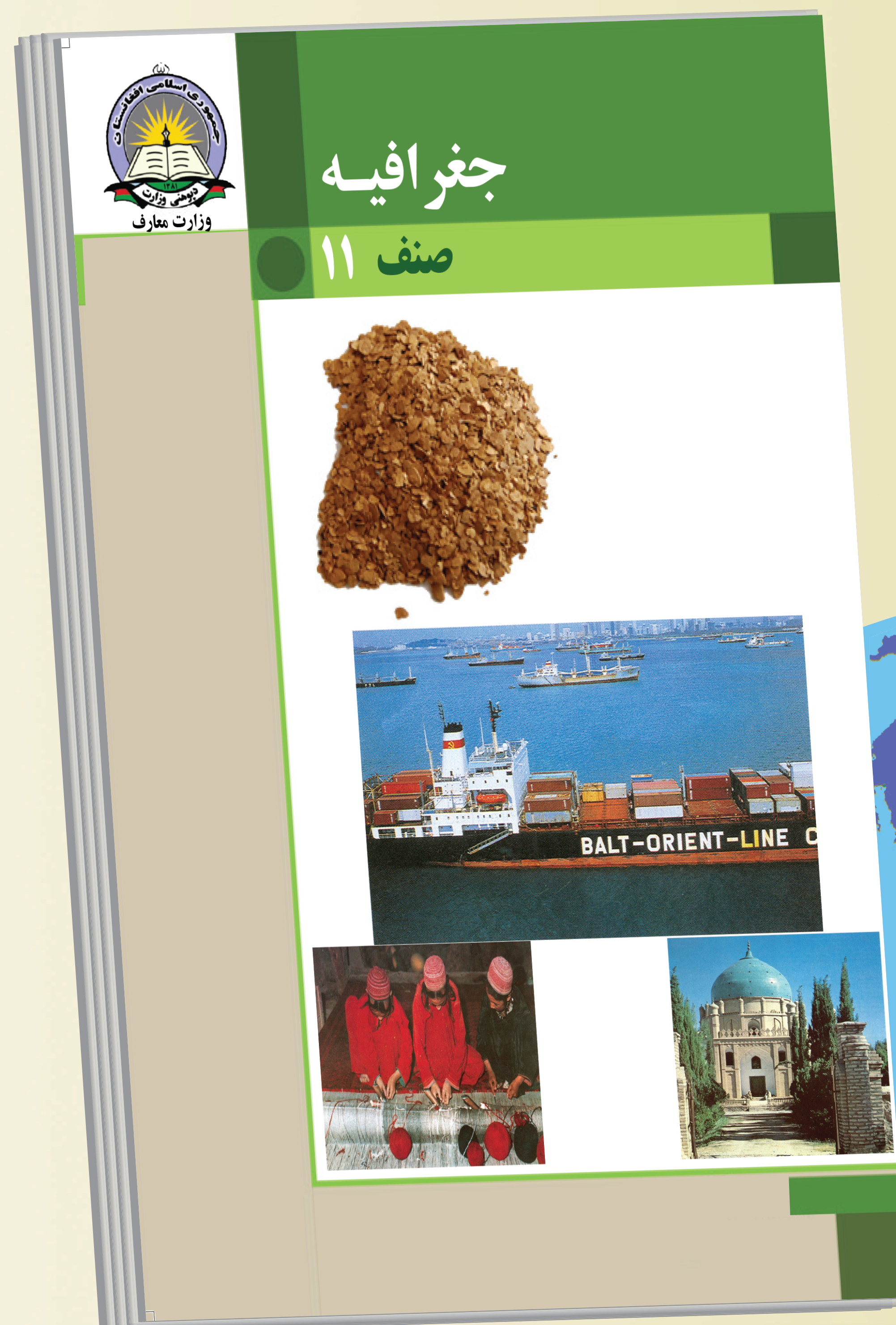
وزارت معارف

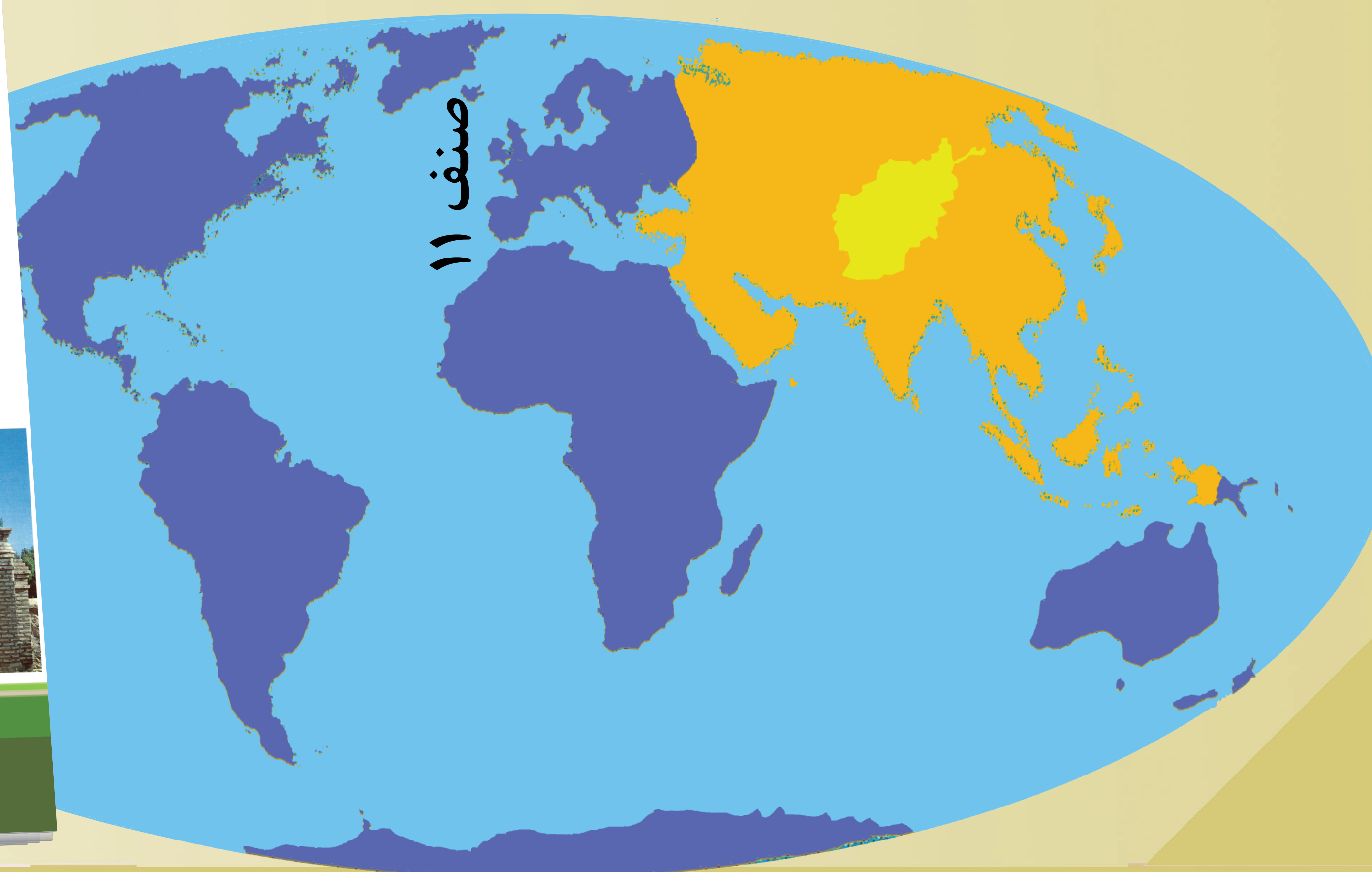
کتاب معلم
رهنمای تدریس جغرافیه

صنف ۱۱

رهنمای تدریس جغرافیه

صنف ۱۱

سال چاپ : ۱۳۹۹ هـ. ش.

سرود ملی

دا وطن افغانستان دی دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، گوجر دي پامیریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي هم ایماق، هم پشه یان
دا هېواد به تل ځلېږي لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مو دی رهبر وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحیم

وزارت معارف

کتاب معلم
رهنمای تدریس جغرافیه
صنف یازدهم

سال چاپ: ۱۳۹۹ هـ ش.

مشخصات کتاب

مضمون: رهنمای تدریس جغرافیه

مؤلفان: گروه مؤلفان کتاب‌های درسی بخش دیپارتمنت جغرافیه

ویراستاران: اعضای دیپارتمنت ویراستاری و ایدیت زبان دری

صنف: یازدهم

زبان: دری

انکشاف‌دهنده: ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی

ناشر: ریاست ارتباط و آگاهی عامهٔ وزارت معارف

سال چاپ: ۱۳۹۹ هجری شمسی

ایمیل آدرس: curriculum@moe.gov.af

پیام وزیر معارف

اقرأ باسم ربک

سپاس و حمد بیکران آفریدگار یکتایی را که بر ما هستی بخشید و ما را از نعمت بزرگ خواندن و نوشتن برخوردار ساخت، و درود بی‌پایان بر رسول خاتم- حضرت محمد مصطفی ﷺ که نخستین پیام الهی بر ایشان «خواندن» است.

چنانچه بر همه‌گان هویداست، سال ۱۳۹۷ خورشیدی، به نام سال معارف مسمی گردید. بدین ملحوظ نظام تعلیم و تربیت در کشور عزیز ما شاهد تحولات و تغییرات بنیادینی در عرصه‌های مختلف خواهد بود؛ معلم، متعلم، کتاب، مکتب، اداره و شوراهای والدین، از عناصر شش‌گانه و اساسی نظام معارف افغانستان به شمار می‌روند که در توسعه و انکشاف آموزش و پرورش کشور نقش مهمی را ایفا می‌نمایند. در چنین برهه سرنوشت‌ساز، رهبری و خانوادهٔ بزرگ معارف افغانستان، متعهد به ایجاد تحول بنیادی در روند رشد و توسعه نظام معاصر تعلیم و تربیت کشور می‌باشد.

از همین‌رو، اصلاح و انکشاف نصاب تعلیمی از اولویت‌های مهم وزارت معارف پنداشته می‌شود. در همین راستا، توجه به کیفیت، محتوا و فرایند توزیع کتاب‌های درسی و رهنمای تدریس در مکاتب، مدارس و سایر نهادهای تعلیمی دولتی و خصوصی در صدر برنامه‌های وزارت معارف قرار دارد. ما باور داریم، بدون داشتن کتاب درسی باکیفیت، به اهداف پایدار تعلیمی در کشور دست نخواهیم یافت.

برای دستیابی به اهداف ذکرشده و نیل به یک نظام آموزشی کارآمد، از آموزگاران و مدرسان دلسوز و مدیران فرهیخته به‌عنوان تربیت کننده‌گان نسل آینده، در سراسر کشور احترامانه تقاضا می‌گردد تا در روند آموزش این کتاب درسی و انتقال محتوای آن به فرزندان عزیز ما، با استفاده از این رهنما، از هیچ نوع تلاشی دریغ نورزیده و در تربیت و پرورش نسل فعال و آگاه با ارزش‌های دینی، ملی و تفکر انتقادی بکوشند. هر روز علاوه بر تجدید تعهد و حس مسؤولیت پذیری، با این نیت تدریس راآغاز کنند، که در آیندهٔ نزدیک شاگردان عزیز، شهروندان مؤثر، متمدن و معماران افغانستان توسعه یافته و شکوفا خواهند شد.

همچنین از دانش آموزان خوب و دوست داشتنی به مثابه ارزشمندترین سرمایه‌های فردای کشور می‌خواهم تا از فرصت‌ها غافل نبوده و در کمال ادب، احترام و البته کنجکاوی علمی از درس معلمان گرامی استفادهٔ بهتر کنند و خوشه چین دانش و علم استادان گرامی خود باشند.

در پایان، از تمام کارشناسان آموزشی، دانشمندان تعلیم و تربیت و همکاران فنی بخش نصاب تعلیمی کشور که در تهیه و تدوین این رهنمای تدریس مجدانه شبانه روز تلاش نمودند، ابراز قدردانی کرده و از بارگاه الهی برای آن‌ها در این راه مقدس و انسان‌ساز موفقیت استدعا دارم.

با آرزوی دستیابی به یک نظام معارف معیاری و توسعه یافته، و نیل به یک افغانستان آباد و مترقی دارای شهروندان آزاد، آگاه و مرفه.

دکتور محمد میرویس بلخی

وزیر معارف

فهرست

عناوین **صفحه**

فصل اول

فصل دوم

فهرست

عناوین **صفحه**

فصـــل اول

کلیـات

رهنمودهای لازم برای معلم

نصاب تعلیمی چیست؟

 دراین باره که نصاب تعلیمی چیست؟ نظریات مختلف وجود دارد؛ یک‌عده آن‌را مفردات درسی می‌دانند و عدهٔ دیگر کتاب درسی. برخی ازعلمای تعلیم و تربیه نصاب تعلیمی را جداگانه تعریف نموده اند؛ مثلاً: نصاب تعلیمی رهنمودی است که همه فعالیت‌های تعلیمی و تربیتی در آن شامل بوده و به دست آوردن آن‌ها هدف می‌باشد.

نصاب تعلیمی عبارت از تمام دانش ها، مهارت‌ها و ذهنیت‌های تعیین شده‌یی است که یک نهاد، تعلیمی آموزش آن‌ها را برای شاگردان در نظر می‌گیرد یا به عبارت دیگر، نصاب تعلیمی تمام آموختنی‌های پروگرام تعلیمی و تربیتی یک نهاد تعلیمی است، که شامل کتب درسی، کتب ممد درسی، رهنمای معلم، تجارب وکارهای عملی(پلان شده) برای شاگردان می‌باشد.

 آن‌چه امروز توجه متخصصان تعلیم و تربیه را به خود معطوف نموده، پاسخ به این سوال است که دست اندرکاران تهیهٔ مفردات و مؤلفان کتب درسی چه چیزهای را با استفاده از روش‌هایی مشخص باید به شاگردان بیاموزانند که در زنده‌گی حال و آیندهٔ شان مفید باشد؟

همگان اتفاق نظر دارند که شاگردان در شرایط متفاوت رشد می‌کنند و در آینده با مسایل جدیدی رو به رو خواهند شد، به همین دلیل در بسیاری از موارد، تشخیص این‌که آموختن چه چیزی به آن‌ها ضروری است؟ و آموختن چه چیز ضروری نمی‌باشد؟ و نیز مؤثرترین روش آموختن کدام است؟ بسیار مشکل می‌باشد.

از طرف دیگر دورهٔ جوانی با خصوصیاتی؛ چون: تصمیم گیری مستقل، مسؤلیت‌پذیری، آینده‌نگری و بازاندیشی در مسایل از سایر دوره‌های زنده‌گی متمایز می‌گردد، جوان برای تعامل درست با جامعه و ورود به دنیای بزرگان نیازمند کسب مهارت‌های مختلفی می‌باشد. باید بداند که نیازهای جامعه‌یی که در آن زنده‌گی می‌کند ازچه قرار است؟ و کسب علم ودانش و مهارت‌های علمی چقدر برایش ضروری است؟ او نیاز دارد بداند که کیست؟ چگونه با حوادث می‌بیند؟ چگونه حقایق را درک می‌کند؟ چگونه انتخاب می‌کند؟ و چگونه عمل می‌کند؟ وی نیازمند علمی است که او را تشویق به اندیشیدن، مطالعه و تحقیق در زنده‌گی اجتماعی کند.

با توجه به مطالب فوق، در تهیه مفردات درسی (جغرافیه) در حالی‌که با نیازهای علمی مرتبط است بر روش‌های جدید آموختن بیشتر تاکید گردیده است، تا آموختن دانستنی‌ها به شیوه‌های قدیم، آموختن روش‌هایی‌که بر روحیهٔ فعال و مشارکتی، ابتکار و نقادی تاکید می‌گردد.

در روش فعال و مشارکتی یا آموزش فعال (Active Learning Method) معلم نقش مهمی در پروسهٔ تدریس به عهده دارد. در این نقش، وظیفهٔ معلم به انتقال اطلاعات خلاصه نمی‌شود، او تجارب یادگیری را منحصر به گوش کردن و حفظ کردن مطالب نمی پندارد.

در این نقش معلم؛ رهنما و تسهیل کنندهٔ شرایط مطلوب یادگیری است و به جای انتقال یک جانبهٔ مطالب، بر روش یادگیری، کسب تجربه و حل مسئله تأکید می‌نماید. یکی از اهداف اصلی تهیهٔ کتاب رهنمای معلم نیز ارائه استراتیژی‌هایی برای آموختن است.

از اهداف و دلایل دیگر تألیف این کتاب (رهنمای معلم): توضیح اهداف، اصول انتخاب و سازمان‌دهی محتوا (متن) و استراتیژی‌های ارزیابی کتاب(جغرافیه) است.

از آن‌جایی‌که کتاب درسی حاضر با شیوه جدید برای آموختن (جغرافیه) تهیه گردیده و در آن امکان بیشتری برای ایجاد تجارب یادگیری شاگردان فراهم گردیده است، تدوین کتاب رهنمای معلم امر ضروری پنداشته می‌شود.

باید گفت که تدریس و آموزش کار ابتکاری و تجربی است و معلمان مبتکر و نو آور در این عرصه دست به نوآوری می‌زنند؛ ولی نباید فراموش کرد که در انتخاب استراتیژی‌های آموزش، متناسب به اصول هماهنگی با اهداف، استراتیژی‌های ارزیابی، امکان مشارکت شاگردان و اصول دیگری که علوم روان شناسی، روان شناسی تربیتی و روان شناسی یادگیری پیش‌روی ما قرار می‌دهند، باید توجه دقیق صورت بگیرد. هم این‌که بر اساس کدام اصول، محتوا انتخاب شود؟ اصول سازمان‌دهی محتوا کدام‌ها اند؟ استراتیژی‌های تدریس و ارزیابی چیست و چه اهمیت دارند؟ و بالاخره استخراج مفاهیم کلیدی چگونه صورت می‌گیرد. دراین کتاب رهنمای معلم توضیح می‌گردد.

رهنمای معلم چیست؟

رهنمای معلم کتابی است که به معلم کمک می‌نماید تا در جریان یک ساعت درسی و یا یک دورهٔ تعلیمی پلان تدریس خود را آماده سازد. در رهنمای معلم اهداف عمومی و خصوصی هر درس، وسایل تدریس، استراتیژی تدریس، برانگیختن انگیزه شاگردان، فعالیت‌های معلم و شاگردان، بخش تحکیم آموزش شاگردان و ارزیابی، کارخانه‌گی، تشریح و معرفی بخش‌های مشکل درس، طرق حل بعضی فعالیت‌های کتاب درسی، معلومات اضافی و ماخذ بیشتر برای معلم، گنجانیده شده است. رهنمای معلم برای این منظور تهیه می‌گردد تا معلم را با آماده ساختن پلان درسی و با اهداف عمومی تعلیم و تربیه در یک مرحلهٔ آموزش، آشنا سازد. به معلم کمک می‌نماید تا مفاهیم و موضوعات هر درس را دریافته، معلومات اضافی را مهیا نماید. رهنمای معلم راه را برای تدریس همگون و یک‌سان کتاب درسی در تمام مکاتب، اعم از مرکز و ولایات و قرای دوردست کشور هموار می‌سازد. به این گونه تدریس مضامین در طول مدت مورد نظر (سال تعلیمی) در تمام مکاتب افغانستان یک‌سان صورت گرفته و کتاب درسی باید تا آخرین درس تدریس گردد. رهنمای معلم این امر را تضمین می‌نماید که تدریس به گونه‌یی‌که در مکاتب مرکز کابل و یا در سایر ولایات بزرگ صورت می‌گیرد در مکاتب ولسوالی‌ها و قریه‌های دور دست هم، صورت گرفته و راه را برای رشد معارف متوازن و هم‌سان، در تمام کشور باز شود.

پالیسی تعلیمی و تربیتی معارف افغانستان

بر مبنای احکام مندرج در مواد شانزدهم، چهل و سوم، چهل و چهارم، چهل و پنجم، چهل و ششم و چهل و هفتم قانون اساسی جمهوری اسلامی افغانستان، و بر اساس ماده‌های ششم و هفتم و سایر احکام قانون معارف افغانستان، و با در نظرداشت ضرورت‌ها، واقعیت‌ها و نیازمندی‌های معنوی و مادی کشور و به منظور ترسیم خطوط اساسی نظام تعلیم و تربیه افغانستان پالیسی تعلیمی و تربیتی معارف جمهوری اسلامی افغانستان در نقاط آتی مشخص می‌شود:

۱- آماده ساختن زمینه‌های تعلیم و تربیهٔ معیاری برای اطفال، نوجوانان و جوانان کشور اعم از ذکور و اناث با عقیدهٔ راسخ و روحیهٔ خدا پرستی، پابندی به تطبیق احکام و ارزش‌های اسلامی، وطن‌دوستی، تحکیم وحدت ملی، زیست باهمی و بشردوستی.

۲- تقویت روحیهٔ دفاع از استقلال، حاکمیت ملی، تمامیت ارضی، اخوت اسلامی، همبستگی ملی، صلح‌دوستی، غنای فرهنگی، و نفی کلیه اشکال و انواع تبعیض و خشونت.

۳- احیاء، بازسازی، انکشاف و تجهیز مؤسسات تعلیمی و تربیتی.

۴- انکشاف سیستم تعلیمی و تربیتی کشور همگام با تحولات مثبت علمی در جهان.

۵- استفاده و بهره‌گیری از تجارب مطلوب و موفق تعلیمی و تربیتی سایر کشورها.

۶- فراهم ساختن تعلیمات ابتدایی و متوسطه (۱- ۹) اجباری و رایگان برای همه، بدون در نظرداشت: جنس، قوم، زبان، مذهب، نژاد و موقف اجتماعی.

۷- تدریس در مکاتب (رسمی و خصوصی) به زبان‌هایی صورت می‌گیرد، که در قانون اساسی کشور تسجیل شده است.

۸- مطابق با تعلیمات دین مقدس اسلام، ارزش‌های قانون اساسی جمهوری اسلامی افغانستان، عرف و عنعنات پسندیدهٔ جامعهٔ افغانی و با در نظرداشت اصول پیداگوژیک و تجارب عملی و به منظور بهبود کیفی تعلیم و تربیه، سیستم معارف افغانستان بر اصل جدایی پسران و دختران استوار است. بنابرین، تعلیم مختلط بعد از صنف سوم مرحلهٔ ابتدایی در هیچ مؤسسهٔ آموزشی اعم از مکاتب دولتی و خصوصی، کورس‌ها، کلپ‌های ورزشی و غیره مجاز نمی‌باشد.

۹- تدریس زبان‌های سوم (در مطابقت با مادهٔ ۱۶ قانون اساسی) به حیث یک مضمون در مناطق مربوطه.

۱۰- فراهم نمودن زمینه‌های تعلیم و تربیه برای شاگردان دارای نیازمندی‌های خاص، بیجاشده‌گان داخلی و مهاجرین.

۱۱- توسعهٔ مدارس دینی، مکاتب تعلیمات عمومی، حرفوی و مسلکی، و مؤسسات تربیهٔ معلم و عصری ساختن آن‌ها.

۱۲- ارتقای سویهٔ علمی و مسلکی معلمان.

۱۳- بهبود بخشیدن وضع معیشتی معلمان.

۱۴- مبارزه برای محو بی‌سوادی و توسعهٔ مکاتب سواد حیاتی و متمم کارگری (ذکور و اناث).

۱۵- حمایت از سهم گیری بی‌غرضانه و بشردوستانهٔ کشورها، مؤسسات بین المللی، مؤسسات غیر دولتی و اشخاص در احیاء و بازسازی، تجهیز و ارتقای ظرفیت‌های مسلکی، تخصصی و اداری معارف، در چوکات قوانین نافذهٔ کشور.

۱۶- تقویت سیستم معارف متوازن و توزیع عادلانهٔ امکانات تعلیمی و تربیتی در مرکز و ولایات کشور.

۱۷- آشنا ساختن شاگردان با اضرار پدیده‌های شوم؛ چون: خشونت، تبعیض، جنگ‌های نامشروع، مواد مخدر، مسکرات، و مفاسد اخلاقی.

۱۸- رهنمایی شاگردان به ارزش‌های پسندیدهٔ؛ چون: آزادی، صلح، هم‌زیستی مسالمت آمیز، شورا و دیموکراسی، رعایت حقوق بشر و حفاظت از محیط زیست.

۱۹- توجه همه جانبه به تعلیم و تربیهٔ نسوان مطابق به احکام و ارزش‌های اسلامی و رعایت توازن میان مکاتب دختران و پسران.

۲۰- توجه به تعلیمات خاص (تیزهوشان، نابینایان، ناشنوایان و دارنده‌گان عقب مانده‌گی‌های ذهنی) و آغاز تدابیر مؤثر برای تعلیم و تربیهٔ آن‌ها.

۲۱- مراقبت و نظارت از تطبیق نصاب تعلیمی معارف جمهوری اسلامی افغانستان، تدریس و استفاده از مواد آموزشی در مکاتب (رسمی و خصوصی) در چوکات قوانین نافذهٔ کشور.

۲۲- زمینه سازی برای رشد ورزش(سپورت و تربیت بدنی).

۲۳- تحکیم روابط و ایجاد هماهنگی بیشتر میان ریاست انکشاف نصاب تعلیمی و ریاست‌های تربیهٔ معلم، مرکز ساینس و پوهنتون‌های ذیربط درکشور، جهت تبادل اندوخته‌های علمی و تجارب مسلکی.

با تطبیق این پالیسی در معارف کشور به یاری خداوند متعال به نتایج عمدهٔ زیر دست خواهیم یافت:

- تربیهٔ اولاد کشور با روحیهٔ اسلامی کسب رضای الله(جل جلاله) وایجاد یک جامعهٔ سعادتمند و مرفه.
- حفظ هویت ملی.
- تربیهٔ سالم اولاد وطن به حیث انسان‌های: مسلمان، وطن‌دوست، مفید، متعهد و متمدن.
- فراگیری علم، کسب مهارت‌ها و طرز تفکر سالم شاگردان، به منظور تطابق موفقانه با معیارهای علمی جامعه و جهان.
- ارتقای سطح دانش شاگردان به منظور کسب قابلیت و ورود مؤفقانه به بازار کار.

اهداف عمومی تعلیم و تربیه در افغانستان

بر مبنای احکام قانون اساسی جمهوری اسلامی افغانستان، قانون و پالیسی معارف، و با درنظرداشت ضرورت‌ها و واقعیت‌های جامعهٔ افغانی، نظام تعلیم و تربیهٔ کشور، به منظور تعلیم و تربیهٔ سالم شاگردان اهداف زیر را دنبال می‌نماید:

الف: اهداف عقیدتی و اخلاقی

۱- تقویهٔ ایمان و اعتقاد به ارکان، اساسات و ارزش‌های دین مقدس اسلام، توسعهٔ بینش اسلامی عاری از افراط و تفریط مبتنی بر تعالیم قرآنی و سنن حضرت پیامبر (صلی الله علیه و سلم).

۲- تقویهٔ روحیهٔ خودشناسی به منظور خداشناسی.

۳- تقویهٔ روحیهٔ اعتماد به نفس و التزام به سجایای اخلاقی.

۴- تقویه و پرورش روحیهٔ نظم و دسپلین‌پذیری و رعایت احکام و ارزش‌های قانونی.

۵- تقویهٔ روحیهٔ مسئوولیت‌پذیری در برابر ارزش‌های دینی، اجتماعی، تعلیمی و تربیتی.

ب: اهداف آموزشی و تربیتی

۱- کسب و تقویهٔ مهارت‌های آموزشی از قبیل شنیدن، سخن گفتن، خواندن، نوشتن، به کار بردن اعداد و حسن خط در زبان‌های رسمی و خارجی.

۲- آموزش علوم، فنون، تکنالوژی معاصر و کسب مهارت‌های فردی و اجتماعی مورد نیاز.

۳- انکشاف استعدادها برای خود آموزی و خود ارزیابی، در پروسه‌های آموزش.

۴- رشد و تقویهٔ قابلیت‌های: تفکر، تعمق، مطالعه، تحقیق، تشخیص و ابتکار در زمینه‌های علمی، ادبی، فرهنگی و فنی.
۵- کسب مهارت جهت حل معضلات و پرابلم‌های فردی و اجتماعی.

ج: اهداف فرهنگی، ادبی و هنری

۱- رشد استعدادهای فطری شاگردان در عرصه‌های فرهنگ، ادب و هنر سالم و تقویهٔ روحیهٔ شناخت و ارج‌گذاری به میراث‌ها و گنجینه‌های تاریخی، فرهنگی و ادبی.
۲- معرفت با تاریخ، ادب و فرهنگ افغانستان، تمدن اسلامی، و فرهنگ کشورهای دیگر.
۳- حفظ اصالت و انکشاف فرهنگ، هنرهای ملی، آداب و سنن پسندیدهٔ سالم جامعهٔ افغانی.
۴- انکشاف مهارت‌های ادبی و هنری از طریق تمرین و فعالیت‌های انفرادی و جمعی.

د: اهداف مدنی و اجتماعی

۱- تقویهٔ روحیهٔ استقلال و آزادیخواهی حفاظت از ارزش‌های اسلامی، نوامیس ملی، و تحکیم بنیاد روابط خانواده، بر پایهٔ عدالت و رعایت حقوق افراد.
۲- تقویهٔ روحیهٔ اخوت اسلامی، تعاون، صلح، عدالت اجتماعی، همبستگی ملی و بین المللی.
۳- انکشاف حس خیرخواهی و ارتقای فضایل اخلاقی، ضدیت با خشونت، جنگ‌های نامشروع، و مبارزه با مواد مخدر، مسکرات و مفاسد اخلاقی و اجتماعی.
۴- تقویهٔ روحیهٔ احترام به قانون و رعایت آن و حمایت از حقوق قانونی همه اتباع کشور بدون در نظرداشت جنس، سن، موقف اقتصادی، اجتماعی و وابستگی سیاسی.
۵- انکشاف روحیهٔ گذشت، فداکاری و ایثار در روابط جمعی و مقدم شمردن منافع اجتماعی بر منافع فردی.
۶- تقویهٔ روحیهٔ انتقاد و انتقاد پذیری، حوصله‌مندی و احترام به آرای دیگران.
۷- رشد و انکشاف روحیهٔ احترام به کرامت انسانی، حفظ حرمت اشخاص و رعایت آداب معاشرت و حقوق بشر در روابط اجتماعی.
۸- تقویهٔ روحیهٔ حل اختلافات و برخوردها، به طور مسالمت‌آمیز و سازنده.
۹- تقویهٔ فرهنگ تحمل پذیری.
۱۰- تقویهٔ روحیهٔ استفاده از تجارب و دست آوردهای مثبت علمی و تخنیکی جامعهٔ بشری.
۱۱- تقویه و انکشاف روحیهٔ نفی هر نوع تبعیض.
۱۲- رشد روحیهٔ احترام به مقام انسانی زن و حمایت از زنان.
۱۳- تقویت روحیهٔ رعایت حقوق والدین، بزرگان، همسایه‌گان، شهروندان و سایر انسان‌ها.
۱۴- رشد روحیهٔ حفاظت از محیط زیست و سرسبزی، ترحم بر حیوانات و حمایت از حیات طبیعی و نباتات.
۱۵- تقویهٔ روحیهٔ حفاظت از منابع آبی، عدم اسراف در استفاده از آب و جلوگیری از ملوث ساختن دریا، جوی، کاریز و چاه ها.

هـ: اهداف اقتصادی

۱- درک نقش مهم اقتصاد در زنده‌گی انسانی، توجه به انکشاف و رشد اقتصادی جامعه و ارتباط فعالیت‌های اقتصادی با اقتصاد خانواده و سلوک فردی.

۲- درک ارزش و اهمیت کار و تقویهٔ روحیهٔ اشتغال در مشاغل مفید به منظور فقر زدایی.

۳- ایجاد و تقویت روحیهٔ صرفه جویی، قناعت، و پرهیز از اسراف و تجمل‌گرایی.

۴- شناخت منابع اقتصادی کشور و شیوه‌های مناسب استخراج و استفاده از آن‌ها و پرورش روحیهٔ حراست از اموال، ثروت و سرمایه‌های ملی.

۵- شناسایی حرفه‌های مختلف و مشاغل تولیدی، توأم با پیشرفت تکنالوژی، احیا و ترویج صنایع دستی و محلی جهت افزایش درآمد ملی و رفع بیکاری و وابستگی اقتصادی.

۶- تقویهٔ روحیهٔ رعایت اصول اخلاقی در معاملات و فعالیت‌های اقتصادی و مبارزه علیه فعالیت‌های اقتصادی نامشروع.

۷- تشویق در فراگیری فعالیت‌های حرفه یی.

۸- بلند بردن سطح آگاهی شاگردان در رابطه با عرضه و تقاضا.

۹- ترویج اصل انصاف، اخلاق کار و رعایت قانون کار میان استخدام کننده و استخدام شونده.

و: اهداف صحی

۱- درک اهمیت حفظ الصحه و ترویج شیوه‌های سالم زنده‌گی، جهت سلامت روانی و جسمی افراد.

۲- انکشاف روحیهٔ رعایت حفظ الصحهٔ عمومی و محیط زیست.

۳- آشنایی با دانش اساسی صحی و انکشاف مهارت‌های لازم، به خاطر وقایه در مقابل امراض.

۴- تأمین سلامت جسمی و روانی از طریق فراهم ساختن فرصت‌ها و وسایل لازم و زمینه سازی برای مهیا ساختن ساحات مناسب، جهت تربیت بدنی و ورزش و سرسبزی محیط زیست.

۵- توجه به صحت طفل و مادر و حمایت از آن‌ها.

اهداف دورهٔ ثانوی(صنف ۱۰ الی۱۲)

- تقویت دستاوردهای تعلیمی و تربیتی دوره‌های گذشته و آماده‌گی برای تحصیلات عالی.
- رشد و توسعهٔ بیشتر قوهٔ تفکر، تعمق و معلومات در مسایل دینی، مبانی اعتقادی و آشنایی مزید شاگردان با تعلیمات دین اسلام منحیث نظام زنده‌گی.
- تزکیهٔ نفس و رشد فضایل اخلاقی، بر اساس ایمان به خداوند (جل جلا له) و ارشادات اسلامی.
- تقویت روحیهٔ فراگیری تعلیم و تربیه در شاگردان و فراهم ساختن زمینه‌های مناسب برای آنان.
- سعی و تلاش جهت شناخت اسرار جهان و قوانین موجود در طبیعت، با استفاده از علوم و تجارب بشری و تکنالوژی پیشرفته.
- فراگیری مزید زبان‌های رسمی و مادری، توسعهٔ دانش ادبی شاگردان و آموزش زبان‌های خارجی.
- آموزش علوم و فنون مورد نیاز و کسب مهارت‌های فردی و اجتماعی.
- معرفت مزید شاگردان با هنر و استفادهٔ معقول از آن مطابق به ارزش‌های اسلامی و مقتضیات مثبت فرهنگ ملی.
- رشد روحیهٔ حفظ میراث‌های: ادبی، فرهنگی، هنری و تاریخی کشور.

- انکشاف روحیهٔ تعاون و علاقهٔ شاگردان، به رقابت‌های سالم.
- تقویت روحیهٔ حفاظت از نوامیس ملی و تحکیم بنیاد روابط خانواده، بر پایهٔ حقوق و اخلاق اسلامی.
- انکشاف حس خیرخواهی و ارتقای فضایل اخلاقی، صلح خواهی، ضدیت با خشونت و جنگ‌های نامشروع، مبارزه با مواد مخدر، مشروبات الکلی و مفاسد اخلاقی.
- تقویت روحیهٔ مسؤولیت پذیری و اهتمام به امور خانواده‌گی و اجتماعی و مشارکت در فعالیت‌های اسلامی، فرهنگی و اجتماعی.
- تقویت روحیهٔ گذشت، فداکاری و ایثار در روابط جمعی و مقدم شمردن منافع اجتماعی بر منافع فردی.
- آماده ساختن شاگردان برای زنده‌گی آینده و آگاهی آنان از اهمیت تشکیل خانواده و احکام شرعی مربوط به آن.
- توجه به اهمیت اقتصاد و رشد سالم آن به عنوان وسیله، جهت رسیدن به رفاه و تکامل معنوی شاگردان.
- انکشاف مهارت‌های سنجش خودی در پروسه‌های آموزشی و پرورشی.
- رشد علاقهٔ شاگردان به ورزش و مواظبت از صحت جسمی و روانی آن‌ها.
- حمایت از شاگردان در برابر تهاجم فرهنگی و رهنمایی آن‌ها در اجتناب از تقلیدهای بی‌جا و تقویهٔ روحیهٔ استفاده از تکنالوجی و پیشرفت‌های مثبت عصر با حفظ اصالت و هویت اسلامی و افغانی، در آنان.
- توسعهٔ فرهنگ مطالعه و کتاب‌خوانی.

اصول انتخاب محتوا

در انتخاب محتوا اصول زیر مد نظر گرفته شده است:
هماهنگی با نیازها، علاقه‌مندی، اعتبار(اعتبار محتوا به معنای منطقی، تسلسل و مستدل بودن، استفاده از پژوهش‌ها و کتاب‌های تایید شده، مستند و دست اول بودن منابع مورد استفاده می‌باشد)، توانایی‌های سنی و ذهنی شاگردان و فراهم کردن فرصت لازم برای فعالیت‌های داخل و خارج صنف.

اصول تنظیم وترتیب محتوا

در ترتیب و تنظیم محتوا اصول زیر مبنا قرار گرفته است:
تسلسل، هماهنگی، تعادل بین نیازهای فردی و اجتماعی شاگردان، تعادل میان محتوا و استراتیژی‌های تدریس.

استراتیژی‌های تدریس

کتاب حاضر بر مبنای اصول تدریس فعال و مشارکتی تدوین شده است. از این رو، در تدریس کتاب باید از روش‌های فعال و مشارکتی؛ از جمله: روش مناظره (Argument) روش سوال و جواب، روش لکچر یا توضیحی (Lecture) مباحثه تیمی و گروهی(Group discussion)، روش ایفای نقش (Role playing) روش سیر علمی، روش بارش مغزی یا فکری(Brain storming) استفاده شود، استفاده از روش پروژه‌یی (The project Method) را نیز باید به این مجموعه افزود.
باید توجه داشت که تدریس، کار ابتکاری و تجربی است و نمی توان به صورت کلی روش معینی را برای تدریس یک درس یا کتاب پیشنهاد کرد؛ زیرا با وجود شرایط و امکانات در مناطق مختلف کشور، هر مکتب و صنف شرایط خاص خود را دارد, اما این به معنای آن نیست که نتوان یک جهت کلی (که همان استفاده از استراتیژی‌های فعال تدریس است) را پیشنهاد یا دنبال نمود.

اجزای اصلی درس

هر درس از اجزای زیر تشکیل شده است:
عنوان، مقدمه، متن، تصویر، نقشه، شکل، عنوان فرعی و فعالیت‌های ورودی، میانی و پایانی که به بعضی از آن‌ها اشاره می‌شود.

عنوان درس

عنوان موجب آماده‌گی ذهنی در شاگردان برای ورود به درس می‌شود. از عنوان درس می‌توان به عنوان یک فعالیت نیز استفاده کرد.

تصویر، نقشه و شکل

در هر درس، تصاویر و نقشه‌ها ارائه شده است، که با متن مطابقت داشته و نه تنها بر جاذبه کتاب میافزاید؛ بلکه کار کرد انگیزه‌یی هم دارد.

فعالیت ورودی

هر درس با یک فعالیت آغاز می‌شود، که در جریان انجام دادن آن، تدریس با سهم‌گیری و فعالیت شاگردان آغاز می‌شود، فعالیت امری نیست که مجزا از متن در نظر گرفته شود و یا متن محتوا به‌صورت جداگانه تدریس شود.

فعالیت میانی

فعالیت دومی که در هر درس تهیه شده است، گاه نقشی مشابه فعالیت اول (ورودی) درس را دارد، یعنی برای تدریس متن بعد از آن باید مورد استفاده قرار گیرد و گاه نقش تحکیم و تعمیق مطالب قبلی را دارد.

فعالیت پایانی

در پایان هر درس، فعالیتی طراحی شده است که به تعمیق محتوای درس کمک می‌کند و از طریق آن می‌توان درس را هم ارزیابی کرد.

استخراج مفاهیم کلیدی (Key concepts)

ابتدا باید در بارهٔ معنی و مفهوم «مفهوم کلیدی» مطالبی ارائه کنیم: هر درس دارای هدف یا اهداف دانشی است، این هدف یا اهداف برای آموختن یک یا چند مفهوم تهیه شده است، که این مفاهیم همان، مفاهیم کلیدی متن اند.با توجه به این مقدمه، مفاهیم کلیدی (ایده‌های اصلی) را می‌توان ابزاری برای ارزیابی محسوب نمود؛ زیرا انجام دادن این عمل توسط فراگیرنده، به معنای آن است که وی به مرحله اول فهم رسیده است.
با توجه به اهمیت مهارت در مطالعه و آموختن متون مختلف می‌توان ((استخراج مفاهیم کلیدی)) را در مراحل آموزش و ارزیابی، به عنوان یک مهارت عمده در نظر گرفت، که ایجاد و تقویت آن در شاگردان یک هدف به شمار می‌رود.

خلاصه کردن درس

فعالیت ((خلاصه کردن)) هم برای ارزیابی مورد استفاده قرار می‌گیرد و هم خود یک مهارت اساسی است که باید شاگردان آن را فراگیرند.

توانایی«خلاصه کردن» یکی از مهم‌ترین مهارت‌های تفکر است. با خلاصه کردن می‌توان اطلاعات وسیع را در قالب نسخهٔ کوتاه تر بیان کرد، تا هدف متن به راحتی فهمیده شود. خلاصه عبارت است از جملات کوتاه که مفاهیم اصلی یک قسمت را به ما می‌دهد.خلاصه شامل تمام جزییات در یک بازگویی نیست. جوهر خلاصه، مختصر بودن آن است.

تفاوت «خلاصه کردن» با «استخراج مفاهیم کلیدی» در این است که به جای فهرست کردن مفاهیم اصلی، تلاش می‌شود، تا مفاهیم دوباره با هم ترکیب شوند، تا متن جدیدی تولید گردد.

توصیه‌های برای خلاصه کردن

۱- مطلبی را که می‌خواهید خلاصه کنید، تلاش کنید بدون نوشتن و یادداشت کردن بفهمید.

۲- زیر کلمات و عباراتی که فکر می‌کنید مهم اند، خط بکشید. با این کار، اطلاعات کم فایده‌تر حذف می‌شود.

۳- خلاصه را با کلمات خود تان بنوسید. از ساختار متن اصلی پیروی کنید، تا مطمین شوید که عقاید شخصی خود را در خلاصه وارد نکرده اید، زیرا عقاید شخصی را نباید در عبارات خلاصه وارد کرد. هر کلمه و عبارتی که در خلاصه به کار می‌رود، باید مستند به متن باشد. خلاصه شما باید ۱۵- ۲۰ فیصد باشد.

۴- بعد از اتمام خلاصه، برای اطمینان به مقایسه آن با متن اصلی بپردازید.

ارزیابی (Evaluation)

ارزیابی عبارت از پروسهٔ منظم برای تعیین و تشخیص میزان پیشرفت یادگیرنده، در رسیدن به هدف‌های آموزشی است.

منظور از پروسه منظم این است که ارزیابی باید طبق برنامه و منظم انجام شود, از این رو مشاهدات بی نظم و ترتیب از رفتار شاگردان را نمی‌توان ارزیابی گفت. در ضمن کار برد((هدف‌های آموزشی)) برای این است که در ارزیابی باید هدف‌های آموزشی از پیش مشخص شده باشد.

بر این اساس، ارزیابی آموزشی به منظور تشخیص و کمک به اعتلای وضع تدریس، کمک به تصمیم گیری مسئولان در مورد معلمان، کمک به شاگردان و تدارک ضوابطی در مورد تحقیق در زمینهٔ تدریس، صورت می‌گیرد.

روش‌های اساسی در ارزیابی باید به گونه‌یی باشد که متوجه هدف‌های دورهٔ تحصیلی بوده و نتایج آن به رهنمایی و انگیزه دادن به شاگردان و معلمان منجر شود، همچنین ارزیابی باید با توجه به هدف ها، روش‌های تدریس و عناصر مختلف مضمون درسی صورت گیرد.

ارزیابی برای اصلاح پروسهٔ آموزش بوده و داوری ارزیابی در مورد شاگردان، باید بر اساس اطلاعات همه جانبه شامل عمل‌کرد، رفتار و شخصیت آن‌ها باشد نه فقط بر اساس نمرات امتحانات.

از جانب دیگر شاگردان باید در امر ارزیابی دخالت داده شوند، تا بتوانند خود را ارزیابی کنند. بالاخره این‌که شرایط امید بخش، برای ارزیابی باید مورد توجه قرار گیرد.

اهمیت و ضرورت ارزیابی در امر آموزش

ارزیابی در آموزش دو فایدهٔ اساسی دارد:

۱-اگاه شدن شاگرد از میزان مؤفقیت و پیشرفت علمی خود.

۲-آگاه شدن معلم از میزان موفقیت تدریس مضمون درسی.

آگاهی شاگرد از میزان مؤفقیت خود سبب می‌شود تا شاگرد با آگاهی و به طور مشخص در بارهٔ پیشرفت خود قضاوت کند و برای یادگیری و کسب موفقیت بیشتر احساس مسئولیت نماید. شاگرد نقاط ضعف خود را بپذیرد و برای جبران آن تلاش کند، اگر ارزیابی با حسن نیت و به درستی انجام شود، اعتماد به نفس شاگردان تقویت می‌گردد.

آگاه شدن معلم از میزان مؤفقیت تدریس مضمون، موجب می‌شود تا معلم با بررسی و تحلیل اطلاعات به دست آمده، از نقاط ضعف و قوت مضمون درسی و شیوهٔ تدریس خویش آگاه شود. برای اصلاح آن اقدام کند و توانایی فن معلمی در زمینه‌های مختلف آموزشی و طراحی شیوه‌های تدریس، به تدریج در آن افزایش یابد.

انواع ارزیابی

با توجه به زمان ارزیابی و هدف آن، ارزیابی را می‌توان به سه دستهٔ تشخیصی، مستمری، وپایانی تقسیم کرد:

الف- ارزیابی تشخیصی، به منظور تشخیص آموخته‌ها و مهارت‌های ورودی شاگردان، در شروع هر مرحلهٔ جدید آموزش انجام می‌شود.

ب- ارزیابی مستمر، عبارت از ارزیابی منظم و مستمر است، که برای تشخیص آموخته‌های شاگرد در پایان هر فصل یا درس در طول سال تعلیمی، انجام می‌شود.

ج- ارزیابی پایانی در پایان هر صنف، برای تشخیص آموخته‌های شاگرد از کل مفاهیم و مطالب کلی و مهارت‌های آموخته شده، توسط شاگرد در یک سال تعلیمی انجام می‌شود.

طبقه بندی استراتیژی‌های تدریس

روش‌های تدریس(استراتیژی‌های تدریس) از زوایای گوناگون قابل طبقه بندی است و تا کنون تقسیم بندی‌های متفاوتی ارائه شده، که طبقه بندی زیر یکی از آن‌ها است:

۱-روش تدریس عنعنوی یا غیر رسمی، که در مساجد و مدارس غیر رسمی صورت می‌گیرد.

۲-روش‌های جدید تدریس.

- روش لکچر (توضیحی یا سخنرانی).
- روش بارش مغزی یا فکری.
- روش اکتشافی .
- روش حل مسئله.
- روش سوال و جواب.
- روش انفرادی .
- روش مباحثه یی.
- روش پروژه یی.

- روش گروهی (گروهی).
- روش نمایشی.
- روش ایفای نقش.
- روش استقرایی.
- روش آزمایشی.
- روش قصه گویی.
- و مهم‌تر از همه روش تلفیقی(از چند، روش استفاده کردن در یک درس).

برای آشنایی بیشتر خواننده‌گان تقسیم بندی دیگری به شرح زیر ارائه می‌شود.

۱- روش‌های فعال و دو جانبه

تعدادی از روش‌های تدریس، معلم و شاگردان را به نحو مطلوب فعال می‌سازد و یاد دادن و یاد گرفتن با ارتباطات دو جانبه صورت می‌گیرد. در این روش‌ها مطالب و مفاهیم با فعالیت‌های معلم و شاگردان کشف می‌شود و هر یک از روش‌های انتخابی، محور تدریس قرار می‌گیرد. برعلاوه ممکن است در درون آن‌ها نیز از یک یا چند روش جزئی استفاده شود. این روش‌ها مراحلی دارند و در آنها، تدریس به صورت منظم شروع می‌شود و تا دریافت مفهوم ادامه می‌یابد، از میان این روش‌ها می‌توان به روش: استقرایی، حل مسئله، ایفای نقش، روش آزمایشی و... اشاره نمود.

۲- روش‌های مشارکتی

روش مشارکتی، از نظر فعال بودن جریان آموزش، از نوع روش‌های فعال به حساب می‌آید. ولی چیزی که روش‌های مشارکتی را از روش‌های فعال متمایز می‌سازد، مسئله همکاری و هم فکری چند شاگرد، در راه رسیدن به هدف است.

امکان دارد روش فعال آموزش بین معلم و شاگرد صورت گیرد؛ ولی روش مشارکتی به صورت گروهی است و در آن منافع تیم یا گروه اهمیت زیادی دارد. یادگیری تعاونی حاصل فعالیت‌های مشارکتی می‌باشد.

۳- روش‌های غیر فعال و یک جانبه

تعداد دیگری از روش‌های تدریس مثلاً روش لکچر، شاگردان را منفعل و معلمان را فعال می‌کند؛ زیرا اطلاعات به صورت یک جانبه داده می‌شود. از این‌که این روش‌ها اکتشافی نیستند، نمی توان از آن‌ها به تنهایی در عملیه تدریس استفاده کرد.

وسیله‌ها و عناصر اساسی تدریس مضمون

۱- مواد و وسایل ممد درسی مور نیاز:

تختهٔ سیاه، تباشیر، مارکر، کتاب درسی، کتاب رهنمای معلم، روزنامه‌ها، مجلات، چارت‌های آموزشی، فلش کارت‌ها، انواع نقشه‌های جغرافیایی، کامپیوتر، انترنت، انواع سلایدها، تصاویر، فلم‌ها، اطلس‌های تاریخی، مدل کرهٔ زمین، گراف‌ها، جدول مندلیف، شجره‌های سلسله‌های تاریخی، فلم‌های مستند تاریخی و داستانی در رابطه به موضوع، عکس ها، نقاشی ها، اشکال و تصاویر از شخصیت‌های علمی و تاریخی، منابع و کتب معتبر، البوم مسکوکات، پول کاغذی و فلزی و... از جملهٔ موارد و وسایل ممد درسی به شمار می‌روند.

۲- انتظارات از معلم

الف- صلاحیت‌های عمومی

داشتن شهادت‌نامه لیسانس یا اقلاً فوق بکلوریا با تجربهٔ معلمی، آشنایی با آخرین اطلاعات و دست آوردهای علمی مضمون، آشنایی با خصوصیات سنی و ذهنی شاگردان، آشنایی با روش‌های تدریس فعال و مشارکتی و شیوه‌های ارزیابی از دانستنی‌های شاگردان، علاقه‌مندی به شغل معلمی و داشتن صلاحیت‌های اخلاقی.

ب- صلاحیت‌های اختصاصی ومسلکی

- توانایی در طراحی پلان درسی برای دروس مختلف.
- توانایی ادارهٔ صنف.
- توانایی استفاده از مواد و وسایل ممد درسی.

۳- انتظارات از مکتب

- فراهم کردن شرایط برای اجرای تدریس مضمون (تهیه کتب درسی، رهنمای معلم و لوازم ممد درسی).
- بر قراری ار تباط منظم با والدین شاگردان.
- توجه به مصوبات وزارت معارف، در اجرای برنامهٔ زمانی.
- نظارت بر عمل‌کرد معلمان در صنف و رهنمایی معلمان.
- ایجاد کتاب‌خانه در مکتب.
- تهیه کتاب‌های مورد نیاز معلمان و شاگردان، با همکاری خانواده‌ها.

۴- انتظارات از والدین شاگردان

- برقراری ارتباط با معلمین اطفال خود، در مورد وضعیت تعلیمی شاگردان.
- با خبر بودن از پیشرفت درسی شاگردان.
- همکاری متداوم با مکتب.

فصـــل دوم

در فصل اول این رهنما، شما معلمان محترم با مقدمات و کلیـات مضـمون درسـی، روش‌هـای تـدریس و روش‌هـای ارزیابی آشنا شدید. در این فصل با اموزش علم جغرافیه و پلان سالانهٔ تدریس آشنا خواهید شد.

ارزش آموزش علم جغرافیه در دورهٔ ثانوی

وزارت معارف وظیفه دارد که فرزندان کشور را انسان‌های آگاه و متمدن بـار آورد و ایـن کـار مسـتلزم آن اسـت کـه متعلمان عزیز ما در دوره تحصیلی علاوه بر شناخت رشته‌های علوم و ریاضـیات بـا دیـن، اخـلاق، تـاریخ، مـدنیت و جغرافیای پیرامون خویش نیز به طور دقیق و عمیق آشنا شوند.

مطالعهٔ تاریخ کشور از یک‌سو متعلمین را با مفاخر علمی و ادبی و سیاسی گذشته شان آشـنا مـی‌سـازد و بـه آن‌هـا هویت تاریخی می‌دهد و از حوادث و رویدادهای تاریخ ذهن متجسس متعلمین را بـه تجزیـه و تحلیـل وا مـی‌دارد و آن‌ها را قادر می‌سازد که حوادث و رویدادهای روز را به خوبی تجزیه نمایند.

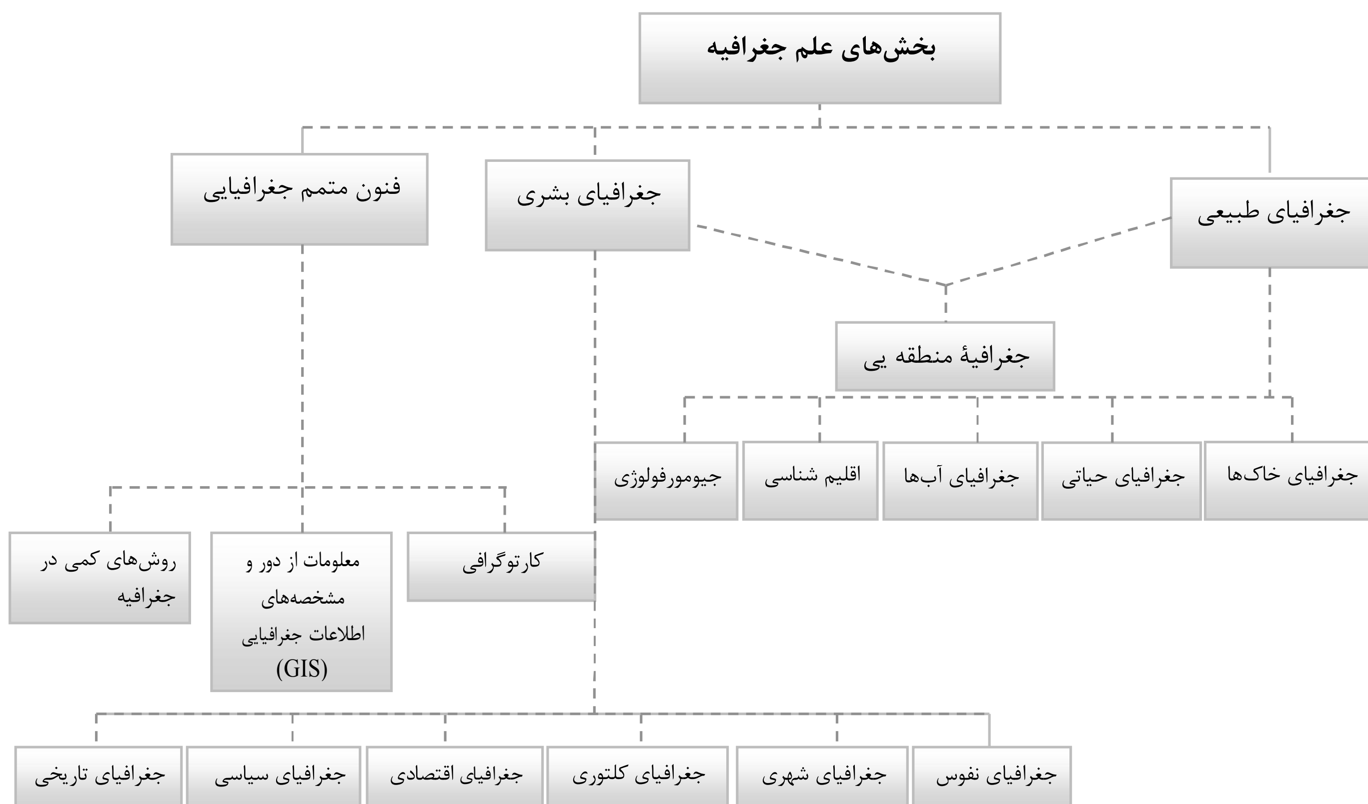
در جهان امروز که برخی آن را به دهکدهٔ جهانی یاد می‌کنند، هر انسانی نه تنها باید با شـهر و کشـور خـویش آشـنا باشد، بلکه باید تمام کشورهای جهان را بشناسد و مشخصات طبیعی و اقلیمی، انسانی، اقتصادی و سیاسی مناطق و کشورهای مختلف جهان را بداند. علمی که می‌تواند این نیـاز را بـر آورده سـازد، جغرافیـه اسـت. آمـوزش جغرافیـه متعلمین را با کشور، منطقه و جهان و حتی منظومه شمسی و کهکشان‌ها آشنا می‌سازد.

انسان‌ها دارای نیروهای غریزه‌یی هدایت کننده هستند، تا به طور غریزه‌یی نظـم و نسـق یابنـد، بلکـه آن‌هـا بایـد از ارزش‌های خاص، نمادها و قوانینی که در جامعهٔ خاص و یا همه جوامـع بشـری پذیرفتـه شـده، پیـروی کننـد. ایـن مجموعه قواعد و ضوابط رفتار چنان گسترده و پیچیده است که نیازمند آموزش رسمی در مکاتب می‌باشند. فرزندان ما علاوه بر ارزش‌ها و هنجارهای پذیرفته شدهٔ اجتماعی باید با قوانین رسمی کشور خویش نیز آشـنایی پیـدا کننـد. تا بتوانند زنده‌گی آزاد منشانه داشته، از عزت و کرامت انسانی برخوردار باشند.

جغرافیه چیست؟

جغرافیه در یافت روابط پدیده‌های بشری با موضوعات طبیعی است، که رابطه متقابل بشری و طبیعـی دسـت آوردها و تسهیلات برای انسان، در سطح زمین فراهم می‌سازد.

ضمناً علم جغرافیه از عناصر و منابع سطح زمین بحث می‌کنـد. در واقـع، جغرافیـه هـم از طبیعـت (اقلـیم، منـابع طبیعی، کوه ها، دریاها، بحرها، دشت‌ها، حیوانات، گیاهان، جنگل‌ها و...)، و هم از مسایل بشری (جمعیـت و نفـوس، کشورها، نژادها، زبان، ارتباطات و حمل و نقل) و هم از رابطه انسان و طبیعت (مسایل مربوط بـه محـیط زیسـت) و برنامه‌های انسانی برای بهره برداری خردمندانه، از منابع زمین بحث می‌کند.

علم جغرافیه که روابط انسان با محیط و تأثیرات متقابل آن را روی یک‌دیگر مطالعه می‌نماید به دو بخش عمده تقسیم می‌شود:

۱ـ جغرافیای فزیکی (طبیعی): پدیده‌های طبیعی و تأثیر متقابل آن را بالای انسان مطالعهٔ می‌نماید.

۲ـ جغرافیای بشری: (انسانی): پدیده‌های بشری و تأثیر متقابل آن را روی محیط طبیعی مطالعهٔ می‌نماید.

جغرافیای طبیعی با علوم زیر رابطه دارد:

ـ خاک شناسی،هایدرولوجی (آب شناسی)، هواشناسی، اقلیم شناسی، بیولوژی، جیولوجی و علوم نباتی.

جغرافیای بشری با علوم زیر رابطه دارد:

ـ نفوس شناسی (جمعیت شناسی)، بشر شناسی، جامعه شناسی، اقتصاد، علوم سیاسی، تاریخ و حتا توریزم.

همچنین جغرافیه دارای فنون متمم خاص می‌باشد، که با علوم فضایی، هندسه، کارتوگرافی و سیستم معلوماتی جغرافیه (GIS) و غیره ارتباط دارد.

اهمیت آموزش علم جغرافیه

در جهان امروز که برخی آن را دهکده جهانی می‌نامند، هر انسان نه تنها باید کشور خود را بشناسد بلکه خصوصیات طبیعی، اقلیمی، انسانی، اقتصادی، سیاسی سایر مناطق و کشورهای جهان را بداند. علمی که می‌تواند این نیازمندی‌ها را بر آورده می‌سازد، جغرافیه است.

از آن‌جایی‌که انسان در روی زمین زنده‌گی می‌کند و برای زنده‌گی خود نیازمند اطلاعاتی دربارهٔ منابع طبیعی و انسانی روی زمین و نحوهٔ توزیع و پراکنده‌گی آن‌ها می‌باشد، مضمون جغرافیه، معلومات و تحقیق دربارهٔ توزیع و پراکنده‌گی منابع طبیعی و انسانی را ارائه می‌نماید، لازم دیده می‌شود که در دوره‌های مختلف مکتب جغرافیه،

تدریس شود. دانش جغرافیایی به شاگردان کمک خواهد کرد که درباره حدود و موقعیت کشور خویش آشنایی پیدا کنند، قاره‌ها و کشورهای مختلف را بشناسد، با اقلیم و آب و هوای کشورها وجهان آشنا شوند. منابع طبیعی کشور خود و جهان را بشناسند. میزان ونحوه توزیع نفوس و جمعیت را در کشور خود وسایر کشورها بدانند. خواندن جغرافیه متعلمین را قادر خواهد ساخت که در امور اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی خود آگاهانه تصمیم بگیرند و در زنده‌گی آیندۀ خود موفقیت‌های بیشتری را کسب نمایند.

اهداف آموزش جغرافیه

مضمون جغرافیه باید موجبات شناخت و همبستگی شاگردان را در افغانستان با کشورهای هم جوار تحکیم و تقویت بخشد.

از مضمون جغرافیه دوره ثانوی انتظار می‌رود که اهداف دانشی، مهارتی و ذهنی زیر را تأمین و بر آورده سازد:

- شاگردان درباره جغرافیای طبیعی کشور و جهان، معلومات کسب نمایند.
- شاگردان در مورد آفات و حوادث طبیعی معلومات پیدا کنند.
- شاگردان دربارۀ توریزم و مناطق توریستی کشور و جهان معلومات حاصل کنند.
- شاگردان درباره جغرافیای سیاسی کشور و جهان آگاهی پیدا کنند.
- شاگردان دربارۀ جغرافیای بشری افغانستان و جهان معلومات حاصل کنند.
- شاگردان در مورد زمین، سیارات، آفتاب، نظام شمسی و کهکشان‌ها معلومات کسب کنند.
- شاگردان بتوانند انواع اقلیم را از هم تفکیک نمایند.
- شاگردان در بخش‌های: زراعت، مال‌داری، تجارت و صنعت مهارت کاری پیدا کنند.
- آنها بتوانند نقشه را بخوانند و عملاً از آن استفاده نمایند.
- شاگردان بتوانند اوضاع مختلف: طبیعی، سیاسی، اقتصادی و مواصلاتی کشور و جهان را به روی نقشه‌ها تشخیص دهند.
- شاگردان بتوانند کهکشان، عوامل تمرکز و پراکنده‌گی نفوس را در نقاط مختلف کشور و جهان، تشخیص داده و توضیح دهند.
- شاگردان یقین داشته باشند که کهکشان ها، سیارات، منظومه‌ها و ستاره‌ها نشانه از قدرت خداوندی اند.

دیدگاه پروگرام درسی جغرافیه

در آموزش جغرافیه، دیدگاه پروگرام درسی، کسب بینش جغرافیایی و استفاده کاربردی از این آموزش‌ها است. منظور از کسب بینش جغرافیایی شناخت مکان (موقعیت، خصوصیات طبیعی و انسانی، توزیع پدیده ها) رابطه متقابل انسان به مکان (تأثیرات طبیعت روی انسان و تأثیر انسان روی طبیعت) درک رابطه مکان‌ها با یک‌دیگر (مناسبات اقتصادی، فرهنگی و سیاسی...) استفاده کاربردی از جغرافیه در برنامه ریزی شهری، زراعت، نفوس، آسکان، محیط... و احوال آن.

پلان سالانهٔ تدریس

پلان سالانهٔ تدریس، نشان می‌دهد که محتوای یک کتاب درسی در طول یک سال چگونه تقسیم بندی شود. در کشور ما شروع سال تعلیمی برای ولایات سردسیر و گرم‌سیر فرق می‌کند. در ولایات گرم‌سیر سال تعلیمی از پانزده سنبله شروع می‌شود و دو هفتهٔ آخر ماه جدی به امتحانات اختصاص داده شده و در هفتهٔ اول ماه دلو شاگردان به رخصتی زمستانی می‌روند. در پایان فصل بهار یعنی جوزا دو هفتهٔ اول به امتحانات اختصاص داده شده و بعداً شاگردان در دو هفته آخر به رخصتی اخیر سال می‌روند.

در ولایات سردسیر، سال تعلیمی از پانزده حوت آغاز می‌شود. امتحانات چهار و نیم ماهه در دو هفته آخر ماه سرطان آغاز می‌شود. شاگردان در ده روز اول ماه اسد، پس از امتحانات به رخصتی می‌روند. امتحانات پایان سال تعلیمی در دو هفتهٔ ماه قوس شروع می‌شود و پس از آن شاگردان به رخصتی زمستانی می‌روند. طول سال تعلیمی در مجموع ۲۸ الی ۳۰ هفته است، مؤلفان کتاب درسی این کتاب را در پنجاه و چهار درس تألیف نموده اند که هر درس در یک ساعت درسی تدریس گردد بنا بر آن به پلان سالانه ضرورت نیست.

پلان روزانهٔ هر درس شامل اهداف آموزشی هر درس، روش‌های تدریس، روش‌های ارزیابی، لوازم تدریس، فعالیت‌های تدریس (انجام فعالیت‌های مقدماتی مانند؛ ادای السلام علیکم، احوال پرسی، حاضری گرفتن، سوال نمودن از درس قبلی، ایجاد انگیزه، ارائه درس جدید و ارزیابی از دانسته‌های شاگردان)، پاسخ به سوال‌های متن درس و پایان درس، معلومات اضافی برای شاگردان. معلمان عزیز اند که آن را به دقت مطالعه و با جدیت و دلسوزی، آگانه و مدبرانه هنگام تدریس شاگردان خویش تا حد ممکن تطبیق و عملی نمایند.

پلان راهنمای تدریس درس (اول)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	زراعت واهمیت اقتصادی آن .	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی).	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی: آشنایی در بارهٔ اهمیت حیاتی و اقتصادی زراعت. اهداف جزیی: - دانستن حیاتی بودن محصولات زراعتی برای انسان‌ها وحیوانات. - دانستن عواملی که باعث تولید زیاد محصولات زراعتی می گردد. - ارزش سامان آلات عصری و عنعنوی را با هم مقایسه کند. - متیقن شوند که در افزایش تولیدات زراعتی تخم‌های اصلاح شده، ارزش بیشتر دارد. - اهمیت تخم‌های بذری را در تولیدات زراعتی بدانند و به آن علاقه‌مند شوند.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، مباحثه، کار گروهی، سؤال و جواب.	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	نقشهٔ زراعتی افغانستان، کتاب درسی، رهنمای معلم، تختهٔ، تباشیر، در صورت امکان فلم‌های زراعتی، ویدیویی و تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوتر و انترنت.	
۵- شیوهٔ ارزیابی	شفاهی، کتبی، سؤال‌های جواب کوتاه، ارزیابی فعالیت‌ها	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف:	**فعالیت مقدماتی:** ادای سلام و احوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری. **ایجاد انگیزه** آیا در کشور ما به زراعت توجه زیاد صورت می گیرد.	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

۷- **فعالیت‌های تدریس معلم(آموزشی مفاهیم و ارزیابی)**	**فعالیت‌های یاد گیری شاگردان**	**زمان به دقیقه**
-نوشتن عنوان درس جدید روی تخته -توصیه مطالعه خاموشانه درس جدید. -نصب نقشهٔ زراعتی افغانستان در دیوارصنف -نکات مهم درس جدید را روی تخته بنویسد. -به توضیح اصطلاحات مشکل بپردازد. -محتوای زراعت و اهمیت اقتصادی آنرا توضیح کند. -سؤال‌ها را در ارتباط به درس جدید طرح کند. -شاگردان را به گروه‌های مختلف تقسیم کند و برای هر گروه، موضوع بحث را بر اساس فعالیت کتاب درسی مشخص نماید. -سوال‌های پایانی درس را مطرح کند. -از جوابات شاگردان نتیجه‌گیری کند. -مشکلات وسؤال‌های شاگردان را حل کند. -فعالیت خارج از صنف را به شاگردان هدایت داده، توضیح دهد.	- عنوان درس جدید را مشاهده نمایند. - درس جدید را خاموشانه مطالعه می‌کنند. - نقشه را ببینند ومطالعه می‌کنند. - به نکات مهم درس جدید توجه کنند. - اصطلاحات مشکل را سؤال کنند. - به توضیح معلم محترم گوش دهند. - به سؤالات درس جدید جواب دهند. - شاگردان در گروه‌ها فعالیت داخل صنف را اجرا کنند وبا هم مشوره کرده نتیجه بحث خود را پیش روی صنف ارایه نمایند. - به سؤالات پایانی درس جواب دهند. - موثریت تدریس را نتیجه‌گیری کنند. - مشکلات وسوال‌های خود را مطرح نمایند. - وظیفهٔ فعالیت خارج از صنف را یاداشت کنند.	۳۵ دقیقه

۸- **جواب به سؤالات متن درس**

۱- زراعت یا کشاورزی عملیه آماده ساختن زمین برای بذر و پاشیدن تخم حبوبات، سبز یجات و مواد اولیه نباتی بوده که با توافق اقلیم، آب وخاک مساعد توسط وسایل عنعنوی و یا تکنالوژی معاصر صورت می‌گیرد. در فصل‌های مختلف سال حاصلات را از زمین می‌گیرند و برای رفع احتیاجات اولیه بشری به کار برده می‌شود

۲- زراعت در اقتصاد کشور ما دارای اهمیت زیاد می‌باشد، چنانچه زراعت یک بخش عمده و اساسی اقتصاد ملی کشور ما بوده وبعضی ازمحصولات آن؛ مثل: میوه‌های خشک و تازه، زعفران و غیره منابع بزرگ صادرات و عایدات را تشکیل می‌دهد.

۴- گندم به دو نوع زرع می‌گردد: للمی و آبی.

۹– دانستنی‌ها برای معلم(معلومات وفعالیت‌های اضافی)

نباتات یا رستنی‌های زراعتی سبب دوام زنده‌گی انسان‌ها، حیوانات، پرنده‌گان وخزنده‌گان در سطح زمین می گردد. آب به حیث ماده حیاتی باعث رشد و نمو، سر سبزی و حاصل خیزی نباتات می‌شود. مناطق سرسبز و حاصل خیز سطح زمین یک عطیهء طبیعی خداوند (ج) برای مخلوقاتش می‌باشد. رشد و نموی نباتات به خاک حاصل‌خیز، آب، و هوا، آفتاب و کود ضرورت دارد. در رستنی‌های نباتی انواع غله‌ها، میوه ها، سبزی‌ها، نباتات صنعتی، نباتات روغنی، علوفۀ حیوانی؛ مانند: رشقه، شبدر، شاخل، علف، بته‌ها، سبزه‌های خودرو درختان مثمر وغیر مثمر، درختان جنگلی و غیره شامل می‌شود. آب‌های باران باعث تولید آب‌های جاری در سطح زمین گردیده، که در رشد ونموی نباتات رول عمده دارد. نبود سرمایهء کافی غرض توسعه زراعت، از مشکلات عمده اقتصادی در بخش زراعت افغانستان محسوب می‌شود. اکثریت زارعان کشور بر مزارع که نیم هکتار تا پنج هکتار زمین را در بر می‌گیرد امرار حیات دارند. توسعه و اصلاح سیستم آبیاری در رشد و انکشاف تولیدات زراعتی نقش عمده دارد. مهار ساختن دریاهای خروشان کشور غرض احداث بند و انهار، تولید انرژی برق، آبیاری اراضی بایرو لامزروع ضروری پنداشته می‌شود.

زراعت میکانیزه و متکاثف به شکل عصری و تخنیکی در کشور باعث افزایش تولیدات زراعتی می‌شود. زرع متکاثف یاIntensive agriculture باعث تولیدات بیشتر زراعتی می گردد. نبود سیستم آبیاری به شکل فنی و جلوگیری از ضایعات آب مشکل زارعین را تشکیل می‌دهد. آبیاری عنعنوی و وسایل قدیمه زراعتی، در اکثر ولایات بر مشکلات زارعین افزوده است.

پلان راهنمای تدریس درس (دوم)
زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	شیوه‌های زراعت	
۲-اهداف آموزشی(دانشی، مهارتی، ذهنیتی).	ازشاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی: کدام عوامل برطرز زراعت ومحصولات آن تاثیر زیاد دارد. اهداف جزیی: شاگردان بدانند که چند فیصد مردم ما ازطریق زراعت امرار حیات می کنند. - شاگردان بدانند که حاصلات کم زراعتی مصارف نفوس روز افزون کشورما را کفایت نمی‌کند و سالانه مقداری غله وارد کشور ما می گردد. - شاگردان بدانند که در زراعت ماشینی حاصلات زیاد ومردم کشورما خود کفا شده واز خارج غله وارد نمی گردد. - شاگردان ارزش زراعت عصری را توضیح نمایند. - شاگردان متیقن شوند که استفاده نمودن از ماشین عصری باعث افزایش تولیدات زراعتی می گردد.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، مباحثه یی، کار گروهی، سؤال وجواب	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	نقشه زراعتی افغانستان، کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته سیاه، تباشیر، تهیه تصاویر فصل‌های زراعتی و در صورت امکان فلم‌های زراعتی، ویدیویی و تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوتر و انترنت	
۵- شیوهٔ ارزیابی	شفاهی، کتبی، سؤال‌های جواب کوتاه، ارزیابی فعالیت‌ها .	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف:	**فعالیت مقدماتی:** ادای سلام واحوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، ارزیابی درس گذ شته و ارتباط آن با درس جدید. **ایجاد انگیزه** حاصلات زراعتی در کدام یک از این شیوه‌ها بیشتر می‌باشد؟ ۱- وسایل ابتدایی و کار با دهاقین توسط حیوانات. کار با وسایل تخنیکی وما شینی(تراکتور...)	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

۷- فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یاد گیری شاگردان	زمان به دقیقه
- نوشتن عنوان درس جدید روی تخته - نصب تصاویر گاوهای قلبه‌یی و تراکتوردر دیوار صنف - به مطالعه خاموشانه درس جدید هدایت دهد. - اصطلاحات درس راحل کند. - نکات مهم درس جدید را روی تخته بنو یسد. - شیوه زراعت را توضیح نماید. - شیوه‌های زراعت شیوه قدیمی وشیوه عصری وپیشرفتهٔ زراعت را توضیح کند - شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نموده و موضوعات مورد بحث آن‌ها را بر اساس فعالیت کتاب درسی مشخص نمایید. - از درس جدید سوال نمایید. - غرض ارزیابی سوالات پایانی درس را طرح نمایید. - فعالیت خارج از صنف را توضیح نمایید.	- عنوان درس جدید را مشاهده می‌نمایند. - تصاویر را مشاهده می‌نمایند. - خاموشانه مطالعه می کنند واصطلاحات مشکل را پرسان کنند. - نکات مهم درس جدید را یاد داشت کنند. - به توضیح معلم محترم گوش دهند. - درگروه‌ها فعالیت داخل صنف را اجرا می کنند و با هم مشوره کرده، نتیجه بحث خود را پیش روی صنف ارائه کنند. - به سؤالات جواب دهند. - – فعالیت خارج ازصنف را یاداشت می‌نمایند.	۳۵ دقیقه

۸- جواب به سؤالات متن درس:

۱– در شیوهٔ زراعت عنعنوی حاصلات خیلی زیاد می‌شود (غ)

۲- درشیوهٔ زراعت عصری وماشینی تولیدات وحاصلات کم و ناچیز می‌باشد(غ)

۳- شرایط اقلیمی درتولیدات زراعت نقش مهم دارد(ص)

۹ –دانستنی‌های برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

در شیوه زراعت عنعنوی شدیار توسط قلبه حیوانی تا عمق ۱۰ سانتی متر صورت می‌گیرد که زمین را پاره و نرم می‌سازد، ریشه نبات در آن خوب نمو نمی‌کند.

در شیوه زراعت عصری شدیار توسط تراکتور تا عمق زیاد تر از ۲۰ سانتی متر زمین را پاره و نرم می‌سازد، که ریشهء نبات در آن خوب رشد ونمو می کند، بته و ساقه قوی و پرحاصل را بار می‌آورد. در زراعت عنعنوی کشت تخم بذری توام، با تخم نباتات هرزه یک‌جا پاشیده می‌شود و مواد غذائی نبات اصلی را علوفه هرزه بخود جذب می‌کند. در زراعت عصری تخم بذری، اصلاح شده و پاک بوده و خوب رشد می کند و حاصل فراوان می‌دهد.

در قسمت عوامل اقتصادی انکشاف خطوط مواصلاتی و اتصال راه‌های مراکز تولیدی بر مراکز استهلاکی مستقیماً تاثیر داشته و تا اندازهٔ زیاد کمیت و کیفیت و حتی مواد غذایی را تغییر می‌دهد. مثلاً: مناطق شمال کشور برای زرع پنبه و گندم و مناطق شرقی برای تولید برنج ونباتات مدیترانه‌یی بیشتر مساعد است و در فصل زمستان تمام سبزیجات ولایات سرد سیر از ولایات شرقی کشور مثل ننگرهار و لغمان تأمین می گردد. مهار ساختن دریاهای کشور برای آبیاری و تولید انرژی زمینهٔ موثری را برای انکشاف زراعت و میکانیزه شدن صنعت مساعد می‌سازد.

پلان راهنمای تدریس درس(سوم)
زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>۱- موضوع درس</td><td colspan="2">تولیدات مهم زراعت</td></tr>
<tr><td>۲- اهداف آموزشی(دانشی، مهارتی، ذهنیتی.</td><td colspan="2">ازشاگردان انتظارمی‌رود که درپایان تدریس به اهداف زیردست یابند:
هدف کلی:
آشنائی وشناسایی تولیدات مهم زراعتی.
اهداف جزیی:
- زرع غله‌ها را در مناطق مختلف کشور بدانند.
- زرع نباتات صنعتی در کدام ولایات کشور صورت می گیرد. شاگردان راجع به آن‌ها آگاهی حاصل نمایند.
- اهمیت میوه‌های کشور را بدانند.
- انواع و اقسام سبزی‌ها را توضیح نمایند.
- شاگردان متیقن شوند که مناطق جداگانهٔ اقلیمی برای نشو نمای نباتات بخصوص مساعد می‌باشد.</td></tr>
<tr><td>۳- روش‌های تدریس</td><td colspan="2">توضیحی، مباحثه ای، کار گروهی، سؤال وجواب</td></tr>
<tr><td>۴- مواد ممد وضروری تدریس</td><td colspan="2">تصاویراز تولیدات مهم زراعتی، کتاب رهنمای معلم، تخته، تباشیر، در صورت امکان فلم‌های تولیدات زراعتی، ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوترو انترنت.</td></tr>
<tr><td>۵- شیوهٔ ارزیابی</td><td colspan="2">شفاهی، کتبی، سوال‌های جواب کوتاه، ارزیابی فعالیت‌ها.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف</td><td>فعالیت مقدماتی: ادای سلام واحوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش فعالیت خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن با درس جدید.</td><td>زمان به دقیقه</td></tr>
<tr><td>ایجاد انگیزه
۱- تولیدات مهم زراعتی در زنده‌گی مردم کشور ما دارای چه اهمیت می‌باشد.
۲- تولیدات زراعتی در افغانستان تابع کدام فکتورهای تخنیکی وفزیکی است؟</td><td>۱۰ دقیقه</td></tr>
</table>

۷- **فعالیت‌های تدریس معلم(آموزش مفاهیم و ارزیابی)**	**فعالیت‌های یادگیری شاگردان**	**زمان به دقیقه**
- نوشتن عنوان درس جدید روی تختهٔ. - شاگردان را به مطالعه خاموشانه درس هدایت دهد. - نکات مهم درس را روی تخته بنویسد. - محتوای تولیدات مهم زراعتی حبوبات، گندم برنج، جواری، سبزی‌ها، پنبه، نیشکر، لبلبو ومیوه ها، نباتات طبی و حبوبات روغنی را توضیح نماید. - سؤال‌ها را ازدرس جدید طرح نماید. - شاگردان را به گروه‌های مختلف تقسیم کند وبرای هر گروه موضوع بحث را بر اساس فعالیت کتاب درسی مشخص کند. - کارگروهی را رهنمایی ونظارت کند. - سؤال‌های پایانی درس را مطرح کند. - مشکلات وسوال‌های شاگردان را حل کند. - وظیفه فعالیت خارج از صنف را به شاگردان هدایت داده، توضیح دهد.	- عنوان درس جدید را مشاهده می‌نمایند. - اظهار نظر در باره سؤالات. - خواندن خاموشانه درس وپرسش لغات و اصطلاحات مشکل. - نکات مهم درس روی تخته را مشاهده نمایند - به توضیحات معلم محترم در رابطه به تولیدات مهم زراعتی گوش دهند. - به سؤالات جواب دهند. - شاگردان در گروه‌ها فعالیت داخل صنف را اجرا می‌کنند وبا هم مشوره کرده، نتیجه بحث خود را پیش روی صنف ارایه کنند. - به سؤالات پایانی درس جواب دهند. - مشکلات و سؤال‌های خود را مطرح کنند. - شاگردان وظیفهء فعالیت خارج ازصنف را یاد داشت کنند.	**۳۵ دقیقه**

۸- **جواب به سوالات متن درس:**

۱- گندم در تمام سطح کشور کشت می‌شود مناطق مهم زرع آن در جنوب، جنوب غرب مناطق مرکزی وشمالی کشور است، اراضی وسیع زرع للمی درتخار، کندز، سمنگان، بلخ، جوزجان و فاریاب می‌باشد.

۲- برنج عمدتاً دو نوع است: برنج باریک ولک که درننگرهار، لغمان، کنر، کاپیسا و کندز در مناطق کم ارتفاع و گرم که دارای آب فراوان باشد، زرع می گردد.

۳- انگور، انار، زردآلو، سیب، ناک، اقسام آلو، آلو بالو، نارنج، لیمو، کینو، مالته، سنتره، بادام، پسته، جلغوزه، انگور، کشمش، زردآلو، آلوبخارا و خربوزه، اقلام صادراتی اند، که دارای اهمیت زیاد می‌باشد.

۴- نباتات طبی: عبارت از نباتاتی اند که در طبابت ازآن‌ها استفاده می‌نمایند درنقاط مختلف کشورما انواع مختلف آن می‌روید. مردم ما از زمانه‌های سابق از آن به شکل ابتدایی استفاده می‌کردند و یک مقدار این نباتات به خارج نیز صادر می‌گردد. بعد از عملیهٔ صنعتی شدن دواهای مفید وصحی از آن‌ها می‌سازند. این نباتات عبارت اند از: زعفران، شیرین بویه، موملایی، اسپند، خاک‌شیر، گل بابونه، زیره، جوانی، بادیان ترخ، زوف، کاسنی و ده‌ها نوع دیگر.

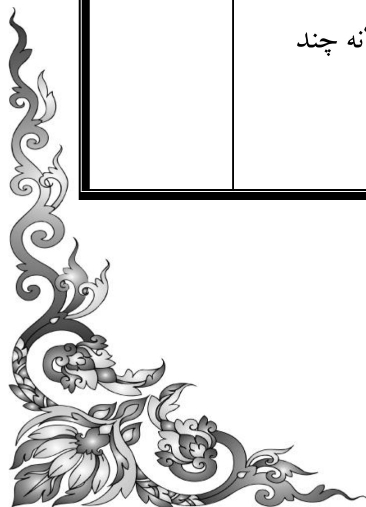
۹- دانستنی‌ها برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)

غله‌ها، میوه‌ها، سبزی‌ها، نباتات صنعتی و طبیعی از محصولات مهم زراعتی در کشور ما به شمار می‌روند. زراعت در انکشاف اقتصادی کشورها خاصتاً ممالک زارعتی کم نفوس و رو به انکشاف مثل افغانستان، خیلی بارز و ارزنده است. با مطالعهٔ موقعیت جغرافیایی، ساختمان اراضی، نوعیت خاک و تمام فعالیت‌های اقتصادی در افغانستان واضح می‌گردد که این کشور درحال حاضر مملکت زراعتی است. در انکشاف اقتصادی آیندهٔ آن تا اندازهٔ زیاد به چگونه‌گی این بخش مستقیماً ارتباط دارد.

نظربه رشد طبیعی نفوس سالانه بین (۲.۵ تا ۳ فیصد) ازدیاد نفوس صورت می‌گیرد که تقریباً سالانه درحدود پنجاه هزار نفر به نفوس کشور افزود می‌گردد. درحدود ۸۰ فیصد باشنده‌گان کشور ما به‌صورت مستقیم و غیر مستقیم از طریق زراعت امرار حیات می‌نمایند.

پلان رهنمای تدریس درس(چهارم)
زمان تدریس: (یک ساعت)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
- موضوع درس	جغرافیای زراعت	
۲- اهداف آموزشی(دانشی، مهارتی، ذهنیتی).	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند. هدف کلی: آشنایی در بارۀ جغرافیای زراعتی. اهداف جزیی: - شاگردان با ساحات زراعتی کشور آشنایی حاصل نمایند. - ساحات غرس تاکستان‌ها را بدانند. - مناطق زرع سبزی‌ها را بدانند. - مناطق زرع حبوبات و جنگل‌ها را بدانند. - نقشه حبوبات کشور را توضیح نمایند. - شاگردان متیقن شوند که درمناطق جداگانۀ اقلیمی غله‌ها، سبزی‌ها و میوه‌ها جداگانه زرع می گردد.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی وکار گروهی، مباحثه، سؤال وجواب.	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	کتاب درسی، تخته، تباشیر، رهنمای معلم، تصاویرمربوط به درس، در صورت امکان فلم‌های جغرافیایی، ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوترو انترنت.	
۵- شیوۀارزیابی	شفاهی، کتبی، سؤال‌های جواب کوتاه ، ارزیابی فعالیت داخل صنف وکار عملی.	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** احوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش فعالیت خارج صنف وتامین ارتباط درس نو با درس گذشته	زمان به دقیقه
	ایجاد انگیزه آیا می‌دانید که در کشور عزیز ما از زمین‌های زراعتی سالانه چند بارحاصل می گیرند؟	۱۰ دقیقه

۷- فعالیت‌های تدریس (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یاد گیری شاگردان	زمان به دقیقه
- نوشتن عنوان درس جدید روی تخته. - مطالعهٔ خاموشانه را هدایت دهد. - نصب نقشه زراعتی افغانستان در دیوارصنف. - نکات مهم درس جدید را روی تخته بنویسد. - به توضیح اصطلاحات جدید بپردازد. - شرایط زرع حبوبات، سبزی‌ها، میوه‌ها نباتات صنعتی، باغ‌ها و تاکستان‌ها را توضیح کند. - سؤال‌ها را در رابطه به درس جدید طرح کند. - شاگردان را به گروه‌های مختلف تقسیم کند وبرای هر گروه موضوع بحث را بر اساس متن کتاب درسی مشخص نماید. - کار گروهی را نظارت و رهنمایی کند. - مشکلات وسؤال‌های شاگردان را حل کند. - غرض ارزیابی سوالات اخیر درس را طرح نماید. فعالیت داخل صنف را به شاگردان هدایت دهد.	- عنوان درس جدید را مشاهده می‌نمایند. - درس جدید را خاموشانه مطالعه نمایند. - نقشه را می‌بینند و مطالعه کنند. - به نکات مهم درس جدید توجه می‌کنند. - اصطلاحات مشکل درس راسؤال کنند. - به توضیح زراعت حبوبات گوش می‌دهند. - به سؤالات درس جدید جواب دهند. - شاگردان در گروه‌ها فعالیت داخل صنف را اجرا کنند. بعداً نتیجه بحث را نمایندهٔ شان پیش روی صنف ارایه کند. - مشکلات وسؤال‌های خود را مطرح کنند. - به سوالات جواب می‌دهند. - وظیفه فعالیت خارج از صنف را یاد داشت کنند.	۳۵ دقیقه

۸- جواب به سؤالهای متن درس:

۱- توزیع جغرافیایی زراعت به این مفهوم است که حبوبات، نباتات، سیزیجات وتاکستان‌ها درساحات مختلف زرع و غرس می‌شوند که ازنظراقلیم، خاک وآب دارای شرایط مساعد باشد، تا حاصلات فراوان دهد.

۲- گندم درسرتا سر کشور ما زرع می‌گردد و به دو نوع می‌باشد: للمی و آبی.

۳-وضع کوهستانی مملکت ما سبب شده که دربخش‌های زیادی از اراضی آن زراعت صورت نگیرد و یا برای زراعت مساعد نمی‌باشد و اگر انواع نباتات مختلف زرع شود تولیدات کم‌تر از آن به دست می‌آید.

۹- دانستنی‌ها برای معلم (معلومات وفعالیت‌های اضافی)

زراعت افغانستان به طور کل زراعت عنعنوی (سنتی خود مصرفی) بوده و هدف عمده ازفعالیت‌های زراعتی، رفع نیازمندی‌های مصرفی زمین‌دارها است. چون تامین احتیاجات خانواده ازلحاظ مواد خوراکه از اولیت‌های بسیار مهم در زراعت عنعنوی است. در حدود ۶۰ - ۸۰ فیصد منابع زمین و کاربرای تولید غله‌ها تخصیص داده شده است.
زراعت ستون فقرات اقتصاد ملی افغانستان را تشکیل داده، بیش از۷۵ فیصد مردم به صورت مستقیم از طریق زراعت امرار حیات می‌نمایند. علاوتاً سکتور زراعت ۵۱ فیصد درعاید نا خالص ملی کشور سهم داشته، مواد خام سکتور صنعت را فراهم نموده و منبع مهم صادرات و در آمد اسعاری می‌باشد. مال‌داری نیز بخش مهم اقتصاد خانواده‌های سنتی راتشکیل داده و منبع در آمد نقدی، خوراک و پوشاک آن‌ها به حساب می‌آید. تعداد مواشی کشور گاو، گوسفند و بز نزدیک به ۲۰ میلیون می‌رسد، که زیاد ترآن (۱۶میلیون) گوسفند و بز می‌باشد. چون اکثر مال‌داران ازنسل‌های اصلاح شدهٔ حیوانات استفاده نمی‌کنند ومسایل تغذیه، معالجه و وقایه از امراض به صورت مناسب صورت نمی‌گیرد؛ بنابران حاصلات وعاید مال‌داری نیز مانند حاصل وعاید بخش زراعت پایین است.
درحدود ۶۰۰۰۰۰ نفربه شغل باغ‌داری مصروف هستند که مجموع ساحه باغ‌داری شان به۹۴۰۰۰ هکتار زمین می‌رسد.

پلان راهنمای تدریس درس(پنجم)
زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین طالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	مال‌داری واهمیت اقتصادی آن	
۲- اهداف آموزشی(دانشی، مهارتی، ذهنیتی).	هدف کلي: آشنایی به اهمیت حیاتی و اقتصادی مال‌داری. ازشاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: اهداف جزیی طریق استفاده از پشم، گوشت، پوست، و... را بدانند. - طرزاستفادهٔ ازلبنیات: گاو، گوسفند وبز شیری. - به انواع حیوانات اهلی در کشور آشنا گردند. - شاگردان چگونگی استفاده نمودن از اسپ، اشترو مرکب را توضیح نمایند. - شاگردان متیقن شوند که مال‌داری نیز بخش از عواید ملی را تشکیل می‌دهد.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، مباحثه ای، کارگروهی، سؤال و جواب.	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	نقشهٔ مال‌داری افغانستان، کتاب درسی، رهنمای معلم، تختهٔ، تباشیر، تهیهٔ تصاویر مال‌داری، درصورت امکان فلم‌های زارعتی ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوترو انترنت.	
۵- شیوهٔ ارزیابی	شفاهی، کتبی، سؤال‌های جواب کوتاه، ارزیابی فعالیت‌ها.	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف:	**فعالیت مقدماتی:** ادای سلام واحوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش فعالیت خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید.	زمان به دقیقه
	ایجاد انگیزه از حیوانات اهلی در کشور ما کدام استفاده‌ها صورت می‌گیرد؟	۱۰ دقیقه

۷- **فعالیت‌های تدریس (آموزش مفاهیم و ارزیابی)**	**فعالیت‌های یاد گیری شاگردان**	**زمان به دقیقه**
- نوشتن عنوان درس بالای تخته. - مطالعه خاموشانه درس جدید را توصیه کند. - اصطلاحات مشکل را توضیح دهد. - نکات مهم درس را روی تخته بنویسد. - محتوای مال‌داری و اهمیت اقتصادی تربیهٔ مواشی، حیوانی و انواع حیوانات اهلی را توضیح کند. - سؤال‌ها را در ارتباط درس جدید طرح کند. - شاگردان را به گروه‌های مختلف تقسیم کند وبرای هرگروه موضوع بحث را بر اساس متن کتاب درسی مشخص نماید. - کار گروهی را رهنمایی ونظارت کند. - سؤال‌های پایانی درس را مطرح کند. - مشکلات وسؤال‌های شاگردان را جواب گویند. - فعالیت خارج از صنف را به شاگردان هدایت داده، توضیح دهد.	- عنوان درس جدید را مشاهده نمایند. - درس جدید را خاموشانه مطالعه می‌نمایند. - به حل اصطلاحات مشکل دقت نمایند. - نکات مهم درس را مشاهده نمایند. - به توضیح معلم گوش دهند. - به سؤالات درس جدید جواب دهند. - شاگردان در گروه‌ها فعالیت داخل صنف را اجرا کنند و باهم مشوره کرده نتیجه بحث خود را پیش روی صنف ارایه کنند. - به سؤالات پایانی درس جواب دهند. - مشکلات وسؤال‌های خود را مطرح کند. - وظیفه فعالیت خارج ازصنف را یاد داشت کنند.	۳۵ دقیقه

۸- **جواب به سؤالات متن درس**

۱- مال‌داری در زنده‌گی و اقتصاد مردم کشور ما نقش مهم را دارا می‌باشد، چنانچه در افغانستان در حدود ۸۰ فیصد مردم درسکتور زراعت مصروف اند و هیچ زارع وجود ندارد، که به تربیه مواشی مشغول نباشد و وسایل معیشت شان را ازهمین طریق تامین کند.

۲- تربیهٔ حیوانات اهلی؛ مانند: گاو، گوسفند، بز، مرکب، شتر، اسپ، قاطر، مرغ خانه‌گی وغیره درکشور ما معمول است.

۳- بر علاوهٔ استفاده از محصولات حیوانی، از نیروی حیوانات مانند مرکب، اسپ، قاطر، شتر، گاوهای قلبه‌یی وغیره درامور مختلف مانند باربری، قلبه کردن وغیره چیزها استفاده صورت می‌گیرد.

۴- محصولاتی که ازحیوانات به دست می‌آید عبارت ازپشم و پوست گاو و گوسفند، پوست قره قل و روده می‌باشد که از نظر ارزش معمولاً از ده الی بیست فیصد صادرات کشور را احتوا می‌نماید. همچنان صادرات قالین صنعتی شده، پشم وپوستین، صادرات افغانستان را تشکیل می‌دهد، که عایدات آن بعداز صنعتی شدن بالا می‌رود.

۹- دانستنی‌ها برای معلم(معلومات وفعالیت‌های اضافی)

مال‌داری وتربیهٔ حیوانات ارزش فوق العاده داشته و در اقتصاد کشور رول مهم دارد. از ۷ الی ۱۰٪ عواید غیر خالص ملی را تشکیل می‌دهد. و به‌صورت عموم اکثریت زمین داران و دهاقین در تربیهٔ مواشی نیز مصروفیت دارند. مردم کوچی وسایل معیشت شان را از طریق مال‌داری تأمین می کنند. از ۱۹ الی **۲۰** فیصد صادرات کشور شامل محصولات حیوانی است.

از محصولات حیوانی به حیث منبع مهم مواد غذایی(گوشت، لبنیات، تخم) استفاده می‌شود. از نیروی حیوانات بار کش شتر، اسپ، و مرکب نیز استفاده می گردد. پشم و پوست و رودهٔ گوسفند، بزو پوست قره قل اقلام مهم صادراتی را تشکیل می‌دهد. $\frac{۱}{۳}$ حصه مردم افغانستان از طریق تربیهٔ مواشی امرار حیات می‌نمایند. تربیه مواشی مهم‌ترین منابع عایداتی، ثروت و رفاه مردم افغانستان است.

پلان راهنمای تدریس درس(ششم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	شیوه‌های مال‌داری	
۲- اهداف آموزشی(دانشی، مهارتی، ذهنیتی).	هدف کلی آشنایی با شیوه عنعنوی وعصری پیشرفتۀ مال‌داری. ازشاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: اهداف جزیی: شیوۀ عنعنوی مال‌داری که ازقدیم در کشورما رواج دارد، آگاهی حاصل نمایند. - طریقه‌های به دست آوردن محصولات حیوانی را بدانند. - راجع به نسل‌های اصلاح شده حیوانات آگاهی حاصل نمایند. - شاگردان بدانند که حیوانات درشیوۀعنعنوی، نیمه گرسنه اکثراً مریض می‌شوند. - شاگردان ارزش حیوانات نسل اصلاح شده را توضیح نمایند. - شاگردان متیقن شوند که نسل حیوانات اصلاح شده قوی و محصولات بیشتر را تولید می کند.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، مباحثه ای، کارگروهی، سؤال و جواب	
۴- مواد ممد وضروری تدریس	تصاویر مال‌داری، کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر، درصورت امکان فلم‌های زراعتی ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوتر و انترنت.	
۵- شیوۀ ارزیابی	شفاهی، کتبی، سؤال‌های جواب کوتاه، ارزیابی فعالیت‌ها.	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف:	**فعالیـت مقـدماتی:** ادای سلام واحوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش فعالیت خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس گذشته.	زمان به دقیقه
	ایجاد انگیزه حیوانات اهلی نسل اصلاح شده دارای کدام صفات می‌باشند؟	۱۰ دقیقه

۷- **فعالیت‌های تدریس** **(آموزش مفاهیم و ارزیابی)**	**فعالیت‌های یاد گیری شاگردان**	**زمان به دقیقه**
- نوشتن عنوان درس جدید به روی تخته. - نظریات نا مکمل آن‌ها را تکمیل نماید. - به مطالعه خاموشانه درس هدایت دهد. - اصطلاحات مشکل را توضیح کند - نکات مهم درس را روی تخته بنویسد. - شیوه‌های مال‌داری، شیوه عنعنوی وقدیمی وشیوه عصری وپیشرفته را توضیح کند. - شاگردان را به گروه‌ها تقسیم وتعیین موضوع بر اساس رهنمای کتاب درسی مشخص نماید. - سؤالات پایانی درس را طرح کند. - فعالیت خارج ازصنف را به شاگردان هدایت داده توضیح دهد.	عنوان درس جدید را در تخته مشاهده کنند. - خاموشانه مطالعه کنند و اصطلاحات مشکل را پرسان کنند. - نکات مهم درس را یاد داشت بگیرند و به توضیح معلم محترم گوش دهند. - به گروه‌ها تقسیم شوند و بالای موضوع تعیین شده بحث نمایند و بعداً نماینده گروه نتیجهٔ بحث را پیش روی صنف بیان نماید. - شاگردان به سؤالات جواب دهند. - وظیفهٔ فعالیت خارج از صنف را یاد داشت کنند.	۳۵ دقیقه

۸- **جواب به سؤالات متن درس**:

۱- مشکلات عمده مال‌داری عنعنوی عبارت از: خشکسالی، قلت آب آشامیدنی، استفاده از آب‌های غیر صحی، نداشتن سرپناه زمستانی، عدم توجه به حفاظت حیوانات از آفات و امراض حیوانی، نداشتن ارتباط اکثریت مال‌داران به فارم ها، کلینیک‌های حیوانی، غرض وقایه، معالجه و تداوی حیوانات مریض و توجه نداشتن به تغییر شکل عنعنوی به نسل اصلاح شده زراعتی و غیره می‌باشد.

۲- شیوهٔ عصری وفنی تربیهٔ حیوانات عبارت از معالجه حیوانات و تاسیس کلینیک‌های حیوانی می‌باشد، که هدف آن تداوی حیوانات بوده و به همین منظور کلینیک‌های حیوانی در نواحی مختلف تاسیس گردید و توسعه یافت که این کلینیک‌ها تا اندازهٔ ازوفیات حیوانات جلوگیری می‌نماید.

۳- عواملی که سبب پیشرفت مال‌داری و ازدیاد محصولات حیوانی می‌گردد قرار زیر است: فراهم نمودن علوفه بیشتر، توجه بهتر به غذای صحی، حفاظت حیوانات در برابر آفات و امراض حیوانی، تکثیر وترویج نسل اصلاح شده زراعتی، تاسیس وفعال نمودن فارم‌ها و کلینیک‌های حیوانی، موجودیت ادارهٔ خوب منظم.

۹- دانستنی‌ها برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)

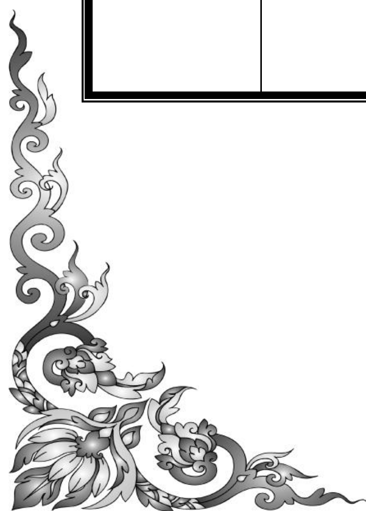
اززمان قدیم تا به‌حال شیوه‌های زارعت ومال‌داری در کشور ما به شکل عنعنوی و ابتدایی بوده که محصولات آن‌ها نا چیز می‌باشد و ضرورت مردم ما را کفایت نمی‌کند. اگر تربیهٔ حیوانات به شکل عصری و نسل اصلاح شده زراعتی صورت گیرد، محصولات آن زیاد شده و ضروریات مردم ما را پوره می‌سازد.

مثال یک گاو شیری نسل اصلاح شده در ۲۴ ساعت تا ۳۵ کیلو گرام یا لیتر شیر می‌دهد در حالی‌که گاو شیری وطنی از۵- ۷ لیترشیرمی‌دهد. گاو گوشتی نسل اصلاح شده در موقع ذبح تا ۱۲۰۰ کیلو گرام گوشت دارد، در حالی‌که گاو گوشتی وطنی در موقع ذبح از ۱۵۰ الی ۲۰۰ کیلو گرام گوشت بیشتر ندارد. برای گاو وطنی در زمستان سرد، کاه خشک و بیده کم داده می‌شود که نیمه گرسنه می‌مانند. برای حیوانات نسل اصلاح شده زراعتی میده دانه جواری، جو، سبوس، تفاله میوه، لبلبوی علفی سالیج هم می‌دهند. سالیج ساقه نباتات تازه جواری است که در حال تشکیل دانه باشد آن‌را ریزه، ریزه ساخته و آن‌را درجاهای که هوا نرسد برای مدت ۲ ماه قید می‌کنند که به واسطهٔ بکتریای مفیده، قند و نبات آن کاملاً به مایع سبز رنک تبدیل شود. دادن این مایع به گاو شیری و گوشتی، غذای خوب وقوی بوده و حیوانات را در مقابل سردی شدید مقاومت می‌بخشد.

پلان راهنمای تدریس درس(هفتم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	حیوانات وحشی	
۲- اهداف آموزشی(دانشی، مهارتی، ذهنیتی).	هدف کلی: آشنایی با حیوانات وحشی در افغانستان ازشاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: اهداف جزیی: - حیوانات وحشی علف خوار و گوشت خوار را بدانند. - محیط و محل زیست آن‌ها را بشناسند. - شاگردان ارزش حیوانات وحشی را توضیح نمایند. - شاگردان متیقن شوند که ارزش حیوانات وحشی درجلب سیاحین، شکار کردن، پوست آن و از نظر توازن محیط زیست مهم می‌باشد.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، مباحثه ای، کار گروهی، سؤال و جواب.	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	تصاویر حیوانات وحشی، کتاب درسی، رهنمای معلم، تختهٔ سیاه، تباشیروفلش کارت، درصورت امکان فلم‌های زراعتی ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوترو انترنت.	
۵- شیوهٔ ارزیابی	شفاهی، کتبی، سؤال‌های جواب کوتاه، ارزیابی فعالیت‌ها	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف:	**فعالیت مقدماتی:** ادای سلام واحوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش فعالیت خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید. **ایجاد انگیزه** آیا می‌دانید که محل زیست حیوانات وحشی، پرنده‌گان، خزنده‌گان وحشی، علف خوارو گوشت خواردر کجا می‌باشد؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

زمان به دقیقه	فعالیت‌های یاد گیری شاگردان	۷- فعالیت‌های تدریس(آموزش مفاهیم و ارزیابی
۳۵ دقیقه	- شاگردان عنوان درس جدید را مشاهده می‌نمایند. - توجه شاگردان به تصاویرحیوانات وحشی در فلش کارتها. - اظهار نظر در بارۀ سؤالات. - درس جدید را خاموشانه مطالعه کنند. - نکات مهم درس جدید را یاد داشت کنند. - به توضیحات معلم محترم گوش دهند. - به سؤالات جواب دهند. - شاگردان درگروه‌ها فعالیت داخل صنف راجرا کنند و نمایندۀ شان موضوع بحث شده را پیش روی صنف ارائه کنند. - مشکلات وسوال‌های خود را مطرح کنند. - به سوالات جواب دهند. - فعالیت خارج ازصنف را یاد داشت گیرند.	- نوشتن عنوان درس جدید به روی تخته. - نشان دادن تصاویر حیوانات وحشی در فلش کارت‌ها - هدایت مطالعۀ خاموشانۀ درس جدید - نکات مهم درس جدید را روی تخته بنویسد. - محتوای درس جدید حیوانات وحشی، محل زیست شان، انواع آنها، تهدید و شکارآنها را توضیح دهد. - شاگردان را به گروه‌های مختلف تقسیم کند و برای هرگروه موضوع بحث را بر اساس رهنمای کتاب درسی مشخص نماید. - مشکلات وسؤال‌های شاگردان را حل کند. - غرض ارزیابی سوالات اخیر درس را طرح نماید. - فعالیت خارج ازصنف را به شاگردان هدایت داده توضیح دهد.

۸- جواب به سؤالات متن درس

۱- زنده‌گی حیوانات وحشی توسط انسان‌ها به تهدید روبرو است، زیرا برای شکارچیان پوست آن‌ها دارای ارزش فراوان است؛ لهذا تاثیر فعالیت انسان‌ها بالای حیات وموجودیت این حیوانات بیشتر بوده وعموماً تحت تهدید شکار یا مداخلۀ شان قراردارند.

۲- حیوانات پستان‌دار وحشی عبارت ازپلنگ، گرگ، کفتار، روباه سرخ، پشک خورد، پشک کوهی، و شادی می‌باشد. ذوحیاتین و خزنده‌گان؛ مانند، انواع بقه ها، چلپاسه‌ها ومارها می‌باشد، که درافغانستان ۲۷ نوع مار تا حال شناخته شده است. هم چنان انواع پرنده‌گان آبی، دشتی وجنگلی درکشور ما وجود دارد، که مشهور ترین آن‌ها قاز، شتر مرغ، مرغابی، طوطی، زاغ، کلنگ، عقاب، غچی، گنجشک وده‌ها نوع دیگر می‌باشند.

۹- دانستنی‌ها برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)

از جملۀ حیوانات وحشی درکشور: گرگ، اقسام روباه، پلنگ، خرس، آهو، گوسفندهای کوهی، و غیره می‌باشند. پرنده‌گان مانند: کبک، مرغ دشتی، پرنده‌های گوشت خوار، قاز، قطان، کلنگ، اقسام مرغابی درمناطق مختلف کشور ما نظر به طبیعیت حیوان که در کدام محیط اقلیمی زنده‌گی می توانند و کدام نوع غذا برای شان پیدا می‌شود، زنده‌گی می کنند.

همه حیوانات وحشی به شکلی از اشکال مفید هستند مثلاً از پوست روباه و گرگ پوستین تهیه می گردد، پرنده‌گان دارای گوشت شیرین بوده وحتی از پر پرنده‌گان نیز در ساختن بعضی اشیا استفاده می‌شود.

پلان راهنمای تدریس درس(هشتم)
زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>۱- موضوع درس</td><td colspan="2">بررسی وضعیت زراعت و مال‌داری درافغانستان</td></tr>
<tr><td>۲- اهداف آموزشی(دانشی، مهارتی، ذهنیتی).</td><td colspan="2">ازشاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند:
هدف کلی
آشنایی شاگردان به وضعیت زراعت ومال‌داری کشور ما ازسابق تا به حال
اهداف جزیی
- آشنایی با شیوهٔ عصری و پیشرفتهٔ زراعت و مال‌داری در کشور.
- شاگردان به اضرار جنگ آشنا شوند و بدانند که تاثیر آن بر وضعیت زراعت و مال‌داری چه‌گونه است.
- شاگردان عواملی را که در کشور سبب پیشرفت زراعت و مال‌داری می گردد توضیح نمایند.
- شاگردان زراعت ومال‌داری که سبب رشد و تقویهٔ بنیه اقتصادی خانواده‌ها و کشور می گردد توضیح نمایند.
- شاگردان بدانند که در کشور چه نوع امکانات و زمینه‌ها مساعد گردد، تا زراعت و مال‌داری عنعنوی شکل عصری و پیشرفته را اختیار نماید.
- شاگردان متیقن شوند که زراعت عصری و پیشرفته نسبت به زراعت عنعنوی دارای اررزش بیشتر می‌باشد.</td></tr>
<tr><td>۳- روش‌های تدریس</td><td colspan="2">توضیحی، مباحثه یی، کار گروهی، سؤال و جواب</td></tr>
<tr><td>۴- مواد ممد و ضروری تدریس</td><td colspan="2">تصاویر زراعت و مال‌داری، کتاب درسی ورهنمای معلم، تخته سیاه، تباشیر، در صورت امکان فلم‌های زراعتی ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوترو انترنت.</td></tr>
<tr><td>۵- شیوهٔ ارزیابی</td><td colspan="2">شفاهی، کتبی، سؤال‌های جواب کوتاه، ارزیابی فعالیت‌ها.</td></tr>
<tr><td>۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف</td><td>فعالیت مقدماتی: ادای سلام واحوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش فعالیت خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید.
ایجاد انگیزه
علت عقب مانی زراعت و مال‌داری در کشور چیست؟</td><td>زمان به دقیقه
۱۰ دقیقه</td></tr>
</table>

۷- فعالیت‌های تدریس(آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یاد گیری شاگردان	زمان به دقیقه
- نوشتن عنوان درس جدید روی تخته. - هدایت به مطالعه خاموشانه دهد. - اصطلاحات مشکل را جواب دهد. - نکات مهم درس را روی تخته بنویسد. - محتوای درس جدید بررسی وضعیت زراعت و مالداری رفع احتیاجات اکثریت مردم ازطریق زراعت ومالداری وعواملی که بر پیشرفت، توسعه ویا محدودیت فعالیت‌های زراعتی و مالداری در کشور تاثیر دارند، توضیح دهد - شاگردان را به گروه‌های مختلف تقسیم کند و برای هر گروه موضوع بحث را بر اساس فعالیت داخل کتاب، مشخص کند. - مشکلات وسوال‌های شاگردان را حل کند. - غرض ارزیابی سوالات اخیر درس را مطرح نماید. - فعالیت خارج از صنف را به شاگردان هدایت داده توضیح دهد.	- عنوان درس جدید را مشاهده نمایند. - خاموشانه مطالعه کنند واصطلاحات مشکل را پرسان کنند. نکات مهم درس را یاد داشت کنند. - به توضیحات معلم گوش دهند. - به سؤالات جواب دهند. - شاگردان درگروه‌ها فعالیت داخل صنف را اجرا می‌کنند ونمایندۀ شان نتیجه مباحثه را پیش روی صنف ارایه کند. - مشکلات وسوال‌های خود را مطرح کنند. - فعالیت خارج از صنف را یاد داشت بگیرند.	۳۵ دقیقه

۸- جواب به سؤالات متن درس

۱- عواملی که سبب عدم پیشرفت زراعت و مالداری در کشور ما گردیده است؛ عبارت اند از: عوامل طبیعی(مانند اقلیم، ساختمان اراضی، نوعیت خاک و غیره). عوامل بشری، نیروی کار، سویۀ تخنیکی، فنی و آگاهی زارعین و غیره). عوامل اقتصادی (سرمایۀ بازار فروش وسایل حمل ونقل وغیره) وبالا خره عوامل سیاسی.

۲- ما می‌توانیم توسط شیوۀ عصری، تخم‌های اصلاح شدۀ بذری، ادویۀ ضد آفات و امراض، کود کیمیاوی و ماشین آلات زراعتی، سیستم آبیاری منظم، فارم‌های زراعتی و مالداری وتوسعۀ کلینیک‌های حیوانی، راه‌های مواصلاتی میان مزرعه‌ها و مارکیت ها، مراکز صنعتی و فابریکه‌ها که محصولات زراعتی را صنعتی نمایند و ارزش مواد را بالا ببرند، وضعیت زراعتی را بهتر سازیم.

۹- دانستنی‌ها برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)

درزمان قبل از جنگ ها۸۰ الی ۸۵ ٪ مردم کشور ما به زراعت و مالداری مصروف بودند، که بعد از آن به ۶۰٪ تنزیل یافت. زراعت و مالداری درکشور ما از زمان سابق تا حال به شکل عنعنوی بوده، حاصلات کم آن مصارف وضروریات مردم کشور ما را پوره نمی‌کند. اگرزراعت به شکل عصری و ماشینی شود و از دریاهای کشور ما انهار کشیده شود و صدها انهار وبندها اعمار گردد وحفر چاه‌های عمیق صورت گیرد و سیستم آبیاری منظم و فراوان گردد، هزاران هکتارزمین لا مزروع دشت‌ها و صحراها ی بایر کشور ما تحت آبیاری قرار می‌گیرند و از انرژی آب به صدها میگاوات برق تولید می‌شود، ضمناً نسل حیوانی عنعنوی به نسل اصلاح شدۀ زراعتی تبدیل گردیده و کشور ما درجمله کشورهای پیشرفته اقتصادی و صنعتی حساب می‌شود و مردم ما خودکفا شده، احتیاج به وارد کردن برق وارداتی، مواد مختلف محصولات حیوانی، نباتی و صنعتی نخواهند داشت.

پلان راهنمای تدریس درس (نهم)
زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	**انرژی واهمیت آن**	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی).	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی آشنایی با اهمیت انرژی. اهداف جزیی - پی بردن به اهمیت انرژِی. منابع مهم انرژی را توضیح نمایند. - شاگردان متیقن شوند که مواد محترقهٔ انرژِی سبب تولید انرژی، حرارت، روشنایی وقوهٔ محرکه می گردد. به اثرات مفید انرژی پی برده و علاقه‌مند شوند.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، کار انفرادی، سؤال و جواب، کار گروهی.	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	تصاویر منابع انرژی، کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر، در صورت امکان نمایش فلم‌های جغرافیایی، ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوتر و انترنت.	
۵- شیوهٔ ارزیابی	شفاهی، کتبی، ارزیابی فعالیت‌ها، سؤال‌های جواب کوتاه، کارعملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** ادای سلام و احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش فعالیت خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید. **ایجاد انگیزه** چرا مردم منابع انرژِی را حایز اهمیت می‌دانند؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

۷- **فعالیت‌های تدریس معلم(آموزش مفاهیم وارزیابی)**	**فعالیت‌های یاد گیری شاگردان**	زمان به دقیقه
- نوشتن عنوان درس بالای تخته. - محتوای درس نهم را معرفی کند. - انرژی و اهمیت آن را توضیح نماید. - منابع مهم انرژی را معرفی نماید - در مورد تصاویر باشاگردان صحبت نماید. - شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع را بر اساس فعالیت کتاب درسی مشخص نماید. - سوال‌های اخیر درس را مطرح کند. - سوال‌های شاگردان را جواب دهد. - وظیفه فعالیت خارج صنف را توضیح کند.	- دربارهٔ عنوان درس فکر کنند. - به توضیحات معلم گوش دهند. - تصاویر کتاب را ببینند. - به منابع مهم انرژی آشنا شوند. - درمورد تصاویر بحث کنند. - شاگردان درگروه‌ها تنظیم شده روی موضوع تعیین شده کار کنند و نتیجه فعالیت را نماینده گروه به همضنفان بیان کند. - سؤال‌ها را جواب دهند. - شاگردان مشکلات خود را مطرح کنند. - وظیفه فعالیت خارج از صنف را یاد داشت گیرند.	**۳۵ دقیقه**

۸- **جواب به سؤالات متن درس**

۱- انرژی: انرژی عبارت از نیرو یا قوه‌یی است که به اثر آن تحرک در صنایع، ماشین آلات و تولیدات صنعتی به وجود می‌آید، منابع مهم انرژی عبارت اند از: زغال سنگ، نفت، گاز، آب، باد و آفتاب.

۲- زغال سنگ از جملهٔ منابع عمدهٔ تولید انرژی است که انسان‌ها از گذشته‌ها تا به حال از آن استفاده‌های مختلف نموده اند؛ بنابر آن به حیث یک مادهٔ مولد انرژی ارزان، حایز اهمیت زیاد می‌باشد.

۳- اهمیت آب در این است که منبع آن جریان دایمی داشته و از انرژِی تولید شده آن انسان‌ها در تنویر منازل، پخت و پز وبه کارانداختن ماشین و آلات برقی استفاده می‌نمایند.

۴- انرژی در کشور ما از اهمیت مهمی برخوردار است، تجارت، صنعت، حمل ونقل وغیره فعالیت‌های حیاتی به صورت مستقیم به آن وابسته می‌باشد.

۹- **دانستنی‌ها برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)**

انرژی

محیط ما سر شار از انرژی است. ما نمی توانیم انرژی را مشاهده کنیم؛ اما در حقیقت منبع آن را می‌بینیم، وقتی تصاویری را در تلویزیون مشاهده می‌کنیم، به رادیو گوش می‌دهیم درفصل زمستان گرمی و حرارت بخاری را حس می‌کنیم، همه این‌ها انرژی است که مورد استفاده قرار می‌گیرند.

انرژی به ما کمک می کند تا به فعالیت‌های گوناگونی بپردازیم.

انرژی نا پدید نمی‌شود؛ بلکه از یک نوع به نوع دیگری تبدیل می گردد. بنزین و پترول دارای انرژی ذخیره شده اند. وقتی بنزین در یک موتر به کار می‌رود، می‌سوزد و انرژی حرارتی تولید می کند، زمانی‌که موتر حرکت می کند یعنی احتراق مواد انرژی حرارتی آن به انرژی حرکی تبدیل می‌شود. انسان و حیوان انرژی حاصل ازمواد غذ ایی را به انرژی حرکی تبدیل می‌نماید. موجودات حیه ونباتات از انرژی آفتاب استفاده می‌کنند. انرژی به اشکال گوناگون تولید می‌شود: در اثر قوهٔ آب انرژی برق آبی تولید می‌شود، در اثر احتراق زغال سنگ انرژی حرارتی و در اثر اشعه آفتاب انرژی حرارتی و هم چنین با وزش بادها انرژی حرکی بوجود می‌آید.

پلان راهنمای تدریس درس (دهم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	**منابع انرژی قابل تجدید و غیر قابل تجدید.**	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی).	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: - هدف کلی آگاهی دربارهٔ منابع انرژی قابل تجدید و غیر قابل تجدید. - اهداف جزیی - آشنایی با منابع انرژی قابل تجدید. - تفکیک منابع انرژی قابل تجدید از غیر قابل تجدید. - شاگردان منابع انرژی قابل تجدید و غیر قابل تجدید را نام بگیرند. - شاگردان متیقن شوند که از منابع انرژی به‌صورت معقول استفاده نمایند.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، کار گروهی، مباحثه، سوال و جواب.	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	کتاب درسی، رهنمای معلم، تصاویر، تخته، تباشیر در صورت امکان نمایش فلم‌های جغرافیایی، ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوتر و انترنت.	
۵- شیوهٔ ارزیابی	شفاهی، کتبی، ارزیابی فعالیت‌ها، سؤال‌های جواب کوتاه، کار عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی**: ادای سلام و احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش فعالیت خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید. **ایجاد انگیزه** زغال سنگ، نفت و گاز کدام نوع انرژی می‌باشد؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

۷- **فعالیت‌های تدریس معلم(آموزش مفـاهیم وارزیابی)**	**فعالیت‌های یاد گیری شاگردان**	زمان به دقیقه
- تامین ارتباط درس گذشته به درس جدید. - محتوای درس دهم را توضیح کند. - فرق بین منابع انرژی قابل تجدید و غیرقابل تجدید را توضیح نماید. - در مورد تصاویر درس صحبت کند. - شاگردان را به گروه‌ها تقسیم کند ووظایف فعالیت صنفی آن‌ها را بر اساس فعالیت کتاب درسی روشن سازد. - سؤال‌های درس را مطرح کند. - سؤال‌های اخیر شاگردان را حل کند. - وظیفهٔ فعالیت خارج از صنف را توضیح کند.	- ارتباط درس گذشته را با درس جدید می‌یابند. - به توضیحات معلم محترم گوش دهند. - فرق دو نوع منبع انرژی را بدانند. - درمورد تصاویر بحث کنند. - درگروه‌ها فعالیت داخل صنف را اجرا کنند و نیتجه فعالیت را یک تن نماینده به هم‌صنفان بیان کند. - سؤال‌ها را جواب دهند. - مشکلات خود را مطرح نمایند. - وظیفهٔ فعالیت خارج ازصنف را یاد داشت گیرند.	**۳۵ دقیقه**

۸- **جواب به سؤالات متن درس**

۱- ازاین سبب به منابع نفت، گاز و زغال سنگ منابع غیر قابل تجدید می‌گویند که پس ازمدتی ذخایر آن به پایان می‌رسد.

۲- منابع مهم انرژی عبارت اند از: زغال سنگ، نفت، گاز، آب، باد، و آفتاب.

۳- جواب صحیح را انتخاب کنید

جواب (الف، ج و د) صحیح است.

۴- منابع انرژی قابل تجدید آن منابع را گویند که درطبیعت به وفرت پیدا می‌شود. انسان می‌تواند به شکل دوامدار از آن استفاده کند و امکان دسترسی دوباره به آن میسر می‌باشد.

منابع انرژِی غیر قابل تجدید آن منابع را گویند که پس از مدتی ذخایر آن به اتمام می‌رسد و انسان نمی تواند به شکل دوامدار از آن استفاده نماید.

۹- دانستنی‌ها برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)

انرژی فوسیلی

انرژی فوسیلی عبارت ازانرژی است که ازسوختاندن نفت، گاز، زغال سنگ و برق تولید می‌شود.
این مواد مولد انرژی که در فوسیل‌های موجودات حیه و مواد عضوی و نباتات به مرور زمان، به اثریک سلسله تعاملات کیمیاوی تشکیل شده، آن‌را انرژی غیر قابل تجدید می گویند.

گردش آب در طبیعت

- جریان حرکت آب بین اتموسفیر زمین، قطعات خشکه، ابحار و دریاها در اثر تبخیر و بارنده‌گی را گردش آب در طبیعت می گویند. طی این جریان رطوبت موجود در زمین به شکل مایع، جامد یا گاز در بخش‌های مختلف زمین گردش می کند وعامل اساسی این گردش، انرژی حاصل از تابش شعاع آفتاب می‌باشد، که این انرژِی را انرژی قابل تجدید گویند.

- انرژی برق

تولید انرژی برق در نواحی کوهستانی که منبع آن برف‌باری‌های دایمی بوده و دریاهای زیادی از آن سرچشمه می گیرد حایز اهمیت می‌باشد. دریاها در مسیر خود از فرازو نشیب‌های زیادی میگذرند؛ طوری که می‌توان درجاهای مناسب، در مسیر آن‌ها توربین‌ها نصب کرد و از بند ذخیرهٔ آن علاوه از تولید انرژِی برق، برای زراعت وآبیاری زمین‌ها استفاده نمود، که این نوع انرژی را انرژی قابل تجدید گویند.

پلان راهنمای تدریس درس (یازدهم)
زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	**برق کشور**	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی - آشنایی با شبکهٔ برق در کشور. اهداف جزیی - آشنایی با پروژٔه‌های بند برق کشور. - منابع تولیدی انرژی برق را بدانند. آگاهی با ظرفیت تولیدی برق در کشور. - شاگردان بندهای برق کشور را نام گرفته و اهمیت اقتصادی آن‌را توضیح نمایند. - شاگردان متیقن شوند که کشور ما کوهستانی است. برای تولید برق آبی مساعد می‌باشد، این نوع انرژی ارزان و بدون مصرف اضافی تولید می گردد.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، کار انفرادی، سؤال و جواب، کار گروهی	
۴- مواد ممد وضروری تدریس	نقشهٔ بندهای برق، کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر، در صورت امکان نمایش فلم‌های جغرافیایی، ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوتر و انترنت.	
۵- شیوهٔ ارزیابی	شفاهی، کتبی، ارزیابی فعالیت‌ها، سؤال‌های جواب کوتاه، کار عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی**: ادای سلام و احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش عالیت خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید **ایجاد انگیزه** در کشور ما از کدام منابع انرژی، برق تولید می‌شود؟	زمان به دقیقه ۱۰دقیقه

۷- **فعالیت‌های تدریس معلم(آموزش مفاهیم وارزیابی)**	**فعالیت‌های یاد گیری شاگردان**	زمان به دقیقه
- نوشتن عنوان درس جدید،روی تخته وطرح سؤال تفکر برانگیز. - تأمین ارتباط درس گذشته به درس جدید. - درباره تولید انرژی برق که از کدام منابع به دست می‌آید از شاگردان نظر خواسته شود. - در نقشه افغانستان موقعیت بندهای برق کشور را نشان دهد. - در مورد تصاویر درس با شاگردان صحبت کند. شاگردان را به گروه‌های مناسب تقسیم کند ووظایف فعالیت صنفی آن‌ها را براساس هدایت کتاب درسی واضح سازد. - سؤال‌های اخیر درس را مطرح کند. - سؤال‌های شاگردان را حل کند. - وظایف فعالیت خارج از صنف را توضیح کند.	- شاگردان عنوان درس جدید رامشاهده می‌نمایند. - شاگردان به سؤال تفکر بر انگیز جواب بدهند. - ارتباط درس گذشته را با درس جدید می‌یابند. - شاگردان نظریات خود را به دیگران ارایه نمایند. - شاگردان به موقعیت بندهای برق در نقشه آشنا شوند. - درمورد تصاویر بحث کنند. - در گروه‌ها فعالیت داخل صنف را اجرا می‌کنند و نتیجه آن‌را به هم‌صنفان بیان می‌کنند. - سؤال‌ها را جواب دهند. - مشکل خود را طرح کند. - وظیفه فعالیت خارج از صنف را یاد داشت گیرند.	۳۵ دقیقه

۸- **جواب به سؤالات متن درس**

۱- اولین دستگاه برق در زمان سلطنت امیر عبدالرحمن خان در شهر کابل تاسیس شد.

۲- از برق به منظور تولید انرژی در پخت و پز، تنویر منازل کار خانه‌ها و آلات برقی کار گرفته می‌شود.

۳- افغانستان دارای (۲۴۰۰۰) میگاوات ظرفیت برق بوده و بقیهٔ برق از منابع گاز طبیعی، زغال سنگ و نفت به دست می‌آید.

۴- بندهای برق عبارت اند از: بند نغلو، سروبی، ماهیپر، درونته، کجکی و بند برق جبل السراج.

۹- معلومات اضافی معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)

در کشور ما تولید برق به دو شکل صورت می‌گیرد:

۱- برق حرارتی.

۲- برق آبی.

برق حرارتی: در کشور ما افغانستان از منابع مولد انرژی مانند: زغال سنگ، نفت، گازو دیزل، تولید می‌گردد. مناطقی که مواد فوسیلی کافی در دسترس دارند، در تولید انرژی برق حرارتی سهم بیشتر دارند و از انرژی برق در موارد مختلف استفاده می‌نمایند.

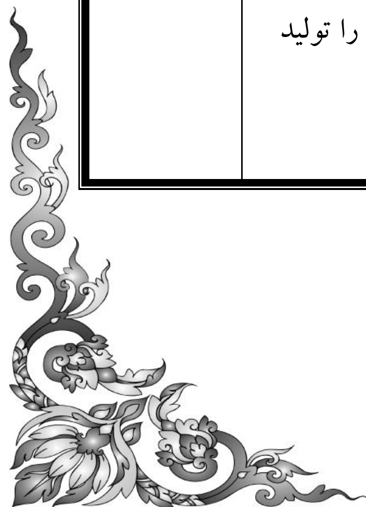
منبع اصلی برق آبی را آب دریاها تشکیل می‌دهد؛ زیرا دریاها منبع دایمی دارند و در طبیعت به طور فراوان دستیاب می‌شود.

دریاهایی که دارای نشیب‌های زیاد باشند، آبشارها را به وجود می‌آورند وبا اعمار بندهای آبگردان توربین‌های مولد برق را درآنجا نصب می‌کنند. مشکل عمدهٔ تولید انرژی برق آبی، نصب توربین‌ها و اعمار بندهای مولد برق می‌باشد، که در ابتدا مصارف هنگفتی را ایجاب می‌نماید. بعد از نصب توربین‌ها انرژی برق به آسانی و ارزان به دست می‌آید. به هر پیمانهٔ که از منابع دریایی کشور درتولید انرژی برق آبی استفاده بیشترصورت گیرد، مشکل مردم از ناحیهٔ کمبود برق مرفوع می‌گردد و هم صرفه جویی خوب در مصرف مواد محروقاتی کشور به عمل می‌آید.

پلان راهنمای تدریس درس (دوازدهم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	**برق آبی**	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: - هدف کلی آشنایی با شبکه برق آبی کشور. - اهداف جزیی آشنایی به بندهای برق آبی در کشور. - ظرفیت تولیدی بندهای برق را بدانند. - اهمیت اقتصادی بندهای برق کشور را توضیح نمایند. - شاگردان متیقن شوند که بندهای برق آبی دارای ارزش بیشتر اقتصادی می‌باشد.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، کار انفرادی، سؤال و جواب، کار گروهی	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	تصاویر بندهای برق کشور، کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر، در صورت امکان نمایش فلم‌های جغرافیایی، ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوتر وانترنیت.	
۵- شیوۀ ارزیابی	شفاهی، کتبی، ارزیابی فعالیت‌ها، سؤال‌های جواب کوتاه، کار عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی**: ادای سلام و احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش فعالیت خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید.	زمان به دقیقه
	ایجاد انگیزه آیا می‌دانید که در کشور ما از کدام منابع انرژی برق را تولید می کنند؟	۱۰دقیقه

۷- **فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم وارزیابی)**	**فعالیت‌های یاد گیری شاگردان**	زمان به دقیقه
- نوشتن عنوان درس جدید روی تخته توصیه مطالعه خاموشانه درس جدید. - محتوای درس جدید را توضیخ کند. - مناطق که در آن بندهای برق اعمار شده، آن‌را توضیح دهد. - مناطقی که در آن بندهای برق اعمار شده در نقشهٔ افغانستان نشان دهد. - شاگردان را به گروه‌های مناسب تقسیم کند و وظایف هر گروه را بر اساس هدایت کتاب درسی مشخص سازد. - سؤال‌های اخیر درس را مطرح کند. - سؤال‌های شاگردان را حل کند. وظایف فعالیت خارج از صنف را توضیح کند.	- شاگردان روی عنوان فکر کنند. - درس جدید را خاموشانه مطالعه می‌نمایند. - به توضیحات معلم محترم گوش دهند. - شاگردان به مناطق که بندهای برق اعمار شده آشنا شوند. - شاگردان موقعیت بندهای برق را روی نقشه ببینند. - در گروه فعالیت داخل صنف را اجرا می‌نمایند و نتیجه آن‌را نماینده گروه به هم‌صنفان بیان می‌کند. - سؤال‌ها را جواب دهند. - سؤال‌های مشکل خود را پرسان کنند. - وظایف فعالیت خارج از صنف را یاد داشت کنند.	۳۵ دقیقه

۸- **جواب به سؤالات متن درس**

۱- قدیم‌ترین دستگاه برق آبی افغانستان فابریکهٔ برق جبل السراج است و ظرفیت مجموعی آن (۱۵۰۰) کیلوات می‌باشد.

۲- ازبرق ماهیپر و سروبی برای تنویر شهر کابل، فابریکهٔ نساجی گلبهار و دیگر مؤسسات صنعتی پایتخت استفاده صورت می گیرد.

۳- پروژهٔ نغلو از یک طرف ذخیره و توزیع آب مورد ضرورت در دستگاه‌های فعلی سروبی بوده و از جانب دیگر تولید برق مورد ضرورت ساحهٔ کابل را تشکیل می‌دهد.

۴- لین برق ازبکستان در سال ۱۳۸۶هـ ش تکمیل گردیده و ظرفیت آن (۷۸۴.۷) هزار وات فی ساعت می باشد.

۵- جواب صحیح را انتخاب کنید.

جواب (ب) صحیح است.

۹- **دانستنی‌ها برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)**

پروژه‌های کوچک بند برق آبی

بر اساس راپور وزارت انرژی و آب ۶۲ پروژه مایکرو هایدل(بندهای تولید برق آبی کوچک) را در ولایات کشور؛ مانند: کابل، پروان، کنرها، کاپیسا، پنجشیر، بغلان، پکتیا، غزنی، کندهار، هرات، بامیان، تخار، بدخشان، سمنگان، سرپل، فاریاب، توسط پرسونل فنی سروی کرده است. بعضی پروژه‌های آن تکمیل و مورد بهره برداری قرار دارد که زیراً معرفی می‌شوند:

۱- پروژۀ بند برق کوچک آبی و لسوالی استالف، به ظرفیت ۳۰۰ کیلوات فی ساعت به کمک کشور کوریا.

۲- پروژۀ بند برق آبی عنابه وتاواخ ولایت پنجشیر به قدرت ۵۰ کیلوات فی ساعت به کمک بانک انکشاف آسیایی.

۳- پروژۀ بند برق کوچک آبی اله سای ولایت کاپیسا به ظرفیت ۵۰ کیلووات فی ساعت.

۴- پروژۀ بند برق ولایت بامیان به ظرفیت ۵۰ کیلووات.

۵- پروژۀ کوچک برق آبی ولسوالی غوربند ولایت پروان به کمک بلاعوض جرمنی به ظرفیت (۱۵ – ۵۰) کیلووات فی ساعت نصب گردیده است.

پلان راهنمای تدریس درس (سیزدهم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>۱- موضوع درس</td><td colspan="2">برق حرارتی</td></tr>
<tr><td>۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)</td><td colspan="2">از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند:
هدف کلی
آشنایی با برق حرارتی کشور.
اهداف جزیی
- آشنایی با منابع تولید برق حرارتی.
- ارزش و اهمیت برق حرارتی را توضیح نمایند.
- در نقشه موقعیت دستگاه حرارتی را تعین نمایند.
- به اهمیت اقتصادی برق حرارتی پی ببرند.
- شاگردان متیقن شوند که نیازمندی‌های برق بعضی از قسمت‌های کشور را بر علاوه برق آبی برق حرارتی نیز تامین می‌نماید.</td></tr>
<tr><td>۳- روش‌های تدریس</td><td colspan="2">توضیحی، کار انفرادی، سؤال و جواب، کار گروهی</td></tr>
<tr><td>۴- مواد ممد وضروری تدریس</td><td colspan="2">تصاویر دستگاه برق حرارتی، کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر در صورت امکان نمایش فلم‌های جغرافیایی، ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوتر و انترنت.</td></tr>
<tr><td>۵- شیوۂ ارزیابی</td><td colspan="2">شفاهی، کتبی، ارزیابی فعالیت‌ها، سؤال‌های جواب کوتاه، کار عملی</td></tr>
<tr><td>۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف</td><td>فعالیت مقدماتی: ادای سلام و احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش فعالیت خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید.
ایجاد انگیزه
درکشور ما برق حرارتی از کدام منابع تولید می‌شود؟</td><td>زمان به دقیقه
۱۰ دقیقه</td></tr>
</table>

۷- فعالیت‌های معلم در جریان درس (آموزش مفاهیم وارزیابی)	فعالیت‌های یاد گیری شاگردان	زمان به دقیقه
- بعد از تطبیق مراحل مقدماتی، عنوان درس را در تخته بنویسید. توصیه مطالعه خاموشانه درس جدید. - محتوای درس جدید را توضیح کنید. - مناطق و تعداد دستگاه‌های برق حرارتی که در کشور و جود دارد معرفی نمایید. - مناطق تولید برق حرارتی کشور را درنقشه افغانستان نشان دهید. - شاگردان را به گروه‌های مناسب تقسیم کند و وظایف هر گروه را بر اساس هدایت کتاب درسی تعیین نمایید. - سؤال‌های اخیر درس را مطرح کنید. - سؤال‌های شاگردان را حل کنید. - وظایف فعالیت خارج از صنف را توضیح کنید.	- درباره سؤال انگیزهٔ فکر کنند. - عنوان درس را مشاهده نمایند. - درس جدید را خاموشانه مطالعه کنند. - به توضیحات معلم گوش دهند. - شاگردان به مناطق که در آن دستگاه برق حرارتی وجود دارد آشنا شوند. - مناطق را در نقشه ببینند. - در گروه‌ها فعالیت‌های داخل صنف را اجرا می‌نمایند و نمایندهٔ گروه نتیجه را به هم‌صنفان بیان می‌کند. - سؤال‌ها را جواب دهند. - مشکلات درس را پرسان نمایند. - وظایف فعالیت خارج از صنف را یاد داشت گیرند.	۳۵ دقیقه

- جواب به سؤالات متن درس

۱- بزرگ‌ترین دستگاه برق حرارتی افغانستان در ۲۰ کیلو متری غرب مزار شریف موقعیت دارد. از جمله تولیدات این فابریکه در حدود ۲۴ هزار کیلووات برق برای فابریکهٔ کود کیمیاوی و در حدود ۱۲۰۰ هزار کیلووات برای تنویر شهر مزار شریف وبلخ در نظر گرفته شده است.

۲- دستگاه‌های کوچک برق دیزلی در ولایات و شهرهای؛ مانند: مزار شریف، شبرغان، تخار، هرات، غزنی، کابل قابل یاد آوری می‌باشد.

۳- دستگاه برق حرارتی کابل با ظرفیت ۴۵ هزار کیلووات فی ساعت ۴۰ فیصد برق موجودهٔ شهر کابل را تامین می‌کند.

۴- دستگاه برق حرارتی در شرق کابل در منطقهٔ هود خیل موقعیت دارد که ظرفیت آن ۴۳.۶ هزار کیلووات فی ساعت می‌باشد؛ متاسفانه در اثر جنگ‌ها تخریب شده است.

۹- دانستنی‌ها برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)

در افغانستان از دستگاه‌های دیزلی مولد برق استفاده صورت گرفته است.

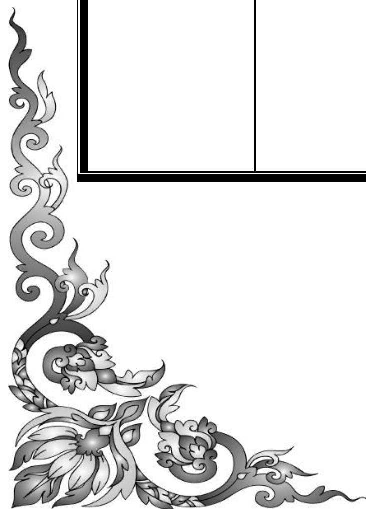
تولید برق دیزلی از سال‌های ۱۳۱۵ تا ۱۳۴۶ هـ ش به (۱۸۱۴۸۰۰۰) کیلووات فی ساعت سالانه بالغ می‌گردید. راپور وزارت انرژی و آب نشان می‌دهد که طی سال‌های ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ هـ ش. جنراتورهای دیزلی به ظرفیت‌های مختلف به غرض تولید برق حرارتی در کشور ما از آن جمله در ولایت های؛ مانند: پکتیا، غزنی، فاریاب، لوگر، تخار، فراه، لغمان، بامیان، کاپیسا، بادغیس، پکتیکا نصب و به فعالیت تولیدی آغاز نموده اند.

همچنان به مرحلهٔ دوم از زغال سنگ استفاده بعمل آمده که دومین منبع تولید انرژی برق در افغانستان به شمار می‌رود. در سال ۱۳۲۰ هـش. یک دستگاه نسبتاً بزرگ‌تر مؤلد برق حرارتی از انرژی ذغال سنگ که ظرفیت تولیدی آن به ۱۲۰۰ کیلووات می‌رسید، ذریعهٔ شرکت قند سازی بغلان تاسیس و به کار انداخته شده بود. بعد از آن دستگاه دیگری از ذغال سنگ در سال ۱۳۳۶ هـ ش. در منطقهٔ جنگلک کابل به ظرفیت ۲۰۰ کیلووات شروع به فعالیت نموده به تعقیب آن در گلبهار به ظرفیت ۲۸۰۰ کیلووات فی ساعت تا همین سال یک دستگاه ۵۰۰ کیلووات در کندز و خواجه غار به ظرفیت‌های مختلف به فعالیت تولیدی آغاز نموده اند.

پلان راهنمای تدریس درس (چهاردهم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	**زغال سنگ و معادن آن در کشور**	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی معلومات درباره معادن زغال سنگ کشور. اهداف جزیی - آشنایی با اولین ساحات تثبیت شدۀ زغال سنگ کشور. - آشنائی به مناطقی که از آن زغال سنگ استخراج می گردد. - اهمیت اقتصادی زغال سنگ را توضیح نمایند. - شاگردان متیقن شوند که کشور ما منبع خوب و بیشتر ذغال سنگ را دارد.	
۳- روش‌های تدریس	مطالعۀ خاموشانه، توضیحی، سؤال و جواب، کار گروهی	
۴- مواد ممد وضروری تدریس	تصاویر مناطق ذخایرزغال سنگ، کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر و درصورت امکان نمایش فلم‌های جغرافیایی، ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوتر و انترنت.	
۵- شیوۀ ارزیابی	شفاهی، کتبی، ارزیابی فعالیت‌ها، سؤال‌های جواب کوتاه، کار عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی**: ادای سلام و احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری،پرسش فعالیت خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید. **ایجاد انگیزه** ذخایر زغال سنگ در کدام مناطق افغانستان وجود دارد؟	زمان به دقیقه ۱۰دقیقه

۷- **فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم وارزیابی)**	**فعالیت‌های یاد گیری شاگردان**	زمان به دقیقه
- نوشتن عنوان درس جدید روی تخته - مطالعهٔ درس به صورت خاموشانه و یاد داشت اصطلاحات مشکل روی تخته. - محتوای درس جدید را توضیح کنید. - جواب به سؤالات و حل مشکل شاگردان. - شاگردان را به گروه‌های مناسب تقسیم نموده و وظایف هر گروه را بر اساس هدایت کتاب درسی مشخص سازید. - سوال‌های درس را مطرح کنید. - سوال‌های اخیر شاگردان را حل کنید. - وظایف فعالیت خارج از صنف را توضیح کنید.	- شاگردان درموردسؤال انگیزه‌یی فکر کنند. - شاگردان عنوان درس جدید را مشاهده می‌نمایند. - شاگردان درس را خاموشانه بخوانند. - شاگردان به توضیحات معلم محترم گوش دهند. - شاگردان نکات مهم درس را بپرسند. - شاگردان در گروه‌ها فعالیت داخل صنف را اجرا می‌نمایند و نمایندهٔ گروه نتیجه را به هم‌صنفان بیان می کند. - سؤال‌ها را جواب دهند. - سؤال‌های مشکل خود را بپرسند. وظایف فعالیت خارج از صنف را یاد داشت کنند.	۳۵ دقیقه

۸- **جواب به سؤالات متن درس**

۱- مناطق تثبیت شدهٔ زغال سنگ کشور عبارت اند از: آشپشته، کرکر، بنگی، کرخ، سبزک هرات و درهٔ صوف.

۲- زغال سنگ آشپشته از نظر کمیت و کیفیت حایز اهمیت نمی‌باشد؛ زیرا از لحاظ ساختمان طبیعی مغلق بوده، در قسمت استخراج آن مشکلات وجود دارد.

۳- زغال سنگ کرکر از نظر موقعیت جغرافیایی آن در مجاورت مراکز صنعتی پلخمری و همچنان از لحاظ نزدیک بودن به شاهراه کابل، کندز حایز اهمیت می‌باشد.

۴- جواب صحیح را انتخاب کنید

جواب (الف) صحیح است.

۹- **معلومات اضافی برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)**

تولید زغال سنگ از معدن کرکر دودکش

این معدن درسال ۱۳۸۵ هـ ش یک‌جا با فابریکهٔ سمنت غوری (سکتور خصوصی) عقد قرار داد نموده، تا از زغال سنگ معادن متذکره برای تولید سمنت استفاده نمایند وطی سال ۱۳۸۷ هـ . ش. مقدار ۳۸۵۸۸ تن زغال سنگ استخراج و عواید آن مبلغ (۱۵۴۳۵۲۰۰) افغانی می گردید.

معدن زغال سنگ سبزک هرات

این معدن قبلاً به سکتور خصوصی سپرده شده است. پلان استخراج زغال سنگ این ساحه طی سه ربع اول سال جاری ۳۰ هزار تن و در ربع چهارم استخراج این مقدار (۱۱.۲) هزار تن زغال سنگ پیش بینی شده است.

تولید زغال سنگ از ساحهٔ شمال

این تصدی در معادن درهٔ صوف، آشپشته موقعیت داشته و طی سال ۱۳۸۷ هـ . ش. مقدار (۳۳۶۲۰۰) تن زغال سنگ استخراج گردیده است.

پلان راهنمای تدریس درس (پانزدهم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	**نفت و گاز**	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی معلومات دربارۀ نفت و گاز کشور. اهداف جزیی - آشنایی با مناطق که درآن ذخایر نفت وگاز وجود دارد. - اهمیت اقتصادی نفت وگاز کشور را بیان نمایند. - به ارزش و اهمیت نفت و گاز علاقمند شوند. - شاگردان متیقن شوند که کشور ما منابع خوب و بیشتر نفت و گاز طبیعی را دارد.	
۳- روش‌های تدریس	مطالعۀ خاموشانه، توضیحی، کار انفرادی، سؤال و جواب، کار گروهی	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	کتاب درسی، کتاب رهنمای معلم، تخته، تباشیر، در صورت امکان نمایش فلم‌های جغرافیایی، ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوتر و انترنت.	
۵- شیوۀ ارزیابی	شفاهی، کتبی، ارزیابی فعالیت‌ها، سؤال‌های جواب کوتاه، کار عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی**: ادای سلام و احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش فعالیت خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید. **ایجاد انگیزه** درکدام مناطق کشور ما ذخایر نفت و گاز تثبیت شده است؟	زمان به قیقه ۱۰ دقیقه

۷- **فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم وارزیابی)**	**فعالیت‌های یاد گیری شاگردان**	زمان به دقیقه
- نوشتن عنوان درس جدید روی تخته - مطالعهٔ خاموشانه درس جدید را توصیه کنید. - محتوای درس جدید (نفت و گاز) را توضیح نمایید. - مناطق نفت وگاز کشور را معرفی نمایید. - تصاویر ساحات نفت وگاز کشور را در نقشه نشان دهید. - شاگردان را به گروه‌های مناسب تقسیم نمایید ووظیفهٔ هر گروه را بر اساس هدایت کتاب درسی مشخص سازید. - سوال‌های اخیر درس را مطرح کنید. - وظیفهٔ فعالیت خارج از صنف را توضیح کنید.	-شاگردان در باره سؤال انگیزه فکر کنند. -شاگردان عنوان درس جدید را مشاهده می‌نمایند. -درس جدید را خاموشانه مطالعه می‌نمایند. -شاگردان مشکلات خود را یاد داشت نموده وپرسان نمایند. -به توضیحات معلم محترم گوش دهند. -به مناطق نفت وگاز آشنا شوند. -تصاویر را ببینند وبا هم مباحثه می کنند. -سوال‌ها را جواب دهند. -شاگردان در گروه‌ها کار گروهی را اجرا می‌نمایند. -وظایف فعالیت خارج از صنف را یاد داشت گیرند.	**۳۵ دقیقه**

۸- **جواب به سؤالات متن درس**

۱- نفت مایعی است قابل احتراق که در اعماق زمین تا ۱۸۰۰ متر پیدا می‌شود و گاهی در اثر فشار و حرارت داخلی زمین به طرف بالا صعود می کند وبه سطح زمین می‌رسد.

۲- گاز: تشکیل گاز نیز مانند نفت بوده از بقایای موجودات حیه در نتیجهٔ ترسب مواد عضوی به اثر فشار و حرارت ونرسیدن هوا تغییر شکل نموده در طول زمان به گاز تبدیل می‌شود.

۳- نفت موارد استعمال زیاد دارد در تنویر منازل، وسایل حمل ونقل، ماشین آلات صنعتی، صنایع کیمیاوی و صدها مرکبات دیگر چون: رابر مصنوعی و غیره استعمال شده به مصرف می‌رسد.

۴- حوزه‌های گاز افغانستان عبارت اند از: معدن گاز خواجه گوگردک، معدن گاز یتیم تاق، معدن گاز جرقدوق، معدن گاز خواجه بولان.

۵- ذخایرنفت کشور ساحات شمالی، غربی و جنوب غربی را دربر می‌گیرد و نواحی آن عبارت انداز: قلعه نو، شبرغان، میمنه، کندز، تالقان و مزارشریف.

۶- جواب صحیح را انتخاب کنید

جواب (ب) صحیح است.

۹- (**معلومات اضافی برای معلم**)

نفت و گاز

در کشور ما مطالعات نفت وگاز در سال ۱۹۵۵ میلادی شروع شد. این بررسی‌ها به استثنای ولایت بدخشان و نورستان به دلیل کوهستانی بودن آن‌ها و در ولایت ارزگان به دلیل ناامنی، سایر بخش‌های افغانستان را دربر می‌گیرد. این تحقیقات نشان می‌دهد که منطقهٔ کتواز در شرق (پکتیکا) و هرات در غرب افغانستان دارای منابع زیر زمینی نفت است. هلمند درحصهٔ جنوب، منابع زیر زمینی نفت و گاز دارد.

هنوز هم کشور ما محتاج تورید مواد نفتی وگاز از همسایه‌گان و کشورهای بزرگ منطقه می‌باشد. تحقیقاتی که در این اواخر از طرف جیولوجست‌های افغانی و امریکایی صورت گرفته، نمایانگر آن است که افغانستان دارای پنج حوزهٔ نفت و گاز می‌باشد که عبارت اند از: حوزه دریای آمو، هرات، هلمند، کتواز، افغان تاجک که در ولایت کندز موقعیت دارد.

در حال حاضر کار در دو حوزهٔ افغان تاجک و هرات جریان دارد. کار سایر حوزه‌های نام برده در آینده آغاز خواهد شد. بر اساس راپور وزارت معادن یک حوزهٔ نفتی در شمال افغانستان کشف شده که مقدار آن در حدود ۱.۸ ملیارد بیرل تخمین گردیده است، این حوزهٔ نفتی در میان حوزهٔ بلخ و جوزجان موقعیت دارد. در آینده حوزه‌های دیگر نفت مورد مطالعه قرار خواهد گرفت.

پلان راهنمای تدریس درس (شانزدهم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	**حوزه‌های نفت خیز کشور**	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی آشنایی با حوزه‌های نفت خیز کشور. اهداف جزیی - آگاهی از ذخایر نفت در مناطق مختلف کشور. - با مراحل اولی وبعدی تفحصات نفت آشنا شده و حوزۀهای نفت خیز را نام ببرند. - اهمیت اقتصادی نفت در کشور را توضیح نمایند. - در نقشه معادن کشور حوزه‌های نفتی را مشخص نمایند. - شاگردان متیقن شوند که وطن ما ذخایر با ارزش نفتی را دارا می‌باشد.	
۳- روش‌های تدریس	قرائت کردن، توضیحی، سؤال و جواب، کار گروهی	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	تصویر تصدی نفت کشور، کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر در صورت امکان نمایش فلم‌های جغرافیایی، ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوتر و انترنت.	
۵- شیوۀ ارزیابی	شفاهی، کتبی، ارزیابی فعالیت‌ها، سؤال‌های جواب کوتاه، کار عملی.	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی**: ادای سلام و احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش فعالیت خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن با درس جدید. **ایجاد انگیزه** می‌دانید که ذخایر نفت در کدام مناطق افغانستان تثبیت گردیده است؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

۷- **فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم وارزیابی)**	**فعالیت‌های یاد گیری شاگردان**	زمان به دقیقه
- بعد از تطبیق مرحله مقدماتی به شاگردان خواندن خاموشانه درس جدید را توصیه کنید. - محتوای درس جدید (حوزه‌های نفت خیز کشور) را توضیح نمایید. - مناطق نفت خیز کشور را توضیح دهید. - در مورد تصاویر درس با شاگردان صحبت نمایید. - شاگردان را به گروه‌های مناسب تقسیم نمایید. ووظیفه هرگروه را بر اساس هدایت کتاب درسی مشخص سازید. - سؤال‌های اخیر درس رامطرح کنید. - وظیفه خارج صنف را توضیح کنید.	- درس را خاموشانه مطالعه نموده و مشکلات خود را یاد داشت نموده و از معلم محترم پرسان نمایند. - به توضیحات معلم محترم گوش دهند. - به مناطق نفت خیز کشور آشنا شوند. - در مورد تصاویر بحث کنند. - شاگردان در گروه ها؛ کار گروهی را اجرا می‌نمایند و نمایندۀ گروه نتیجه را به هم‌صنفان بیان می کند. - سؤال‌ها را جواب دهید. - وظایف فعالیت خارج از صنف را یاد داشت گیرند.	۳۵ دقیقه

۸- **جواب به سؤالات متن درس**

۱- نظر به عدم موجودیت سرمایۀ کافی و پرسونل فنی تا کنون استخراج منظم نفت امکان پذیر نگردیده است.

۲- ذخایر نفت نواحی قلعه نو، هرات، شبرغان، میمنه، کندز، تالقان و غیره را دربر می گیرد.

۳- یگانه ذخیرۀ تثبیت شدۀ نفت در ولایت جوز جان موقعیت دارد که از آن جمله ساحۀ انگوت قابل یاد آوری می‌باشد.

۹- **(معلومات و فعالیت‌های اضافی برای معلم)**

با در نظر داشت حوزه‌های نفت خیز کشور که در درس شانزدهم دربارۀ آن معلومات ارایۀ گردید در ساحات دیگری نیز ذخایر نفت در کشور وجود دارد. که زیراً به معرفی هر یک آن می‌پردازیم:

الف. معدن نفت بازارکمی: این ساحه در ۲۰ کیلو متری غرب شهر میمنه ولایت فاریاب موقعیت داشته، ذخایر جیولوجیکی آن 1.۶۵ میلیون تن و ذخیره قابل استخراج آن ۰.۶۱۰ میلیون تن تخمین شده است.

ب. معدن نفت علی گل: درساحۀ ۶۰ کیلومتری شهر میمنه ولایت فاریاب موقعیت داشته، ذخایر جیولوجیکی آن ۰.۵۸۰ میلیون تن و ذخایر قابل استخراج آن ۰.۱۷۴ میلیون تن می‌باشد.

به منظور استفادۀ بهتر از ذخایر نفت وگاز در نظر است تا طی سال ۱۳۸۸ هـ ش. دو بلاک گاز و یک بلاک نفت کشور از طریق مزایده به داو طلبی گذاشته شود و امکان آن موجود است طی (۲– ۴) سال آینده معادن متذکره به بهره برداری آغاز نماید.

پلان راهنمای تدریس درس (هفدهم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	**فلزات**	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی آشنایی با انواع فلزات. اهداف جزیی - آشنایی به فلزات کشور. - آشنایی با مناطقی که در آن فلزات وجود دارد. - انواع فلزات را تشریح نمایند. - کار برد انواع فلزات را توضیح نمایند. - درنقشه معادن کشور مناطق که دارای منابع فلزی می‌باشد نشانی نمایند. - شاگردان متیقن شوند که کشور ما دارای منابع با ارزش فلزات می‌باشد. - به اهمیت فلزات و ذخایر آن پی ببرند.	
۳- روش‌های تدریس	قرائت کردن، توضیحی، سؤال و جواب، کار گروهی	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	تصاویر انواع فلزات، کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر، در صورت امکان نمایش فلم‌های جغرافیایی، ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوتر و انترنت.	
۵- شیوهٔ ارزیابی	شفاهی، کتبی، ارزیابی فعالیت‌ها، سؤال‌های جواب کوتاه، کار عملی.	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** ادای سلام و احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش فعالیت خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن با درس جدید. **ایجاد انگیزه** ذخایر فلزات در کدام مناطق کشور وجود دارد؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

۷- **فعالیت‌های تدریس معلم(آموزش مفاهیم وارزیابی)**	**فعالیت‌های یاد گیری شاگردان**	زمان به دقیقه
- بعد از تطبیق مرحله مقدماتی و خلق انگیزه از شاگردان بخواهید که درس را خاموشانه مطالعه نمایند و مشکلات خویش را یاد داشت کنند. - انواع فلزات کشور را معرفی نمایید و ولایاتی که درآن ذخایر فلزات وجود دارد در نقشه نشان دهید. - درس جدید فلزات را تشریح نمایید. - جواب به سؤالات و حل مشکل شاگردان - شاگردان را به گروه‌های مناسب تقسیم کنید و وظایف هر گروه را بر اساس هدایت کتاب درسی معین نمایید. - سؤال‌های اخیر درس را مطرح کنید. - سؤال‌های شاگردان را حل کنید. - وظایف فعالیت خارج از صنف را توضیح کنید.	- درس را خاموشانه بخوانند و اصطلاحات مشکل را بپرسند. - شاگردان به انواع فلزات آشنا شوند. - شاگردان مناطق ذخایر فلزات را درنقشه ببینند. - به تشریح درس جدید گوش دهند. - شاگردان در گروه‌ها فعالیت داخل صنف را اجرا کنند. - سؤال‌ها را جواب دهند. - سؤال‌های مشکل خود را بپرسند. - وظایف فعالیت خارج از صنف را یاد داشت نمایند.	۳۵ دقیقه

۸- **جواب به سؤالات متن درس**

۱- فلزات کشور ما عبارت اند از: آهن، مس، سرب جست، سنگ کروم، طلا نقره و غیره.

۲- ذخایر آهن در منطقهٔ حاجی گگ بامیان، ناحیهٔ خاکریز کندهار، غوریان هرات، سیاه درهٔ بدخشان، معدن آهن پغمان و معدن آهن جبل السراج می‌باشد، مهم ترین معدن آن معدن آهن جاجگگ است که در ۴۵ کیلو متری جنوب شرق بامیان موقعیت دارد.

۳- معدن مس عینک لوگر در جنوب شرق شهر کابل موقعیت دارد، ذخایر تخمینی آن در حدود چهار میلیون تن و اندازهٔ مس در این معدن ۱.۲ تا ۱.۵ فیصد محاسبه شده است.

۴- از جملهٔ معدن سرب وجست بی بی گوهرکندهار که ذخایر آن (۲۱۱۰۰) تن جست و ۵۵۰۰ تن سرب محاسبه شده است؛ همچنان درساحهٔ چشت هرات یعنی بین هرات و مسیرعلیای دریای پنجشیر انکشاف یافته است.

۵- در کشور ما ذخایر نقره در نواحی پنجشیر، سیم کوه هرات، بی بی گوهر، خاکریز کندهار وجود دارد.

۹- **دانستنی‌ها برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)**

طلا: امور تفحص واکتشاف معادن طلای نورابه و سمتی ولایت تخار که قبلاً توسط متخصصین شوروی و انجینران افغانی قسماً مورد مطالعه قرار گرفته بود، ساحات مذکور از لحاظ مواد معدنی مخصوصاً طلا امید وار کننده ارزیابی گردیده بود، تا هنوز ایجاب مطالعات و تحقیقات بیشتر را می‌نماید.

معادن طلای نورابه و سمتی درساحل چپ دریای پنج به فاصله ۳۰ کیلومتری شمال ولسوالی چاه آب موقعیت دارد، که تمام ساحهٔ طلا خیز، بنام منطقه طلا دار پنج یاد می‌شود. تکمیل مراحل قانونی و عقد قرار داد، تفحص، اکتشاف و استخراج ذخایر طلای نورابه و سمتی با (کمپنی ویست لند جنرال تریدینگ) به حجم سرمایه گذاری الی مبلغ (۲) ملیارد افغانی مورخ ۱۳۸۸/۲/۶ عقد قرار داد صورت گرفت تا در آینده معادن موصوف به بهره برداری سپرده شود.

پلان راهنمای تدریس درس (هجدهم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	**اهمیت اقتصادی معادن فلزات**	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی آشنائی با اهمیت اقتصادی معادن فلزات کشور. اهداف جزیی - با انواع فلزات آشنا شوند. - خصوصیات مهم فلزات را بدانند. - ارزش اقتصادی فلزات کشور را توضیح نمایند. - شاگردان متیقن شوند که ذخایر فلزات سبب تقویه و رشد صنایع و اقتصاد کشورمی گردد.	
۳- روش‌های تدریس	توضیح درس، کار انفرادی، کار گروهی	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	تصاویر انواع آلات فلزی، کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر، در صورت امکان نمایش فلم‌های جغرافیایی، ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوتر و انترنت.	
۵- شیوۀ ارزیابی	شفاهی، کتبی، ارزیابی فعالیت‌ها، سؤال‌های جواب کوتاه، کار عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی**: ادای سلام و احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش فعالیت خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید. **ایجاد انگیزه** چرا فلزات از خواص خوبی بر خوردار اند؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

زمان به دقیقه	فعالیت‌های یاد گیری شاگردان	۷- فعالیت‌های تدریس معلم(آموزش مفاهیم وارزیابی)
۳۵ دقیقه	- شاگردان در باره اهمیت و انواع فلزاتی که می‌شناسند معلومات خود را با هم صنفان شریک سازند. - به توضیحات معلم محترم گوش دهند. - در گروه‌ها تنظیم شوند و در اجرای فعالیت صنفی سهم فعال می‌گیرند و نماینده گروه نتیجه را به هم‌صنفان بیان می‌کند. - سؤال‌ها را جواب گویند. - مشکلات درس وسؤال‌ها را با معلم محترم شان در میان بگذارند. - وظایف خارج از صنف را بدانند.	- در مورد اهمیت فلزات سؤال را طرح نماید و از شاگردان نظر خواسته شود که کدام نوع فلزات را می‌شناسند و از آن چه استفاده می‌شود. - ارزش و انواع فلزات را با استفاده آن در صنعت توضیح دهید. - شاگردان را به گروه‌های مناسب تقسیم نموده و وظایف هر گروه را بر اساس هدایت کتاب مشخص نمایید. - سؤال‌های پایانی درس را مطرح نمایید. - سؤال‌های شاگردان را جواب دهید. - فعالیت خارج از صنف شاگردان را توضیح نمایید.

۸- **جواب به سؤالات متن درس**

۱فلزات از اهمیت خاصی برخوردار است زیرا از آهن و فولاد در ساختن اسلحه ووسایل تخنیکی استفاده اعظمی می‌شود و از نقره، طلا و پلاتین اکثراً در زیورات استفاده به عمل می آید و خاصیت ضد زنگ را هم دارند، اما از مس ظروف مسی نیز ساخته می‌شود، و هم چنان در تمدید لین های برق از آن کار می گیرند.

۲- از طلا در ساختن زیورات زینتی به حیث پشتوانه واحد پولی در بانک‌ها استفاده می‌نمایند.

۳- از فلزات در ساختن دروازه، چپرکت، میزوچوکی، پرزه جات و ماشین آلات اعمار فابریکه ها، ساختن ظروف، تهیه مواد ساختمانی، سیخ گول ووسایل تخنیکی و غیره کار گرفته می‌شود.

۹- (**معلومات اضافی برای معلم**)

تحقیقات جیولوجست‌های افغانی وامریکایی نشان می‌دهد که منابع و ذخایر بزرگ زغال سنگ، آهن، مس، سنگ مرمر، طلا، لیتیم و فلزات قیمتی در افغانستان وجود دارد که تثبیت ساحات آن مطالعات بیشتری را ایجاب می‌نماید.

لیتیم فلزی است که از آن در بتری‌های قابل چارج، تیلفون‌های موبایل، بتری‌های موتر، کامپیوتر و وسایل الکترونیکی استفاده می‌شود.

اندازهٔ ذخایر مرمر افغانستان را بین ۱۵۰ تا ۲۰۰ میلیون دالر تخمین نموده اند. گزارش تحقیقی وزارت معادن ارزش معادن کشور را ۳ تریلیون دالر تخمین نموده، از جمله ذخایر فلزات افغانستان، معدن حاجی گَک بوده که هم اکنون به داوطلبی سپرده شده، بر اساس تحقیقات وزارت معادن ذخایر آن را در حدود دو میلیارد تن آهن تخمین نموده اند. با استخراج این معدن افغانستان سالانه سه صد میلیون دالر عاید خواهد داشت. معدن حاجی گَک تا پنج سال دیگر به بهره برداری سپرده می‌شود.

پلان راهنمای تدریس درس (نزدهم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین طالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	**معادن سنگ‌های ساختمانی**	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی با معادن سنگ‌های ساختمانی آشنا شوند. اهداف جزیی - با انواع سنگ‌های ساختمانی آشنا شوند و مناطق سنگ‌های ساختمانی را بدانند. - مناطق سنگ‌های ساختمانی را درنقشه نشان دهند. - اهمیت اقتصادی سنگ‌های ساختمانی را توضیح کنند. - شاگردان متیقن شوند که بر علاوه معادن دیگر معادن سنگ تعمیراتی نیز در کشور موجود است.	
۳- روش‌های تدریس	توضیح درس- کار انفرادی وکار گروهی	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	نقشه افغانستان، کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر در صورت امکان نمایش فلم‌های جغرافیایی، ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوتر و انترنت	
۵- شیوهٔ ارزیابی	شفاهی، کتبی، ارزیابی فعالیت‌ها، سؤال‌های جواب کوتاه، کار عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزشی در صنف	**فعالیت مقدماتی**: ادای سلام و احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش فعالیت خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید. **ایجاد انگیزه** در کدام مناطق کشور سنگ‌های ساختمانی وجود دارد؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

۷- **فعالیت‌های تدریس معلم(آموزش مفاهیم وارزیابی)**	**فعالیت‌های یاد گیری شاگردان**	زمان به دقیقه
- در محل بود و باش تان در اعماربناها و ساختمان از کدام نوع سنگ‌ها استفاده می‌شود در مورد از شاگردان نظر خواسته شود. - انواع سنگ‌های که در مناطق مختلف افغانستان وجود دارد توضیح نمایید. - موارد استعمال انواع سنگ را توضیح دهید. - شاگردان را به گروه‌های مناسب تقسیم نمایید و وظیفه هر گروه را مشخص بر اساس هدایت کتاب درسی سازید. - کار گروهی را رهنمایی و نظارت کنید. - سؤال‌های پایانی درس را مطرح کنید. - وظیفه فعالیت خارج از صنف را به شاگردان توضیح دهید.	- شاگردان در مورد سنگ‌ها با یک دیگر مشوره نموده و نظریات خود را به هم‌صنفان ارایه نمایند. - به توضیحات معلم محترم گوش دهند. - به موارد استعمال سنگ‌ها آشنا شوند. - شاگردان درگروه‌ها وظایف خویش را انجام دهند و نمایندۀ گروه نتیجه فعالیت را به هم‌صنفان بیان کند. - شاگردان به سؤالات جواب دهند. شاگردان آمادگی خود را برای انجام وظیفه خارج صنف ابراز نمایند.	۳۵ دقیقه

۸- **جواب به سؤالات متن درس**

۱- از سنگ گرانیت به عنوان سنگ‌های ساختمانی برای زینه ها، تهداب‌ها و سنگ فرش‌ها استفاده می‌شود.

۲- برتری سنگ مرمر ورخام نسبت به دیگر سنگ‌ها این است که سنگ مرمر به رنگ‌های مرغوب و متنوع در کشور یافت می‌شود، در اثر فشار و حرارت تغییر شکل نموده، ذریعۀ برش و پالش تخنیکی، جلا ودرخشش عالی پیدا می‌نماید.

۳- سنگ مرمر در بادام باغ، ریشخور، قرغه و تره خیل حوزۀ کابل وجود دارد.

۴- مواد آهکی بعد از عملیۀ تخنیکی در فابریکه‌ها به سمنت مبدل می‌شود. فابریکه‌های آن در ولسوالی جبل السراج و سمنت غوری در ولسوالی پل‌خمری موقعیت دارد.

۹- **معلومات اضافی برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)**

سنگ‌های ساختمانی: درکشور ما نه تنها از سنگ‌های ساختمانی از قدیم استفاده به عمل آمده، که هم‌زمان با آن از مواد تعمیراتی؛ مانند: جغل، ریگ، سنگ مرمر و سمنت به پیمانۀ قابل ملاحظه استفاده صورت گرفته است. از جمله سنگ‌های مرمر در ولایت بامیان ولسوالی یکاولنگ و همچنان تثبیت ذخایر سنگ‌های مرمر خواجه رواش و هزارۀ بغل نیز قابل یاد آوری می‌باشد، که دربارۀ تولید بعضی مواد ساختمانی کشور مختصراً معلومات ارائه می‌نماییم:

الف: مواد ساختمانی (سنگ تعمیراتی، جغل و ریگ)

این معادن از طریق سکتور خصوصی تحت بهره برداری قرار داشته، پلان پیش بینی شده برای نه ماه سال ۱۳۸۷ هـ ش. مقدار (۷۵۰) هزار متر مکعب و عواید حاصله آن مبلغ (۲۲.۵) میلیون افغانی پیش بینی گردیده است. اما عملاً مقدار(۲۰۸۶.۳۴) هزار متر مکعب مواد متذکره استخراج وعاید حاصلهٔ آن بالغ به (۵۹.۳۸)میلیون افغانی گردیده که تطیق (۲.۸) مرتبهٔ بیشتر از پلان را نشان می‌دهد.

طی ربع چهارم سال ۱۳۸۷ هه. ش. استخراج مقدار (۶۶۶.۷) هزار متر مکعب مواد متذکره در نظر گرفته شده که عواید حاصله آن بالغ به(۲۲.۱۴۱) میلیون افغانی خواهد گردید.

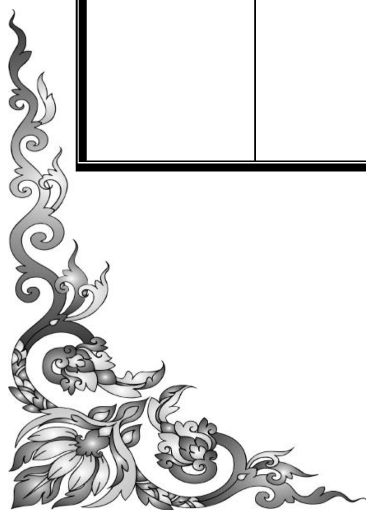
ب. تولید سمنت

طی نه ماه سال ۱۳۸۷ هـ. ش. در فابریکهٔ اول غوری مقدار (۳۱.۹) هزار تن سمنت تولید گردیده و عواید از مدرک تکس دولتی آن بالغ به (۱.۶۵۹)میلیون افغانی شده وعواید حق الاجارهٔ آن سطح زمین متناسب به مقدار تولید این فابریکه (۰.۸۱) میلیون افغانی بوده، که مجموع عواید آن بالغ به (۲.۴۶۹) میلیون افغانی می‌گردد.

پلان راهنمای تدریس درس (بیستم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	**احجار کریمه**	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی).	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی با احجار کریمه آشنا شوند. اهداف جزیی - آشنایی با انواع احجار کریمه. - درمورد استخراج و ظرفیت تولیدی سالانه لاجورد پی ببرند. - اهمیت اقتصادی احجار کریمه را توضیح نمایند. - در نقشه معادن کشور مناطق سنگ‌های قیمتی را نشان دهند. - شاگردان متیقن شوند که سنگ‌های قیمتی از جمله ثروت‌های با ارزش کشور می‌باشد باید استخراج آن به طریقه صحیح صورت گیرد.	
۳- روش‌های تدریس	توضیح درس، کار انفرادی و کار گروهی	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	تصاویر کتاب درسی، کتاب رهنمای معلم، تخته، تباشیر در صورت امکان نمایش فلم‌های جغرافیایی، ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوتر و انترنت.	
۵- شیوۀ ارزیابی	شفاهی، کتبی، ارزیابی فعالیت‌ها، سؤال‌های جواب کوتاه، کار عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی**: ادای سلام و احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش فعالیت خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن با درس جدید. **ایجاد انگیزه** در کدام مناطق کشور ما احجار کریمه وجود دارد؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

زمان به دقیقه	فعالیت‌های یاد گیری شاگردان	۷- فعالیت‌های تدریس معلم(آموزش مفاهیم وارزیابی)
۳۵ دقیقه	- بعد از مطالعه خاموشانه مشکلات خود را بیرون نویس کنند. - شاگردان به انواع احجار کریمه آشنا شوند. - شاگردان در مورد تصاویر کتاب و نقشه معدنی افغانستان مباحثه کنند. - به توضیحات معلم محترم گوش دهند. - شاگردان طبق هدایت معلم منابع معدنی مناطق عمده ذخایر لاجورد و دیگر احجار قیمتی را در نقشه افغانستان نشان دهند. - شاگردان به سؤالات جواب دهند. - شاگردان وظیفه خارج ازصنف را یادداشت گیرند.	- مطالعۀ خاموشانه درس جدید. - در بارۀ احجار کریمه معلومات دهید. - مناطق احجار کریمه را در نقشه معدنی افغانستان نشان دهید. موارد استعمال انواع احجار کریمه را توضیح دهید. - شاگردان را به گروه‌های مناسب تقسیم نمایید و وظیفه هرگروه را بر اساس هدایت کتاب درسی مشخص سازید. - کار گروهی را رهنمایی ونظارت کنید. - سؤال‌های پایانی درس را مطرح کنید. - وظیفۀ خارج از صنف را به شاگردان توضیح دهید.

۸- جواب به سؤالات متن درس

۱- احجار کریمه عبارت اند از: الماس، لاجورد، لعل، یاقوت، زمرد ولعل پیازی.

۲- علمای جیولوجی عقیده دارند که امکان پیدایش الماس در بدخشان، مناطق مرکزی افغانستان، منطقۀ لوگر و غوربند وجود دارد.

۳- لعل در منطقه اشکاشم بدخشان و جکدلک سروبی و لعل پیازی در خاکریز کندهار وجود دارد و به رنگ‌های سرخ متمایل به بنفش یا متمایل به سبز، آبی، زرد وسیاه یافت می‌شود.

۴- مرغوب ترین یاقوت در منطقه جکدلک ولسوالی سروبی به رنگ‌های سرخ اناری و گلابی یافت می‌شود.

۵- زمرد در درۀ پنجشیر در منطقۀ خنج، بزمال، مکنی و منطقۀ بادیل درۀ کنر وجود دارد که دارای رنگ سبز زمردی و بعضاً پردازهای ضعیف آبی نما دارد.

۹- معلومات اضافی برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)

لاجورد: در افغانستان انواع احجار کریمه وجود دارد که لاجورد نسبت به مقدار نوعیت بهتر آن شهرت جهانی دارد؛ معادن لاجورد عموماً در ارتفاعات بلند شمال کشور واقع گردیده که از سطح بحر ارتفاع آن ۳۵۰۰ متر می‌رسد؛ لذا استخراج لاجورد در فصل تابستان به چند ماه محدود سال امکان پذیر می‌گردد و آن‌هم با وسایل ساده و ابتدایی صورت می گیرد.

تثبیت معدن لاجورد علاوه از منطقۀ سرسنگ بدخشان در شمال یک ساحۀ نسبتاً وسیع را در جنوب شرق ولایت بدخشان نیزاحتوا می کند؛ هم چنان معدن لاجورد ولایت غزنی قابل یاد آوری می‌باشد و معادن بیشتر لاجورد در بعضی مناطق کشورهمچنان نسبت به بعض معاذیر تا کنون استخراج نگردیده است.

پلان راهنمای تدریس درس (بیست و یکم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	**بررسی وضعیت انرژی و معادن در کشور**	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی آشنایی با وضعیت انرژی و معادن در کشور. - اهداف جزیی - آشنایی با منابع انرژِی و معادن کشور. - ذخایر معادن درمناطق مختلف کشور را بدانند. - ارزش اهمیت اقتصادی منابع انرژی و معادن کشور را توضیح نمایند. - در نقشه معادن کشور مناطق که دارای نفت، گاز طبیعی و زغال سنگ هستند نشان دهند. - شاگردان متیقن شوند که در کشور ما معادن تولید انرژی و دیگر معادن نیز موجود می‌باشند.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، کار گروهی، مباحثه وسؤال وجواب.	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	تصویر از منابع انرژِی، کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر در صورت امکان نمایش فلم‌های جغرافیایی، ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوتر و انترنت.	
۵- شیوۀ ارزیابی	شفاهی، کتبی، ارزیابی فعالیت‌ها، سؤال‌های جواب کوتاه، کار عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف:	**فعالیت مقدماتی:** ادای سلام و احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش فعالیت خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن با درس جدید. **ایجاد انگیزه** اشاره به تصویر منابع انرژی کشور یا مطرح کردن سؤال زیر: در کشور، کدام نوع انرژی در حال توسعه است؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

۷- **فعالیت‌های تدریس معلم(آموزش مفاهیم وارزیابی)**	**فعالیت‌های یاد گیری شاگردان**	زمان به دقیقه
- نوشتن عنوان درس روی تخته. مطالعه خاموشانه درس جدید. منابع انرژی و معادن کشور را توضیح دهید. مناطقی که درآن منابع انرژی و ذخایر معادن وجود دارد در نقشۀ افغانستان نشان دهید. - شاگردان را به گروه‌های مناسب تقسیم نموده و وظایف هر گروه را بر اساس هدایت کتاب درسی مشخص سازید. - غرض ارزیابی سوالات پایانی درس را طرح نماید. - وظیفۀ فعالیت خارج از صنف را توضیح کنید.	- عنوان درس جدید را مشاهده می‌نمایند. - درس جدید را خاموشانه مطالعه کنند و مشکلات را یاد داشت نمایند. به توضیحات معلم محترم گوش دهند. به مناطق منابع انرژی آشنا شوند. نقشه را می‌بینند و در باره آن مباحثه می کنند. در کار گروهی سهم فعال گیرند و نتیجه فعالیت را نماینده گروه به هم‌صنفان بیان می کنند. - به سوال‌ها جواب می‌دهند. فعالیت خارج از صنف را یاد داشت نمایند.	۳۵ دقیقه

۸- **جواب به سؤالات متن درس**

۱- در افغانستان منابع مهم انرژی عبارت اند از: زغال سنگ، نفت، گاز، آب، باد، آفتاب که بیشتر از ذخایر نفت، گاز و آب استفاده صورت می گیرد.

۲- ما می توانیم توسط اعمار بند های برق بالای منابع آبی کشور برق را استحصال نموده و استفاده اعظمی و بهتر نمائیم.

۳- در کشور ما فلزات مس، سرب، جست، کروم و احجار کریمه؛ مانند: الماس، لاجورد، لعل، یاقوت و زمرد، وجود دارد.

۴- دوران جهاد و جنگ‌های تحمیلی ۴۰ سال اخیر و نا امنی‌ها در کشور، استفاده از منابع انرژی و ذخایر معادن را به مشکلات و رکود مواجه نموده است؛ مخصوصاً استفادۀ خودسرانه و غیر فنی از آن مشکلات و خسارات، جبران نا پذیری را به دولت بار آورده و باعث تخریب معادن گردیده است.

۵- ذخایر کروم در ولایات مانند: خوست، میدان وردک، محمد آغه و کلنگار وجود دارد که تا یک اندازه از آن استفاده صورت گرفته است.

۹- **معلومات اضافی برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)**

بررسی وضعیت انرژی و معادن

درکشور ما ذخایر قابل ملاحظه‌ی نفت و گاز کشف گردیده، که ذخایر آن‌ها تثبیت و قسماً تحت بهره برداری قرار دارد. طی دهۀ پنجاه و شصت هجری شمسی یک مقدار گاز مورد نیاز استخراج شده وبه خارج نیز صادرگردیده که عواید آن تقریباً ۶۰ الی ۷۰ فیصد بودجۀ دولت را تکافو می کرد و در نتیجۀ کارهای تفحص و اکتشاف در هشت معدن گاز وشش معدن نفت شناسایی شده است که ما برخی از ساحات نفت و گاز را زیراً معرفی می‌نماییم:

الف. ساحهٔ نفت و گاز هرات

ساحهٔ هرات و اطراف آن امکان موجودیت معادن نفت و گاز را داشته و قسماً برمه کاری‌های درساحهٔ تیرپل، احمد آبادو گوهر شاد بیگم صورت گرفته که نتایج آن تحت بررسی می‌باشد.

ب: حوزهٔ دریای آمو

دراین حوزهٔ کارهای تفحص نفت و گاز صورت گرفته که نتایج آن قناعت بخش و امیدوار کننده می‌باشد.

معدن آهن حاجی گگ بامیان

یکی از امتیازات خوب معدن حاجی گگ این است که بهره برداری آن در فضای آزاد ممکن است؛ علاوه بر آن از نظر محتویات آهن این معدن نیز خیلی غنی بوده و مقدار فیصدی آهن آن زیاد می‌باشد. ذخایر این معادن در ارتفاع ۲۸۰۰ تا ۴۹۵۰ متر از سطح بحر موقعیت داشته، بهره برداری ازآن حد اقل در هشت ماه سال بدون مشکلات امکان پذیر می‌باشد.

پلان راهنمای تدریس درس (بیست ودوم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>۱- موضوع درس</td><td colspan="2">صنایع و اهمیت آن در افغانستان</td></tr>
<tr><td>۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)</td><td colspan="2">از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند:
هدف کلی
آگاهی درباره اهمیت صنایع
اهداف جزیی
- آشنایی با اهمیت و انکشاف صنایع
- دانستن صنایع دستی وصنایع ماشینی
- شاگردان اهمیت اقتصادی صنایع کشور را توضیح نمایند.
- شاگردان متیقن شوند که بدون انکشاف صنایع دستی و ماشینی پیشرفت کشور نا ممکن است.</td></tr>
<tr><td>۳- روش‌های تدریس</td><td colspan="2">توضیحی، کار انفرادی، سؤال و جواب، کار گروهی</td></tr>
<tr><td>۴- مواد ممد وضروری تدریس</td><td colspan="2">تصویرصنایع دستی، کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر در صورت امکان نمایش فلم‌های جغرافیایی، ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوتر و انترنت</td></tr>
<tr><td>۵- شیوۀ ارزیابی</td><td colspan="2">شفاهی، کتبی، ارزیابی فعالیت‌ها، سؤال‌های جواب کوتاه، کار عملی</td></tr>
<tr><td rowspan="2">۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف</td><td rowspan="2">فعالیت مقدماتی: ادای سلام و احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش فعالیت خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن با درس جدید.
ایجاد انگیزه
چگونه می‌توانیم صنایع را در کشور رشد و توسعه دهیم؟</td><td>زمان به دقیقه</td></tr>
<tr><td>۱۰ دقیقه</td></tr>
</table>

۷- فعالیت‌های تدریس معلم(آموزش مفاهیم وارزیابی)	فعالیت‌های یاد گیری شاگردان	زمان به دقیقه
- طرح سؤال در بارهٔ صنایع کشور چند نوع صنایع در کشور ما وجود دارد. - بعد از شنیدن جوابات شاگردان صنایع و اهمیت آن‌را توضیح دهید. - انواع صنایع دستی که درکشور ما از قدیم رواج داشته نام گرفته و مناطق آن را روی نقشهٔ افغانستان نشان دهید. - شاگردان را به خاطر اجرای فعالیت داخل صنف به گروه‌ها تقسیم نمائید و وظیفهٔ آن‌ها را بر اساس هدایت کتاب درسی مشخص کنید. - سؤال‌های پایانی درس را مطرح کنید. - مشکلات وسؤال‌های شاگردان را حل نمایید. - وظیفه فعالیت خارج صنف را به شاگردان توضیح نمایید.	- انواع صنایع را نام گیرند. - به توضیحات معلم محترم گوش دهند. - مناطق عمده را در نقشه ببینند. - در فعالیت داخل صنف سهم فعال گیرند. - سوال‌ها را جواب دهند. - سوال‌ها را مطرح کنند. - وظیفه فعالیت خارج صنف را یاد داشت نمایند.	۳۵ دقیقه

۸- جواب به سؤالات متن درس

۱- صنعت یک فعالیت تولیدی است که غرض ساختن اموال و اشیا از مواد خام یا اولیه به دست می‌آید وضروریات جامعهٔ بشری را رفع می‌نماید.

۲- اهمیت صنایع دراین است که مواد خام را تغییر شکل، داده تا مرحلهٔ پخته شدن و نهایی شدن، مراحل مختلف صنعتی را طی نموده کیفیت و ارزش آن را بالا می‌برد.

۹- معلومات اضافی برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)

سکتور صنایع در سال ۱۳۸۶ هـ ش. در تولید نا خالص داخلی عبارت از ارزش پولی تمام اموال و خدمات نهایی که ارگان‌های مختلف یک دولت درطول یک سال تولید کرده اند ۲۴.۲ فیصد سهم داشته است فابریکه‌های که در بخش صنعت فعالیت دارند، بیشتر برای مصرف داخلی مصروف فعالیت تولیدی اند؛ به طور مثال: کود کیمیاوی، سمنت، ادویه، نمک، کاغذ تشناب، آرد، نان وسایر محصولات نانوایی، گوشت، میوهٔ خشک، صابون و غیره را شامل می‌باشد.
یک تعداد از تصدی‌های دولتی به سکتور خصوصی واگذار گردیده که به همین دلیل ارزش تولیدات بخش دولتی درسال ۱۳۸۶ هـ . ش. کاهش را نشان می‌دهد. در حالی‌که ارزش تولیدات سکتور خصوصی از ۳,۷۰۳۰ میلیون افغانی درسال ۱۳۸۵ به۵,۷۸۳۲ میلیون افغانی و درسال ۱۳۸۶ هـ ش. افزایش قابل ملاحظه را نشان می‌دهد.
اکنون در دو پارک صنعتی کابل صدها تجارت بزرگ و کوچک، دولتی و سکتور خصوصی برای تهیهٔ اجناس ساخت کشور روبه افزایش است. به هر اندازهٔ که آن‌ها بیشتر تولید نمایند، به همان اندازه مصرف کننده‌گان افغان اعتماد بیشتر برمصنوعات وطن خویش نموده و بر واردات اموال خارجی اتکای کم‌تر خواهند نمود. فعلاً بیش از ۲۸۰ فابریکهٔ تولیدی در پارک‌های صنعتی پل‌چرخی فعالیت داشته وبیش از ۲۶ هزار افغان در آن‌جا مصروف کار اند. از جمله توان فابریکه جدید التاسیس حمید فلور ملز(فابریکه آسیاب گندم به آرد) را می‌توان یاد آوری نمود. این فابریکه در اوایل جوزای ۱۳۸۹ هـ . ش. به فعالیت تولیدی آغاز نموده، روزانه بیش از ۲۵۰ تن آرد تولید می‌نماید وزیاد تر از ۵۰ نفر در آن‌جا کار می کنند.

پلان راهنمای تدریس درس (بیست وسوم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	**صنایع دستی**	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی آشنایی با صنایع دستی کشور اهداف جزیی - با انواع صنایع دستی در کشور آشنا شوند. - اهمیت سکتور خصوصی و دولتی را در انکشاف صنایع دستی تشریح کنند. - اهمیت اقتصادی صنایع دستی و ماشینی را با هم مقایسه کنند. - شاگردان متیقن شوند که صنایع دستی درصادرات کشور سهم عمده دارند.	
۳- روش‌های تدریس	توضیح درس، کار انفرادی، کار گروهی	
۴- مواد ممد وضروری تدریس	تصویر صنایع دستی، کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر، در صورت امکان نمایش فلم‌های جغرافیایی، ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوتر و انترنت	
۵- شیوهٔ ارزیابی	شفاهی، کتبی، ارزیابی فعالیت‌ها، سؤال‌های جواب کوتاه، کار عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** ادای سلام و احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش فعالیت خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن با درس جدید. **ایجاد انگیزه** به کدام اموال صنایع دستی گفته می‌شود؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

۷- **فعالیت‌های تدریس معلم(آموزش مفاهیم وارزیابی)**	**فعالیت‌های یاد گیری شاگردان**	زمان به دقیقه
- عنوان درس جدید را روی تخته بنویسید. - توصیه مطالعه خاموشانه درس جدید - درس جدید (صنایع دستی) را توضیح نمایید. مناطق عمدۀ تولید صنایع دستی را در نقشه افغانستان نشان دهید. سوال‌های داخل متن را مطرح نمایید شاگردان را به گروه‌های مناسب تقسیم نمائید و وظایف آن‌ها را بر اساس کتاب درسی توضیح دهید. سوال‌های شاگردان را حل نمایید. - سوال‌های پایانی درس را مطرح نماید. وظایف خارج ازصنف را به شاگردان توضیح نمایید.	- شاگردان عنوان درس جدید را مشاهده می‌نمایند. - درس جدید را خاموشانه مطالعه می‌نمایند. به توضیحات معلم محترم گوش دهند. در مورد تصاویر با هم مباحثه کنند. - سؤال‌های داخل متن را جواب گویند. - در کار گروهی سهم فعال گیرند. - سؤال و مشکلات خویش را مطرح کنند. - به سوالات جواب بدهند. - وظایف خارج ازصنف را یاد داشت کنند.	۳۵ دقیقه

۸- **جواب به سؤالات متن درس**

۱- به نظر ما از جمله صنایع دستی قالین اهمیت زیاد دارد به خاطر این‌که قلم عمده صادراتی کشور را تشکیل می‌دهد.

۲- عدم ایجاد نیروی محرکه یا انرژی برق، سرمایۀ نا چیز، مواد خام نا کافی، پرسونل فنی، جنگ‌های تحمیلی مانع رشد صنایع درکشور شده اند.

۳- آهن‌گران و مس‌گران از فلزات اشیای کار آمد؛ مانند: بیل، تبر، تیشه، چاقو، کارد، ظروف مسی؛ مانند: دیگ و غیره می‌سازند.

۴- صنایع ماشینی در شهرهایی؛ مانند: کابل، کندهار، هرات، مزار شریف، کندز و جلال آباد تمرکز یافته اند.

۹- **دانستنی‌ها برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)**

پوست قره قل و روده از محصولات مهم افغانستان به شمار می‌رود و مقدار زیاد آن به خارج صادر می‌شود. تربیۀ گوسفند قره قل اززمانه‌های خیلی قدیم بدین‌سو درمیان مردمان ترکمن در مناطق قطغن و ترکستان زمین مروج بوده است. قره قل از نظر اقتصادی در مقام اول قرار دارد.

درسال ۱۳۱۲ هـ . ش. حکومت وقت به تجاران داخلی امتیاز تجارتی قره قل را اعطا کرد. درسال ۱۲۱۷ هـ . ش. شرکت قره قل تاسیس گردید؛ بعداً در سال ۱۳۱۸ هـ . ش. درشهر نیویارک امریکا موسسۀیی به نام (د افغان تریدنگ کمپنی) ایجاد گردید و توسط این شرکت مال التجاره افغانی عرضه می گردید.

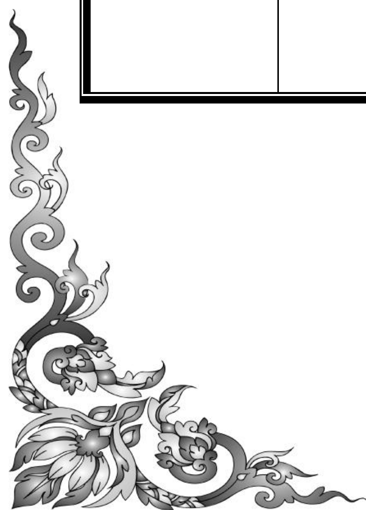
پشم علاوه از این‌که مقدار زیاد آن به خارج صادر می گردد، قسمت کم آن در داخل کشور برای ساختن قالین، گلیم،

نمد در صنعت پارچه‌های پشمی به مصرف می‌رسد. درسال ۱۳۳۴ هـ . ش. شرکتی بنام صادرات پشم با سرمایه گذاری یک صد میلیون افغانی تاسیس گردید، که بدین ترتیب درمورد صادرات پشم ترتیبات اصولی اتخاذ شده وصادرات پشم به کشورهای روسیه، امریکا، هندوستان و چکوسلواکیای وقت صورت گرفت. قلم دیگر صادراتی کشور را روده تشکیل می‌دهد که به پیمانه وسیع به اروپا و امریکا صادر می گردد.

صنعت قالین نسبت به پشم وپوست از جملهٔ اقلام با ارزش افغانستان محسوب می‌شود و تاریخچهٔ طولانی دارد. این صنعت ظریف نسبت به پوست و پشم قدامت بیشتر داشته، از نظر تخنیکی، رنگ، دوام، مقاومت زیاد و دیزاین در مارکیت‌های بین المللی علاقه‌مندان و مشتریان زیاد دارد.

پلان راهنمای تدریس درس (بیست وچهارم)
زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	**توریزم و اهمیت اقتصادی آن**	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی آگاهی دربارۀ توریزم و اهمیت اقتصادی آن. اهداف جزیی - به چگونه گی سفرهای توریستی آشنایی حاصل کنند. - توریزم راتعریف نمایند و ارزش اقتصادی توریزم در کشور را توضیح دهند. - اهمیت اقتصادی توریزم کشور را بدانند. - شاگردان متیقن شوند که کشور ما دارای مناطق مهم جاهای توریستی می‌باشد برای توریزم شرایط مناسب مهیا گردد.	
۳- روش‌های تدریس	، توضیحی، کار انفرادی، سؤال و جواب، کار گروهی	
۴- مواد ممد وضروری تدریس	تصویرنقشه مناطق توریستی کشور، کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر، در صورت امکان نمایش فلم‌های جغرافیایی، ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوتر و انترنت.	
۵- شیوۀ ارزیابی	شفاهی، کتبی، ارزیابی فعالیت‌ها، سؤال‌های جواب کوتاه، کار عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی**: ادای سلام و احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش فعالیت خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن با درس جدید. **ایجاد انگیزه** چرا در افغانستان توریزم از اهمیت خاصی بر خوردار است؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

۷- فعالیت‌های تدریس معلم(آموزش مفاهیم وارزیابی)	فعالیت‌های یاد گیری شاگردان	زمان به دقیقه
- عنوان درس (توریزم و اهمیت اقتصادی آن) را روی تخته بنویسید. - مناطق توریستی کشور را در نقشه نشان دهید. - درمورد تصاویر درس با شاگردان صحبت نمایید. - درس جدید توریزم و اهمیت اقتصادی آن‌را توضیح نمایید. شاگردان را با گروه‌های مناسب تقسیم و وظیفهٔ هرگروه را بر اساس هدایت کتاب درسی مشخص نمایید. - سؤال‌های پایانی درس را مطرح کنید. - سؤال‌های شاگردان را حل کنید. - وظیفهٔ فعالیت خارج از صنف را به شاگردان توضیح کنید.	- درمورد عنوان درس فکر کنند. - به توضیحات معلم محترم گوش دهند. - مناطق توریستی را در نقشه ببینند. - در مورد تصاویر بحث کنند. - به توضیحات معلم گوش دهند. - درگروه‌ها فعالیت داخل صنف را اجرا نمایند. - سؤال‌ها را جواب دهند. - سؤال‌های مشکل خود را بپرسند. - وظیفه فعالیت خارج از صنف را یاد داشت گیرند.	۳۵ دقیقه

۸- جواب به سؤالات متن درس

۱- توریست شخصی است که به کشور ها، شهرها ویا مناطقی غیر از محیط زیست اصلی خود، برای مدتی که کم‌تر از یک شبانه روز و بیشتر از یک‌سال نه باشد سفر کند.

۲- اصطلاح توریست و جهان‌گرد مفهومی را می‌رساند که نوع از مسافرت و جهان‌گردی بوده و به منظور سیاحت، تفریح و مشاهدات علمی از نقاط مختلف جهان صورت می‌گیرد.

۳- توریزم درجهان به یک منبع مهم رشد اقتصادی تبدیل شده و در بسیاری ممالک و مناطق جهان از منبع مهم عایداتی به حساب می‌آید.

اگرامکانات وزمینه‌ها در کشور مساعد گردد، عایدات سرشاری از این طریق به دست می‌آید و برای یک‌تعداد از هموطنان ما هم زمینه کار مساعد می‌گردد.

۹- دانستنی‌ها برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)

توریزم در جهان از اهمیت خوبی برخودار می‌باشد؛ زیرا فعالیت‌های جهان‌گردی یکی از راه‌های کسب عایدات به شمار می‌رود. درکشورهای درحال توسعه جهان‌گردی قوی‌ترین منبع در آمد عایداتی می‌باشد.درکشورهای روبه انکشاف از جمله افغانستان که مناطق جذاب توریستی و ساحات دیدنی بی شماری دارد، توریزم حایز اهمیت زیاد می‌باشد.

توریزم از دو طریق دررشد اقتصاد کشورهای روبه انکشاف موثر تمام می‌شود.

۱- افزایش درآمد

۲- ایجاد شغل

جهان‌گردی که وارد یک کشور می‌شود همه مصارف خود مانند غذا، هوتل و مهمان‌خانه ها، رفتن به تفریح‌گاه‌ها، رفتن به موزیم‌ها وبناهای تاریخی را با اسعاریکه نزد خود دارند به عهده میگیرد.

۲- با توسعهٔ فعالیت‌های جهان‌گردی زمینه برای ایجاد اشتغال فراهم می‌شود. با جلب جهان‌گرد به یک کشور بخش‌های ساختمانی؛ مانند: اعمار هوتل ها، رستورانت‌ها، اعمار کشتی‌های تفریحی، تولید خیمه‌های اقامت و لوازم ورزشی بیشتر می‌گردد. تعدادی زیادی از افراد به عنوان کارگر در هوتل ها، رستورانت‌ها، موسسات و دفاتر یا گمرکات و حمل ونقل مشغول به کار می‌شوند راهنمایان جهان‌گردی، مراکز تهیهٔ نقشهٔ ها، اوراق کوچک نشراتی، مراکز تولید صنایع دستی و فروشگاه‌های عرضه کنندهٔ تولید وبسته بندی محصولات غذایی افزایش می‌یابند.

در افغانستان مناطق توریستی ما به مشکلات و موانع روبرو است این موانع عبارت اند از: عدم موجودیت امنیت کامل، بازسازی ساحات توریستی، اعمار هوتل ها، ارتقای ظرفیت‌های موجود، تربیهٔ پرسونل فنی، تهیهٔ وسایل حمل و نقل، ترمیم سرک‌ها، اعمار میدان‌های هوایی، سهولت وامکانات برای توریست‌ها، وسایل حمل ونقل؛ علاوه بر اهمیت اقتصادی، توسعهٔ صنعت جهان‌گردی به تبادل فرهنگی، میان کشورها نیز کمک می‌کنند. بینش اجتماعی و تفاهم بین المللی افزایش می‌یابد. اگر این امکانات و زمینه‌ها در کشور مساعد گردد، عایدات سر شاری از آن به دست می‌آید و برای یک تعداد هموطنان ما زمینه کار مساعد می‌گردد.

پلان راهنمای تدریس درس (بیست و پنجم)
زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	**مناطق توریستی کشور**	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی آشنایی با مناطق توریستی کشور اهداف جزیی - آشنایی به شهرها و مناطق مهم توریستی کشور - آثار کلتوری و آبدات تاریخی کشور را بدانند. - اهمیت اقتصادی مناطق توریستی و آثار تاریخی کشور را توضیح نمایند. - مناطق تورستیکی کشور را درنقشه نشان دهند. - شاگردان متیقن شوند که افغانستان برای توریستان مناطق مهم قایل دیدن را دارا می‌باشد.	
۳- روش‌های تدریس	، توضیحی، کار انفرادی، کار گروهی	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	تصاویر مناطق توریستی، کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر، در صورت امکان نمایش فلم‌های جغرافیایی، ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوتر و انترنت.	
۵- شیوهٔ ارزیابی	شفاهی، کتبی، ارزیابی فعالیت‌ها، سؤال‌های جواب کوتاه، کار عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی**: ادای سلام و احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش فعالیت خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن با درس جدید. **ایجاد انگیزه** مناطق توریستی کشور ما از چه اهمیتی برخوردار است؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

زمان به دقیقه	**فعالیت‌های یاد گیری شاگردان**	**۷- فعالیت‌های تدریس معلم(آموزش مفاهیم وارزیابی)**
۳۵ دقیقه	- شاگردان معلومات خود را به هم صنفان ارایه نمایند. در مورد تصاویر و نقشه مناطق توریستی بحث کنند. - شاگردان مشکلات خود را مطرح کنند. - شاگردان در گروه‌ها وظایف خویش را انجام دهند. - سؤال‌ها را جواب دهند. - وظایف فعالیت خارج از صنف را یاد داشت گیرند.	- بعداز تطبیق مراحل مقدماتی از شاگردان سؤال کند که کدام جاهای توریستی کشور را دیده اید؟ در بارۀ آن‌ها معلومات دهید. - در مورد اهمیت مناطق عمدۀ توریستی آثار کلتوری و اهمیت آن در نقشۀ افغانستان معلومات دهید. - سؤال‌های شاگردان را جواب دهید. - شاگردان را به گروه‌های مناسب تقسیم نمایید و وظایف هر گروه را طبق هدایت کتاب درسی مشخص سازید. - سؤال‌های پایانی درس را مطرح کنید. - وظیفۀ فعالیت خارج صنف را توضیح کنید.

۸- جواب به سؤالات متن درس

۱- مناطق توریستی افغانستان عبارت اند: از بامیان، بلخ، سمنگان، هرات، غور، غزنی، کندهار، کابل، جلال آباد، لشکرگاه وغیره.

۲- مؤسسۀ افغان تور که قبلاً بنام **گرځندوی** یاد می‌شد. این مؤسسه به خاطر توسعۀ صنعت توریزم و خدمات؛ مانند: اعمار هوتل ها، امکانات حمل و نقل و غیره را فراهم می‌نماید.

۳- اگر امنیت وصلح درسراسر کشور تامین گردد وشرایط و امکانات لازم درکشور میسر باشد؛ آن‌گاه توریست‌های زیادی در کشورما به سفرهای توریستی خواهند پرداخت.

۹- دانستنی‌ها برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)

در افغانستان مناطق توریستی دلچسپ و قابل دیدن وجود دارد که زیراً نام بعضی از آن‌ها را ذکرمی نماییم:

در کابل تپۀ پغمان، باغ عمومی پغمان، بند قرغه، خواجه صفا، کاریز میر، تاق ظفر پغمان، تخت استالف، قصر دارالامان، قصرچهل‌ستون و غیره.

در ولایت بامیان بندهایی؛ مانند: بند امیر، هیبت، ذوالفقار، غلامان، قمبر، پودینه، پنیر، و آثار تاریخی دیگری؛ مانند: شهر غلغله و شهر ضحاک و بت‌های بامیان، در ولایت بلخ هژده نهر، چشمۀ شفا، مسجد نه گنبد، مقبرۀ رابعه بلخی، مقبرۀ زیب النساء و تخت رستم در سمنگان.

در ولایت هرات سنگ هفت قلم، خواجه عبدالله انصاری، بند سلما، اوبه، چشمۀ شفا و امثال آن. فعلاً ما دربارۀ بند امیر مختصراً به شما معلومات می‌دهیم.

بند امیر

بند امیر که در افغانستان به عنوان پارک ملی مورد تایید خبرنگاران جهان قرار گرفت، این بند در نزدیکی درۀ بامیان قرار دارد و سالانه هزاران نفر از مردم عادی و زایران از بند امیر دیدن می‌کنند. مجسمه‌های که دردرۀ بامیان موجود است، قدامت تاریخی آن به ۱۵۰۰ سال می‌رسد.

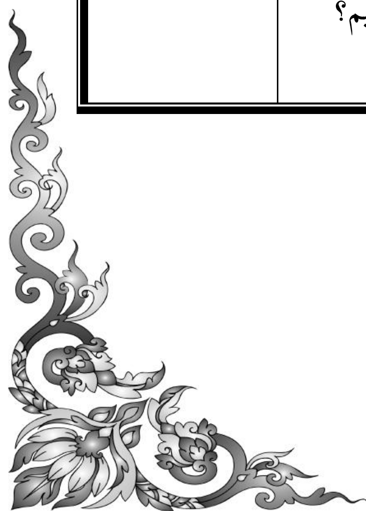
آلیستر لیت هید یک تن از خبر نگاران بی بی سی اخیراً طی سفرش زیبایی بند امیر را در جهان بی بدیل گفته است. موصوف در سایت خبری اش باز دید از زیبایی‌های پارک ملی افغانستان را با ارزش می‌داند. وی همچنان بند امیر را بی نظیر توصیف نموده؛ حتی از منطقۀ گراند کانیون(grand Conyon) امریکا که یکی از مناطق مشهور آن کشور است و سالانه میلیون‌ها توریست از سراسر دنیا از آن دیدن می‌کنند؛ زیبا تر و دیدنی تر تصور کرده است. در مورد رنگ آبی حوض‌های بند امیر، طبیعت زیبا وساحات دیدنی اطراف بند، مقدار مصارف گشت زنی توسط کشتی‌های کرایی به دالر امریکایی، تعداد جهان‌گردان خارجی و داخلی، آن‌را طور ظریفانه و دلچسپ به دست نشر سپرده است.

قرار مطالعات انجمن حفاظت ازحیات وحش(WCS) بیشترحیات وحش پارک از میان رفته است؛ اما مطالعات اخیراین گروه نشان می‌دهد که محیط آن هنوز جای زیست یک نوع بز ونوعی از گوسفند وحشی است. دیگر جانوران این پارک شامل گرگ، روباه، پستان‌داران کوچ‌کتر، ماهیان وانواع گوناگون پرنده‌گان ازجمله سائرۀ برفی که تصور می‌شود تنها پرنده‌یی است که در افغانستان یافت می‌شود، می‌باشند.

پلان راهنمای تدریس درس (بیست و ششم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین طالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	**تجارت و اهمیت آن در افغانستان**	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی معلومات دربارۀ تجارت و اهمیت آن درافغانستان. اهداف جزیی - آشنایی با سوابق تاریخی تجارت افغانستان. - به تجارت داخلی و انکشاف آن علاقه‌مند شوند. - اهمیت تجارت داخلی را توضیح نمایند. - شاگردان متیقن شوند که تجارت زمانی سودمند است که سطح صادرات نسبت به واردات کشور بیشتر باشد.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، کار انفرادی، سؤال و جواب، کار گروهی	
۴- مواد ممد وضروری تدریس	تصویرمواد زراعتی، کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر، در صورت امکان نمایش فلم‌های جغرافیایی، ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوتر و انترنت.	
۵- شیوۀ ارزیابی	شفاهی، کتبی، ارزیابی فعالیت‌ها، سؤال‌های جواب کوتاه، کار عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** ادای سلام و احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش فعالیت خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید. **ایجاد انگیزه** چگونه می‌توانیم تجارت داخلی را درکشور توسعه دهیم؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

۷- **فعالیت‌های تدریس معلم(آموزش مفاهیم وارزیابی)**	**فعالیت‌های یاد گیری شاگردان**	زمان به دقیقه
- نوشتن عنوان درس روی تخته تامین ارتباط درس گذشته به درس جدید. - درمورد سوابق تاریخی راه ابریشم که کدام مناطق را باهم وصل می‌کرد، معلومات دهید. - در مورد تصاویر درس با شاگردان صحبت نمایید. شاگردان را به گروه‌های مناسب تقسیم کنید و وظایف هرگروه را بر اساس هدایت کتاب درسی واضح سازید. - سؤال‌های پایانی درس را مطرح کنید. - وظایف فعالیت خارج از صنف را توضیح کنید.	- شاگردان عنوان درس جدید را مشاهده می‌نمایند. ارتباط درس گذشته را با درس جدید یابند. - شاگردان درمورد سوابق تاریخی راه ابریشم با هم مشوره نمایند. - به توصیحات معلم محترم گوش دهند. - در مورد تصاویر بحث کنند. - درگروه‌ها فعالیت داخل صنف را اجرا کنند. - سؤال‌ها را جواب دهند. - وظیفهٔ فعالیت خارج از صنف را یاد داشت گیرند.	۳۵ دقیقه

۸- **جواب به سؤالات متن درس**

۱- مردم بخاطری به تجارت رو می‌آورند که منفعت بیشتری به دست آورند.

۲- تجارت باعث تقویه ورشد اقتصاد کشور می‌شود. فعلاً تجارت از طریق بندر کراچی پاکستان وبنادر: اسلام قلعه، حیرتان و تورغندی با کشورهای همسایه صورت می‌گیرد.

۳- افغانستان به حیث یک منطقهٔ با ارزش ترانزیتی در تجارت حایز اهمیت خاص بوده که فعلاً افغانستان ظرفیت انتقال هزاران اقلام اموال تجارتی و مخصوصاً اموال ترانزیتی را از شاهراه‌های کشور دارد.

۹- **دانستنی‌ها برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)**

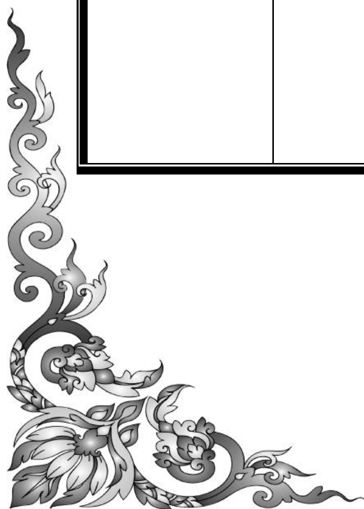
افغانستان از گذشته در موقعیتی قرار دارد که کاروان‌های تجارتی از این سر زمین عبور می‌کرد؛ به خصوص شهر بلخ نقطهٔ مرکزی بود که کاروان‌های تجار هندی وکاروان‌های تجار چینی در آن‌جا متلاقی می‌شدند. ازیک طرف اموال و اشیای خویش را در تبادله قرار می‌دادند و از طرف دیگر اموال تجارتی مردم این خطه از قبیل: لاجورد، ابریشم، پشم، قالین و میوهٔ خشک نیز در معرض خریداری قرار می‌گرفت وبه آسیای غربی و سایر نقاط امپراتوری روم منتقل می‌شد. از بلخ به طرف چین دو راه رفته بود، یکی از راه بدخشان و درهٔ واخان به طرف یارقند و دیگری از طریق فرغانه به جانب کاشغر راه دیگری که به طرف جنوب هندوکش به هند می‌رفت از کوتل‌های معروف هندوکش چون خاواک و

آق رباط به ساحهٔ بامیان و کاپیسا می‌انجامید و بعداً از طریق نجراب، تگاب، لغمان، کنرو اسمار به چترال ویا از طریق درهٔ خیبر به پشاور ونیم قارهٔ هند وصل می‌شد. تا زمانی که تجارت بحری وجود نداشت؛ تجارت بین شرق و غرب از راهٔ ابریشم صورت می گرفت و این راه ازکشور ما افغانستان عبور می کرد. با به وجود آمدن تجارت و اکتشافات بحری راه خشکه اهمیت خود را از دست داد. با استرداد استقلال افغانستان درسال ۱۲۹۸ هـ. ش. کشور ما یک کشور محاط به خشکه گردید. از این که کشور ما با بحرهای آزاد راه ندارد، بنابرآن تجارت خارجی افغانستان از راه بندرکراچی پاکستان و بنادراسلام قلعه، حیرتان و تورغندی با کشورهای همسایه صورت می گیرد. در حال حاضر تجارت نیز مانند گذشته مهم ترین بخش فعالیت‌های اقتصادی را احتوا می‌نماید؛ زیرا درمرحلهٔ اول با درنظر گرفتن توسعهٔ فعالیت‌های اقتصادی وانکشافی هنوز هم بیشتر گردیده وبنابر آن درپهلوی انکشاف صنایع وتوسعه تجارت خارجی مخصوصاً صادرات را از طریق افزایش درتولیدات زراعتی و معدنی از این راه در مملکت امکان پذیرو میسرمی‌سازد.

پلان راهنمای تدریس درس (بیست وهفتم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>۱- موضوع درس</td><td colspan="2">تجارت داخلی افغانستان</td></tr>
<tr><td>۲- اهداف آموزشی
(دانشی، مهارتی، ذهنیتی)</td><td colspan="2">از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند:
هدف کلی
معلومات درباره تجارت داخلی کشور
اهداف جزیی
- آشنایی با تجارت داخلی و انکشاف آن
- به تولید محصولات زراعتی در مناطق مختلف کشور پی ببرند.
- اهمیت اقتصادی اقلام مهم صادراتی کشور را توضیح نمایند.
- در نقشه کشور مناطق تولیدات داخلی را نشانی نمایید.
- شاگردان متیقن شوند که بیشترین قسمت تولید داخلی در داخل کشور به مصرف می‌رسد.</td></tr>
<tr><td>۳- روش‌های تدریس</td><td colspan="2">، توضیح درس، کار انفرادی، کار گروهی</td></tr>
<tr><td>۴- مواد ممد و ضروری تدریس</td><td colspan="2">کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر، درصورت امکان نمایش فلم‌های جغرافیایی، ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوتر و انترنت.</td></tr>
<tr><td>۵- شیوۀ ارزیابی</td><td colspan="2">شفاهی، کتبی، ارزیابی فعالیت‌ها، سؤال‌های جواب کوتاه، کار عملی</td></tr>
<tr><td>۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف</td><td>فعالیت مقدماتی: ادای سلام و احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش فعالیت خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن با درس جدید.
ایجاد انگیزه
تجارت داخلی کشور به کدام پیمانه انکشاف نموده است؟</td><td>زمان به دقیقه
۱۰ دقیقه</td></tr>
</table>

۷- **فعالیت‌های تدریس معلم(آموزش مفاهیم وارزیابی)**	**فعالیت‌های یاد گیری شاگردان**	زمان به دقیقه
- محتوای درس بیست وهفتم را معرفی کنید. اهمیت تجارت داخلی کشور را توضیح دهید. - مراحل اولیه و انکشاف بعدی تجارت داخلی و خارجی کشور را توضیح نمایید. - شاگردان را به خاطر انجام فعالیت داخل صنف در گروه‌ها تنظیم کنید. - از کار گروهی نظارت کنید و موضوعات مورد بحث آن‌ها را بر اساس رهنمای کتاب درسی مشخص نمایید. - سؤال‌های اخیر درس را مطرح کنید. - سؤال‌های شاگردان را حل کنید. - وظیفه فعالیت خارج صنف را توضیح کنید.	- به توضیحات معلم محترم گوش دهند. - اهمیت تجارت داخلی را بدانند. - به انکشاف بعدی تجارت آشنا شوند. - در گروه‌ها فعالیت داخل صنف را انجام دهند. - سؤال‌ها را جواب دهند. - سؤال‌ها رامطرح کنند. - وظیفه فعالیت خارج از صنف رایاد داشت گیرند.	۳۵ دقیقه

۸- **جواب به سؤالات متن درس**

۱عواملی که سبب توسعه و پیشرفت تجارت درکشور می‌شود؛ عبارت اند از: ایجاد بانک‌های خصوصی، تشویق و جلب سرمایه داران برای سرمایه گذاری، شرایط و امکانات حمل و نقل، سیستم منظم بازاریابی، سیاست و قوانین جدید تجارتی سبب پیشرفت تجارت در کشور می گردد.

۲- واردات افغانستان عبارت انداز: ماشین آلات وسایط ترانسپورتی، مواد نفتی، روغنیات، مواد کیمیاوی، مواد خوراکه؛ مانند: گندم، شکر، چای، روغن نباتی، منسوجات، لباس، ادویه و غیره

۳- مهم‌ترین مواد صادراتی افغانستان عبارت از مواد غذایی ومواد خام می‌باشد؛ مانند: میوه‌های خشک و تازه، پنبه محلوج، و محصولات حیوانی؛ مانند: پشم، پوست، پوست قره قل و محصولات صنعتی؛ مانند: قالین، گلیم و غیره.

۹- **معلومات اضافی برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)**

افغانستان یکی از بزرگ‌ترین کشورهای صادر کنندهٔ میوهٔ خشک در جهان به‌شمار می‌رود. درختان میوه دار از قبیل سیب، انار، زردآلو، توت، انگور و بادام در حدود 1.5 فیصد ساحهٔ قابل کشت را تشکیل می‌دهد. درسال ۱۳۸۶هـ.ش. ساحهٔ تحت غرس اشجار مثمر به ۱۱۶ هزار هکتار زمین می‌رسید.

میوه‌های خشک درسال ۱۳۸۷ هـ ش. ۴۵ فیصد صادرات کشور را تشکیل می‌داد که از جمله کشمش سرخ ۲۷ فیصد، کشمش سبزپنج فیصد، شکر پاره پنج فیصد، مغزپسته ۱۷ فیصد مغز بادام ۱۱ فیصد وسایر میوه‌ها ۱۷ فیصد می‌باشد. ارزش صادراتی میوه‌های خشک از سال‌های ۱۳۸۷ الی ۱۳۸۰ هـ. ش. روبه افزایش بوده و عایدات سالانهٔ آن در حدود

(۲۴۵۴۶۶۰۰۰) دالر امریکایی می‌رسد. راپور اداره انکشاف صادرات افغانستان صادرات میوه‌های خشک را درسال۱۳۸۳ هـ. ش. ۱۰۰ میلیون دالر گزارش داده اند که این رقم طی سال ۱۳۸۴ هـ. ش. به بیش از ۱۱۵ میلیون دالر افزایش یافت. درحال حاضرصادرات میوه‌های خشک افغانستان به مشکلات روبه‌رو است که این مشکلات عبارت انداز: عدم موجودیت مراکز نگهداشت مارکیت‌های مجهز با سرد خانه ها، پایین بودن سطح تولید، بازاریابی، حمایهٔ مولدین و باغ‌داران. فراهم آوری امکانات و شرایط لازم همه عواملی اند که اگر به آن توجه و دقت لازم صورت گیرد، موقف رقابتی افغانستان در مارکیت‌های بین المللی حفظ و ارتقا خواهد یافت.

پلان راهنمای تدریس درس(بیست وهشتم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	میزان صادرات و واردات کشور	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	ازشاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی آشنایی کامل با میزان صادرات و واردات کشور اهداف جزیی - شاگردان میزان صادرات و واردات کشوررا بدانند. - با اقلام صادراتی کشور آگاهی حاصل نمایند. - امتعهٔ وارداتی کشور را معرفی نمایند. - شاگردان متیقن شوند که سهم صادرات نسبت به واردات کم‌تر می‌باشد که این عامل باعث مشکلات زیاد اقتصادی می گردد.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، مباحثه یی، کار گروهی، سؤال و جواب.	
۴- مواد ممد وضروری تدریس	کتاب درسی، رهنمای معلم، جدول یا چارت صادرات و واردات، درصورت امکان استفاده ازسی دی‌های کمپیوترو انترنت.	
۵- شیوهٔ ارزیابی	شفاهی، کتبی، سؤال‌های جواب کوتاه، ارزیابی فعالیت‌ها.	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** ادای سلام واحوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش فعالیت خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن با درس جدید. **ایجاد انگیزه** دربارهٔ اندازه صادرات و واردات کشورچه می‌دانید؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

۷- **فعالیت‌های تدریس(آموزش مفاهیم و ارزیابی)**	**فعالیت‌های یاد گیری شاگردان**	**زمان به دقیقه**
- نوشتن عنوان درس جدید روی تخته - توصیهٔ مطالعه خاموشانه - اصطلاحات جدید را روی تخته بنویسید. - اقلام مهم و عمده صادراتی و وارداتی را روی تخته بنویسید. - درس جدید اندازهٔ صادرات و واردات کشور را توضیح دهید که چرا متفاوت است. - از درس جدید سؤال نمایید. - شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع مورد بحث آن‌ها را بر اساس هدایت کتاب درسی واضح سازید. - از کارگروهی نظارت نماید. - مشکلات وسؤال‌های شاگردان را حل نمایید. - سوالات پایانی درس را طرح نمایید. - وظیفه فعالیت خارج ازصنف را توضیح دهید.	عنوان درس جدید را مطالعه کرده و درس جدید را خاموشانه بخوانند. - به اصطلاحات جدید دقت نمایند. - نکات مهم وعمدهٔ درس رایاد داشت نمایند. - به توضیح معلم محترم گوش دهند. - به سؤال‌ها جواب دهند. - درگروه‌ها روی موضوع تعین شده بحث نمایید و بعداً نمایندهٔ گروه نتیجه بحث را به دیگران ارایه نماید - مشکلات وسوال‌های خود را مطرح نمایند - به سؤال‌ها جواب دهند. - وظیفه فعالیت خارج ازصنف را یاد داشت نمایند.	۳۵ دقیقه

۸- **جواب به سؤالات متن درس**

۱- درسال‌های گذشته بیلانس تجارتی افغانستان غیر متوازن بود. و علت آن جنگ‌های تحمیلی می‌باشد؛ بنابرآن صادرات قطعاً وجود نداشت. تمام مواد غذایی از خارج وارد می گردید. درزمین‌های زراعتی زرع صورت نمی گرفت و درختان مثمرخشک ویا قطع گردیدند. تا جران فعالیت نمی‌کردند تا سرمایهٔ خود را به کار بیندازند زیرا وضع امنیتی کاملاً خراب بود و تاجران با اطمینان خاطر نمی‌توانستند کارکنند.

۲- افغانستان درسال ۱۳۸۶ هـ . ش. بیشترین اندازهٔ صادرات و واردات را داشت؛ چنانچه دراین سال ارزش مجموعی صادرات کشورنظر به سال‌های گذشته زیاد شده؛ اما با آن‌هم صادرات ما به مقایسهٔ واردات کم‌تر می‌باشد.

۹- **برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)**

افغانستان به صورت عموم صادر کننده میوهٔ خشک و تازه بوده پوست قره قل در بازارهای عمدهٔ جهان؛ مانند: لندن و نیویارک خریداران زیاد دارد. پشم، پنبه، قالین، پوست، روده، نباتات طبی و روغنی سبزیجات خشک و تازه زیتون، پوستین و پوستینچه به خارج صادر می‌گردد، که مهم ترین خریداران آن را ممالک اروپای غربی، روسیه، چک، سلواک و پاکستان تشکیل می‌دهد. چون صنایع درافغانستان آن‌قدر پیشرفت نکرده است وتصدی‌های صنعتی به رکود مواجه شده، از این‌رو اکثراشیای مورد ضرورت از قبیل (آهن باب) آهن چادر، سیخ گول، پروفایل و تراکتور، شکر، چای، منسوجات نخی، سندی و نایلونی، پاپوش، وغیره از خارج وارد می گردد.

پلان راهنمای تدریس درس(بیست ونهم)
زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	**بانک**	
۲- اهداف آموزشی(دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	ازشاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند اهداف کلی آشنایی کامل با بانک اهداف جزیی - شاگردان بانک را به حیث یک محور فعال پولی و مرکز داد و ستد تجارتی بشناسند. - وظایف و فعالیت‌های بانک را توضیح نماید. - با انواع بانک‌ها آشنا شده، ارزش و اهمیت آن را تشریح نمایند. - شاگردان متیقن شوند که بانک‌ها جای محفوظ برای نگهداری پول، زیورات و دیگر اشیای قیمتی می‌باشد.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، مباحثه ای، کار گروهی، سؤال و جواب	
۴- مواد ممد وضروری تدریس	کتاب درسی، راهنمای معلم، تصاویر بانک ها، درصورت امکان استفاده ازسی دی‌های کمپیوترو انترنت.	
۵- شیوهٔ ارزیابی	شفاهی، کتبی، سؤال‌های جواب کوتاه، ارزیابی فعالیت‌ها	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** ادای سلام واحوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش از وظیفهٔ خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید. **ایجاد انگیزه** آیا می‌دانید که بانک کدام فعالیت‌ها را انجام می‌دهد؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

۷- فعالیت‌های تدریسی(آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یاد گیری شاگردان	زمان به دقیقه
- نوشتن عنوان درس جدید روی تخته - توصیهٔ مطالعهٔ خاموشانه نمایید. - لغات واصطلاحات جدید را روی تخته بنویسید. - نکات مهم و عمدهٔ درس بانک‌ها را به روی تخته بنویسید - درس جدید بانک را توضیح دهید. - شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نمایید و موضوع مورد بحث را بر اساس هدایت کتاب درسی واضح سازید. - از کار گروهی نظارت نماید. - مشکلات وسؤال‌های شاگردان را حل نمایید. - سوالات پایانی درس را مطرح نماید. - توجه شاگردان را به فعالیت خارج ازصنف جلب نمایید.	عنوان درس جدید را مطالعه نمایند. درس جدید را خاموشانه بخوانند. به لغات و اصطلاحات جدید دقت نمایند. نکات مهم و عمدهٔ درس را یاد داشت نمایند. به توضیح معلم محترم گوش دهند. در کار گروهی سهم فعال گیرند. مشکلات وسؤال‌های خود را مطرح کنند. - به سوال‌ها جواب می‌دهد. وظیفه فعالیت خارج از صنف را یاد داشت نمایند.	۳۵ دقیقه

۸- جواب به سؤالات متن درس

۱- (د افغانستان بانک) بانک دولتی و مرکزی کشور می‌باشد که برای باراول درحمل ۱۳۱۸هـ. ش. به سرمایهٔ ابتدائی (۱۲۰) میلیون افغانی تآسیس شد و دارای وظایف زیر می‌باشد:

- نشر بانکنوت‌ها
- کنترول اسعار
- نظارت از سایر بانک‌ها
- کنترول و حفظ ارزش پول داخلی یا ملی در مقابل اسعار خارجی.
- رهنمایی اقتصاد به سوی انکشاف مطلوب وسایروظایف مربوط به مسایل پولی.

۲- به‌صورت عموم بانک‌ها را به سه کتگوری تقسیم می‌کنند: بانک مرکزی، بانک‌های تجارتی و بانک‌های شخصی. بانک‌های مرکزی را اکثراً به نام مادر بانک‌ها یاد می‌کنند؛ همچنان بعضی‌ها آن‌را به‌نام بانک‌ها نیز یاد می‌کنند؛ زیرا که یکی از وظایف این بانک نظارت و کنترول از سایر بانک‌ها می‌باشد. زمانی‌که بانک‌های تجارتی به میان آمد تمام وظایف تجارتی سایربانک‌ها را انجام می‌دادند، به این ترتیب این بانک‌ها در امور صنعت، زراعت، ساختمان واعطای اعتبار و سرمایهٔ گذاری‌ها اقدام می‌کردند؛ ولی بعد از به میان آمدن بانک‌های تخصصی؛ از قبیل: بانک‌های زراعتی وغیره ساحهٔ فعالیت این بانک‌ها محدود گردید. بانک‌های مانند بانک‌های تجارتی به عملیات عادی نمی پردازد؛ بلکه کاملاً درعرصه‌های مختص: مانند صنعت، زراعت وغیره فعالیت نموده و امور بانکی را دراین عرصه پیش می‌برند که مثال خوب آن بانک‌های صنعتی، بانک‌های زراعتی و بانک‌های رهنی می‌باشد.

۳- تفاوت بانک مرکزی و دیگر بانکها این است که بانک مرکزی وظایف اساسی بانک‌ها را به عهده دارد؛ مانند: نشر

بانک‌نوت، کنترول اسعار، نظارت ازسایربانک‌ها وغیره در حالی که دیگر بانک‌ها صلاحیت آن‌را ندارند. از لحاظ داد و ستد تقریباً مشابه می‌باشند وقسمی که ازنام آن‌ها معلوم می‌شود فعالیت‌های آن در عرصه‌های خود شان منحصر می‌باشد.

۹- دانستنی‌ها برای معلم(معلومات وفعالیت‌های اضافی)

بانک عبارت از یک ارگان مالی است که برای تبادله پول‌های داخلی و خارجی در یک کشور فعالیت نموده؛ با یک پشتوانه راجستر شده کافی (طلا، نقره و یا اسعار معتبر بین المللی) با تشریک مساعی شرکا اعم از سرمایه داران ملی و گاهی سهمیه دولت به وجود می‌آید و دارای شخصیت حقوقی می‌باشد ضمناً در داد و ستد پولی، افتتاح کامل کریدت، چک‌های سفری و طبع بانکنوت‌ها صلاحیت دارد. این نوع بانک موسوم به بانک مرکزی دولت می‌باشد که سایربانک‌های ملی و تجارتی را کنترول می کند.

بانک مرکزی که تحت نظر وزارت مالیه فعالیت دارد، سایر بانک‌ها را غیر مستقیم نیز نظارت می نماید.

انواع بانک ها:

- بانک ملی
- بانک بین المللی
- بانک زراعتی
- بانک صنعتی
- بانک‌های شخصی
- بانک‌های رهنی تعمیراتی و امثال آن

- . بنابر این گفته می‌توانیم که بانک عبارت از موسسۀیی است که به صورت شرکت سهامی ایجاد گردیده و مطابق قانون تجارتی وبانکی هرکشور به فعالیت خود ادامه می‌دهد. شعبات پس انداز در برابرمفاد ۵ الی ۶ ٪ برای مشتریان وجود دارد. حساب جاری برای مشتریان در نظر گرفته می‌شود و در شعبات اسعار خارجی نیز می‌باشد، که شهرت پولی را فراهم می‌سازد. پول و زیورات طور امانت، پول پس انداز و پول مؤقت در حساب‌های جاری افراد در حساب‌های بانکی به امانت گذاشته می‌شود و مطابق مقررات بانکی پول خود را ازیک جا به جای دیگر ویا ازحساب خود به حساب شخصی و یا تجارتی دیگران وطرف معاملۀ خود انتقال(Transfer) داده می‌توانند. چک‌های سفری غرض مصونیت مسافرین نیز داده می‌شود تا مشتریان خود را بوجه مطلوب با خود داشته باشند پشت وانه بانک‌ها می‌تواند طلا، نقره و یا اسعار قابل اعتبار باشد، که نزد وزارت مالیه ثبت و راجستر می‌شود.

پلان راهنمای تدریس درس(سی ام)
زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	**نحوۀ عمل‌کرد بانک**	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	ازشاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: اهداف کلی آشنائی کامل بانحوۀ عمل‌کرد بانک. هدف جزیی - نحوۀ عمل‌کرد و اجراات بانک‌ها را بدانند. - دربارۀ قوانین بانک آگاهی حاصل نمایند. - درانکشاف اقتصادی کشور اهمیت بانک‌ها را تشریح نماید. - شاگردان متیقن شوند که بانک در بخش‌های تجارت، صنعت، زراعت و در انکشاف صادرات خدمات با ارزش نموده است.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، مباحثه یی، کار گروهی، سؤال و جواب	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	کتاب درسی رهنمای معلم، تصاویر کتاب درسی، درصورت امکان استفاده ازسی دی‌های کمپیوترو انترنت.	
۵- شیوۀ ارزیابی	شفاهی، کتبی، سؤال‌های جواب کوتاه، ارزیابی فعالیت‌ها	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** ادای سلام واحوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش فعالیت خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن با درس جدید. **ایجاد انگیزه** دربارۀ نحوۀ عمل‌کرد بانک چه می‌دانید؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

۷- **فعالیت‌های تدریسی(آموزش مفاهیم و ارزیابی)**	**فعالیت‌های یاد گیری شاگردان**	**زمان به دقیقه**
- نوشتن عنوان درس جدید روی تخته - توصیه مطالعه خاموشانه - اصطلاحات جدید را روی تخته بنویسد. - درس جدید، نحوهٔ عمل کرد بانک را توضیح دهید، مثلاً کریدت‌های بانکی پشتوانه ترانسفر، حساب جاری، حساب‌های خدماتی موسسات، حساب امانات حساب پس انداز، حساب اسعاری، چک‌های سفری و طرز اجرات بانک را توضیح دهید. - شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نماید و موضوع مورد بحث را بر اساس هدایت کتاب درسی واضح سازید کاربانک‌ها با دوائررسمی ویا شخصی مثلاً تفاوت‌ها وشباهت‌های کاری - از کار گروهی نظارت نمایید. - مشکلات وسؤال‌های شاگردان را حل نمایید. - سوالات پایانی درس را مطرح نماید. - شاگردان را متوجه فعالیت خارج ازصنف سازید.	عنوان درس جدید را مشاهده نمایند. - درس جدید را خاموشانه مطالعه نمایند - به اصطلاحات جدید دقت نمایند. - نکات مهم و عمده درس را یاد داشت نمایند. - به توضیح معلم محترم گوش دهند. - به گروه‌ها تقسیم شوند وبالای موضوع تعین شده بحث نمایند و بعداً نماینده گروه نتیجه بحث را به دیگران ارائه نماید. مشکلات وسؤال‌های خود را مطرح کنند. - به سوال‌ها جواب دهند. وظیفه فعالیت خارج از صنف را یاد داشت نمایند.	۳۵ دقیقه

۸- **جواب به سؤالات متن درس**

۱- د افغانستان بانک مانند بانک‌های مرکزی سایر ممالک وظایفی؛ چون: نشر بانکنوت، کنترول اسعار، نظارت ازسایر بانک ها، حفظ ارزش پول داخلی درمقابل اسعارخارجی ورهنمایی اقتصادی به سوی کار مطلوب وسایر وظایف را انجام می‌دهد.

۲- بانک‌های خصوصی فعالیت‌های؛ مانند: قبول امانات، افتتاح حساب جاری، اجرای کریدت و یا اعطای قرضه، انتقالات پولی، نگهداری اجناس وزیورات قیمتی، معاملات اسعاری و خدمات بانکی را برای مردم انجام می‌دهد

۳- بانک‌های تخصصی که در کشور ما فعالیت می‌کنند؛ عبارت اند از: بانک ملی افغان، د افغانستان بانک، بانک رهنی و تعمیراتی، بانک زراعتی، پشتنی بانک، بانک انکشاف صنعتی وغیره.

۹- معلومات اضافی برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)

همان طوری که درجریان جنگ‌های داخلی همه دارایی‌ها وزیر بناهای کشور از بین برده شد، به همان گونه بانک‌ها هم تقریباً در حالت سقوط و رکود قرار گرفتند؛ ولی در این اواخر یک سلسله پیشرفت‌ها و انکشافات چشم‌گیری در عرصه بانکداری کشور به مشاهده می‌رسد واز لحاظ نحوهٔ عمل‌کرد بانک‌ها از هم متفاوت می‌باشد؛ همچنان دراین اواخر بانک‌های خصوصی هم در کشور تآسیس گردیده که معمولاً در ساحهٔ تجارت فعالیت دارند.

کابل بانک، پشتنی بانک، عزیزی بانک، بانک ملی آریانا، بانک اسلامی افغانستان، بانک بین المللی افغان و امثال آن؛ بانک‌های زیاد به وجود آمد که در مرکز ادارهٔ مرکزی آن و در ولایات شعبات فرعی آن‌ها برای تسهیلات مردم گشوده شده است.

تادیهٔ معاشات و حقوق ماهوار، درآمدهای مامورین ملکی و نظامی و سایر معاشات دولتی از طریق بانک مرکزی (دافغانستان بانک) و کابل بانک اجرا می‌شود.

پلان راهنمای تدریس درس(سی ویکم)
زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	**بررسی وضعیت تجارت وصنایع در افغانستان**	
۲- اهداف آموزشی(دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	ازشاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی آشنایی کامل با وضع تجارت وصنایع وبررسی آن در افغانستان. اهداف جزیی - بررسی وضع تجارت وصنایع کشور را بدانند. - وضعیت تجارت در کشور را توضیح نماید. - اهمیت صنایع کشور را توضیح نماید.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، مباحثه یی، کار گروهی، سؤال و جواب	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	کتاب درسی، رهنمای معلم، تصاویر کتاب درسی، درصورت امکان استفاده ازسی دی‌های کمپیوترو انترنت	
۵- شیوهٔ ارزیابی	شفاهی، کتبی، سؤال‌های جواب کوتاه، ارزیابی فعالیت‌ها	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** ادای سلام واحوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش فعالیت خارج از صنف،ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید. **ایجاد انگیزه** درباره وضعیت تجارت وصنایع درکشور چه می‌دانید؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

۷- فعالیت‌های تدریسی(آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یاد گیری شاگردان	زمان به دقیقه
- نوشتن عنوان درس جدید روی تخته - توصیهٔ مطالعه خاموشانه - لغات واصطلاحات جدید را روی تخته بنویسید. - درس جدید بررسی وضعیت تجارت وصنایع، تجارت داخلی و نحوهٔ فعالیت آنرا توضیح دهید. - شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نمایند و موضوع مورد بحث را بر اساس هدایت کتاب درسی واضح سازید. - از کار گروهی نظارت نمایید. - مشکلات وسوال‌های شاگردان را حل نمایید. - سوالات پایانی درس طرح نماید. - وظیفهٔ فعالیت خارج از صنف را توضیح دهید.	- عنوان درس جدید را مشاهده نمایند. - درس جدید را خاموشانه مطالعه نمایند. - به لغات و اصطلاحات جدید دقت نمایند. - به توضیح معلم محترم گوش دهند. - به گروه‌ها تقسیم شوند وبالای تجارت داخلی و خارجی بحث نمایند و بعداً نمایندهٔ گروه نتیجه بحث را به دیگران ارائه نماید. - مشکلات وسؤال‌های خود را مطرح کنند. - به سؤال‌ها جواب دهند. وظیفه فعالیت خارج از صنف را یاد داشت نمایند.	۳۵ دقیقه

۸- جواب به سؤالات متن درس

۱- جواب (ب) درست است

۲- جواب (د) درست است

۳- جواب (د) درست است

۴- جواب (د) درست است

۹- دانستنی‌ها برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)

کشور ما که محاط به خشکه می‌باشد و راه ترانزیتی آن نیز آن‌قدر قناعت بخش نیست، مشکلات زیادی را در توسعهٔ تجارت و انکشاف صنعتی به‌بار آورده است؛ علاوه برنا آرامی‌های سی سال اخیر صدمهٔ بزرگ را نه تنها به نیروی بشری این کشور رسانیده؛ بلکه سبب تلفات، معلولیت و مهاجر شدن میلیون‌ها نفر افغان نیز گردید، مراکز تعلیمی وتر بیتی را به سقوط مواجه ساخت و اقشارجامعه ما از تعلیم و تربیه بازماندند، پرسونل کافی مسلکی تربیه نگردیده و تعداد زیادی از تآسیسات صنعتی و فابریکه‌های موجود در کشور به سقوط مواجه شد؛ همچنان به راه‌ها وخطوط مواصلاتی که در پیشرفت صنعت وتجارت ارزش زیاد دارد، صدمه‌یی بزرگ رسید. به همین اساس که وضعیت صنعت و تجارت در افغانستان از کیفیت خوب برخوردار نیست و تقریباً ده در صد نفوس فعال اقتصادی ما در سکتور صنعت و تقریباً ده درصد در خدمات از آن‌جمله در بخش تجارت فعالیت می‌نماید. از جانب دیگر در تجارت کشور صادرات نقش برازنده ندارد. اکثراً اقلام وارداتی ما اشیای طفلانه، بازیچه اطفال، ادویه، پارچه‌های سندی یا نخی وابریشمی تمام آن‌ها اشیای استهلاکی می‌باشد. گاه‌گاه قوهٔ خرید عامه خیلی پائین بوده، استفاده مطلوب از آن شده نمی‌تواند. بیلانس واردات و صادرات کشور غیر متوازن بوده، سرمایه زیاد دراموال وارداتی منحصر گردیده، که به این ترتیب توازن بین واردات و صادرات وجود نداشته، به خسارهٔیی دولت تمام می‌شود.

پلان راهنمای تدریس درس(سی و دوم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	**آب و سرمایه گذاری آن در جهان**	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	ازشاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی آشنایی کامل با آب وسرمایه گذاری آن در جهان اهداف جزیی - آشنایی با موجودیت آب وشیوۀ سرمایه گذاری آن در جهان. - مؤثریت آب را در حیات انسان‌ها، حیوانات ونباتات توضیح نمایند. - به ارزش و اهمیت آب در زنده‌گی انسان، حیوان و نباتات پی‌ببرند. - از نقشه آب آشامیدنی استفاده نماید. - شاگردان متیقن شوند که آب ماده حیاتی است، بدون آب زنده‌گی نا ممکن است برای پاک نگهداشتن آن توجه همه جانبه نماییم.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، مباحثه یی، کار گروهی، سؤال و جواب	
۴- مواد ممد وضروری تدریس	کتاب درسی، رهنمای معلم، تصاویرکتاب درسی، درصورت امکان استفاده ازسی دی‌های کمپیوترو انترنت.	
۵- شیوۀ ارزیابی	شفاهی، کتبی، سؤال‌های جواب کوتاه، ارزیابی فعالیت‌ها	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** ادای سلام واحوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش وظیفۀ خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید. **ایجاد انگیزه** آیا می‌دانید که از آب در جهان چطور سرمایه گذاری می کنند؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

۷- **فعالیت‌های تدریسی معلم(آموزش مفاهیم و ارزیابی)**	**فعالیت‌های یاد گیری شاگردان**	**زمان به دقیقه**
- نوشتن عنوان درس جدید روی تخته. - توصیهٔ مطالعهٔ خاموشانه - لغات واصطلاحات جدید را روی تخته بنویسید. - درس جدید آب‌های جاری، زیرزمینی و آب‌های ایستاده وجهیل‌ها و سرمایه گذاری آن را در جهان توضیح دهید. - شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نمایید و موضوع مورد بحث را برای آن‌ها بر اساس هدایت کتاب درسی واضح سازید. - از کار گروهی نظارت نمایید. - مشکلات وسؤال‌های شاگردان را حل نمایید. - ازشاگردان سؤال‌های پایانی نمایید. - وظیفه فعالیت خارج ازصنف را توضیح دهید.	عنوان درس جدید را مشاهده نمایند. - درس جدید را خاموشانه مطالعه نمایند. - به لغات و اصطلاحات جدید دقت نمایند. - به توضیح معلم محترم گوش دهند. - شاگردان به گروه‌ها تقسیم شوند وبالای موضوع تعیین شده بحث نمایند و بعداً نماینده گروه نتیجه بحث را به دیگران ارائه نماید. مشکلات وسؤال‌های خود را مطرح کنند. - به سؤال‌ها جواب دهند. وظیفهٔ فعالیت خارج از صنف را یاد داشت نمایند.	۳۵ دقیقه

۸- **جواب به سؤالات متن درس**

۱- مناطق شمال براعظم آسیا، قارهٔ اروپا، امریکای شمالی، قسمت شرقی آسترالیا، حوزه نیل، کانکو، نایجریا، افریقا و حوزهٔ امازون تقریباً دارای ۹۵ فیصد آب آشامیدنی می‌باشد. صحرای اعظم، نامیب افریقا، ساحه چیلی امریکای جنوبی، جنوب غرب آسیا و جزایر اوقیانوسیه دارای کمتراز ۷۵ فیصد آب آشامیدنی می‌باشد.

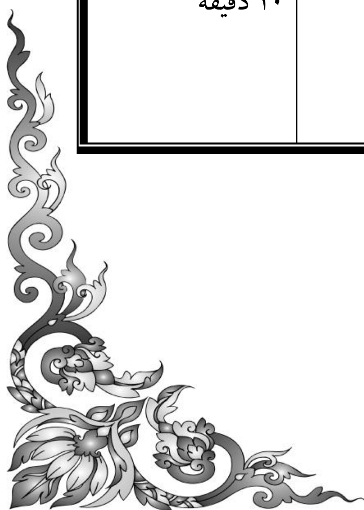
۲- ممالک پرنفوس جهان روزانه آب زیاد را مصرف می‌نمایند و ممالک کم نفوس روزانه هر نفرآن کمتر از چهل لیتر آب مصرف دارند. ممالک کم نفوس کمترین آب را روزانه مصرف می‌کنند؛ علت آن ازدیاد و تراکم نفوس، سطح پایین تخنیکی وفرهنگی می‌باشد.

۹- **دانستنی‌ها برای معلم(معلومات وفعالیت‌های اضافی)**

بیش از۷۰ فیصد کرهٔ زمین را آب فرا گرفته است که تقریباً ۹۷ فیصد آن در ابحار و بحیره‌ها تجمع کرده و اکثراً آب شور اند که برای نوشیدن، زراعت و صنعت مساعد نمی‌باشد و ایجاب تصفیه شدن را می‌کند. ۳ فیصد آب باقیمانده آب شیرین و تازه است که فقط یک فیصد آن‌ها در دریاها، جهیل‌ها و زیرزمین قرار دارد انسان‌ها تا اندازهٔ به آن دسترسی دارند، دو فیصد باقیمانده آب شیرین یخچال‌ها و برف‌های دایمی کوه‌ها وقطبین را تشکیل داده است که قابل بهره برداری نمی‌باشد. در شرایط فعلی کشورهای خلیج در آسیا همواره می‌کوشند که آب‌های نمکی را از سواحل خلیج فارس بحیرهٔ عرب و بحیرهٔ احمر به کمک تخنیک معاصر به آب شیرین مبدل سازند و تا اندازه احتیاجات خویش را مرفوع گردانند.

پلان راهنمای تدریس درس(سی و سوم)
زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	**پروژه‌های بزرگ آبیاری**	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	ازشاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی آشنایی کامل با پروژه‌های بزرگ آبیاری جهان اهداف جزیی - شاگردان راجع به پروژه‌های بزرگ آبیاری جهان معلومات حاصل کنند - با کشورهای که پروژه‌های بزرگ آبیاری دارند آشنایی حاصل کنند. - ارزش پروژه‌های آبیاری را توضیح نمایند. - نقشه پروژه آب شرق میانه را توضیح نمایند. - شاگردان متیقن شوند که آب ماده حیاتی است باید از آن حفاظت خوب صورت گیرد و به‌صورت معقول از آن استفاده به عمل آید.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، مباحثه یی، کار گروهی، سؤال و جواب	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	کتاب، رهنمای معلم، تصاویر، کتاب درسی، تخته، تباشیر و درصورت امکان استفاده ازسی دی‌های کمپیوتروانترنت	
۵- شیوهٔ ارزیابی	شفاهی، کتبی، سؤال‌های جواب کوتاه، ارزیابی فعالیت‌ها	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** ادای سلام واحوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش وظیفهٔ خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید. **ایجاد انگیزه** دربارهٔ پروژهای بزرگ آبیاری چه می‌دانید؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

۷- **فعالیت‌های تدریسی معلم(آموزش مفاهیم و ارزیابی)**	**فعالیت‌های یاد گیری شاگردان**	**زمان به دقیقه**
- نوشتن عنوان درس جدید روی تخته - توصیهٔ مطالعه خاموشانه - لغات واصطلاحات جدید را روی تخته بنویسد. - درس جدید پروژه‌های بزرگ آبیاری را توضیح دهید. - شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نمایید و موضوع مورد بحث را بر اساس هدایت کتاب درسی برای آن‌ها واضح سازید. - از کار گروهی نظارت نمایید. - مشکلات وسؤال‌های شاگردان را حل نمایید. - ازشاگردان سوالات پایانی درس را مطرح نمایید. - فعالیت خارج ازصنف را توضیح نمایید.	عنوان درس جدید را مشاهده نمایند. - درس جدید را خاموشانه مطالعه نمایند. - به لغات و اصطلاحات جدید دقت نمایند. - به توضیح معلم محترم گوش دهند. - شاگردان به گروه‌ها تقسیم شوند وبالای موضوع تعین شده بحث نمایند و بعداً نماینده گروه نتیجه بحث را به دیگران ارائه نمایند. مشکلات وسؤال‌های خود را مطرح کنند - به سؤال‌ها جواب دهند. وظیفه فعالیت خارج از صنف را یاد داشت نمایند.	۳۵ دقیقه

۸- **جواب به سؤالات متن درس**

۱- ۳۶ فیصد محصولات زراعتی ذریعهٔ آبیاری زمین‌های زراعتی به دست می‌آید.

۲- آبیاری قطره‌یی به شکل قطره، قطره توسط ماشین‌های آب‌پاش صورت می‌گیرد به خاطر این‌که از ضایع شدن آب جلوگیری به عمل آید.

۳- انسان‌ها در اثربی اعتنایی خود سبب آلوده‌گی آب می‌شوند. آلوده گی آب شامل تغییرات فزیکی، کیمیاوی ومکروبی است که انسان نمی‌تواند درآن حالت به‌صورت صحی و بهتر از آن استفاده کند کثافاتی که از تآسیسات صنعتی کارخانه با آب یک‌جا می‌شود سبب آلوده شدن وگرم شدن آب می‌شود که به زنده جان‌ها ونباتات، دریاها وجهیل‌ها ضرر می‌رساند؛ هم‌چنان ادویه‌های ضد آفات نباتی و کود کیمیاوی که درزمین‌های زراعتی استعمال می‌گردد، باعث آلوده ساختن خاک و آب می‌گردد؛بنابرآن پیش از انکه ازآب روی زمین به صفت آب نوشیدنی استفاده صورت گیرد باید تصفیه گردد. درشکل تصفیهٔ آب می‌بینید که آب در بعضی مناطق، مراحل مختلف تصفیوی را طی می‌نماید تا که قابل نوشیدن می‌گردد ویا بدون ایجاد کدام مشکل در محیط زیست جریان نماید، از آن آب برای نوشیدن استفاده می‌کنند. مراحل تصفیهٔ آب را در شکل آن مشاهده نمایید.

۴- به‌خاطر این‌که آب‌های ابحار و بحیره‌ها شور هستند، ایجاب می‌کند تا تصفیه گردند.

۹- دانستنی‌ها برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)

در مناطقی که بارنده‌گی کم است باید بـرای بـه‌دسـت آوردن محصـولات زراعتـی آبیـاری صـورت گیـرد کـه ایجـاب پروژه‌های بزرگ آبیاری، اعماربندهای آبی و حفر کانال و چاه‌ها را می کند. دربعضی منـاطق آسـیا؛ ماننـد: شـرق میانـه، بعضی مناطق افریقا، ایالات متحدهٔ امریکا و حتا کشور خود ما افغانسـتان غـرض آبیـاری زمـین‌هـای زراعتـی شـیوه‌هـای مختلف آبیاری را به کار می‌برند. یک تعداد ازممالک جهان؛ مانند: اسراییل که به قلت آب مواجه است، برای ایـن‌کـه جلوتبخیرو ضایع شدن آب گرفته شود توسط پایپ درحوضچه‌ها و بیخ بوته‌های نباتات آب می‌ریزند. کشور موصـوف آب مورد ضرورت خویش را توسط پایپ لاین‌ها از کشور ترکیه که آب فراوان دارد، انتقـال مـی‌دهـد. بـه ایـن اسـاس گفته می‌توانیم که آن‌عده ازممالک جهان که بارنده‌گی کافی ندارنـد، غـرض آبیـاری زمـین‌هـای زراعتـی سیسـتم‌هـای مختلف آبیاری را تنظیم نموده اند. بندهای آبگردان چندین مفاد دارد ؛مثلاً: غرض آبیاری به کار می‌رود، فضـای همـان ساحه را مرطوب می‌سازد و در نتیجه باعث رشد ونموی جنگلات می گردد، که درمرحلهٔ بعدی باعث تصفیهٔ هـوا شـده، محیط مساعد و خوب را به بارمی آورد.

پلان راهنمای تدریس درس(سی و چهارم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	**زراعت و روش‌های جدید آن**	
۲- اهداف آموزشی(دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	ازشاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند. هدف کلی آشنایی کامل با زراعت و روش‌های جدید و معاصر آن اهداف جزیی - به شیوه‌های زراعت وروش‌های معاصر وجدید آن آشنا شوند. - تفاوت بین روش‌های جدید و عنعنوی را در تولیدات زراعتی تشریح کنند. - بدانند که زراعت از جمله فعالیت‌های اولی، برای ادامه حیات می‌باشد.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، مباحثه ای، کار گروهی، سؤال و جواب	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	کتاب درسی، رهنمای معلم، تصاویر کتاب درسی، تخته، تباشیر و درصورت امکان استفاده ازسی دی‌های کمپیوترو انترنت	
۵- شیوۀ ارزیابی	شفاهی، کتبی، سؤال‌های جواب کوتاه، ارزیابی فعالیت‌ها.	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** ادای سلام واحوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش وظیفۀ خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید. **ایجاد انگیزه** آیا در بارۀ زراعت و روش‌های جدید آن معلومات دارید؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

۷- فعالیت‌های تدریسی معلم(آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یاد گیری شاگردان	زمان به دقیقه
- نوشتن عنوان درس جدید روی تخته - توصیهٔ مطالعه خاموشانه - لغات واصطلاحات جدید را روی تخته بنویسید. - درس جدید زراعت و روش‌های جدید آن‌را با استفاده از تکنالوژی توضیح دهید. - زراعت عنعنوی از زراعت معاصر چه تفاوت دارد؟ راجع به آن معلومات دهید. - شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نمایند و موضوع مورد بحث را بر اساس هدایت کتاب درسی واضح سازید. - از کار گروهی نظارت نمایید. - مشکلات وسوال‌های شاگردان را حل نمایید. - سوالات پایانی درس را طرح نماید. - فعالیت خارج از صنف را توضیح کنید.	عنوان درس جدید را مشاهده نمایند. - درس جدید را خاموشانه مطالعه نمایند. - به لغات و اصطلاحات جدید دقت نمایند. - به توضیح معلم محترم گوش دهند. - شاگردان به گروه‌ها تقسیم شوند وبالای موضوع تعین شده بحث نمایند و بعداً نماینده گروه نتیجه بحث را به دیگران ارائه نمایند. - مشکلات وسؤال‌های خود را مطرح کنند - به سؤالات جواب دهند. وظیفه فعالیت خارج از صنف را یاد داشت نمایند.	۳۵ دقیقه

۸- جواب به سؤالات متن درس

۱- دو نوع سیستم یا روش زراعتی وجود دارد: یکی روش عنعنوی و دیگری روش جدید و معاصر.

۲- آبیاری قطره‌یی توسط نل‌ها به شکل تخنیکی صورت می‌گیرد و هدف آن‌ها جلوگیری از ضیاع آب می‌باشد.

۳- برای زراعت دوام دار و مثمرباید استفادهٔ معقول ازآب و خاک صورت گیرد. جلو آلوده ساختن خاک گرفته شود و در کشورهای رو به انکشاف قطع کردن جنگلات که زمینه تخریب خاک را مساعد می‌سازد منع گردد. تخنیک آبیاری معاصر بهتر شود، غرض تقویه خاک درآن نباتات متنوع زرع گردد، بندهای ذخیره‌یی و استنادی آب ساخته شود. یکی از روش‌های جدید زراعتی همین است که از آب استفاده درست صورت گیرد. در زراعت توسط تراکتور و ماشین زرع صورت گیرد که ذریعهٔ آبیاری مناسب آب ضایع نمی‌شود.

۹- دانستنی‌ها برای معلم(معلومات وفعالیت‌های اضافی)

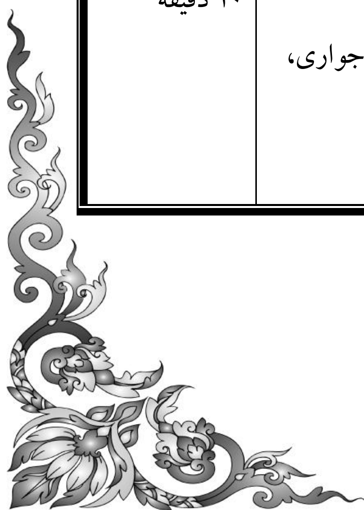
- استفاده از تکنالوژی جدید ازقبیل کود کیمیاوی، تخم اصلاح شده تنوع در کشت حبوبات و استفاده درست ازآب باعث افزایش تولیدات زراعتی می گردد.

- استفاده از وسایل و تخنیک مدرن زراعتی در داخل کشور باعث میکانیزه ساختن زراعت و رشد تولیدات زراعتی می گردد، وضعیت اراضی افغانستان طوری است که از تخینک‌های متنوع زراعتی در مناطق مختلف کشور را ه رسیدن به هدف را بطی می‌سازد. استفاده از تراکتور و ماشین آلات مدرن زراعتی در حالی‌که در بخش‌های زیادی کشور می‌تواند در بلند بردن محصولات زراعتی نقش اساسی داشته باشد، درسایر نقاط کشور از جمله در مناطق کوهستانی و دامان تپه‌ها از زراعت استفاده می‌کنند که ماشین آلات ممکن نیست، با در نظر داشت این حقیقت، حکومت‌های گذشته تقریباً از هر دوطریق یاد شده، به خاطر انکشاف زراعت کشور استفاده می کردند. درپهلوی میکانیزه ساختن زراعت، دولت‌های قبلی نیز تخم‌های اصلاح شده بذری و کود کیمیاوی را به طور قرضه توسط کوپراتیف‌های زراعتی در اختیار دهقانان کشور قرار می‌دادند که توسط بانک انکشاف زراعتی تنظیم می گردید. استفاده ازادویه جات وطریق مبارزه با امراض زراعتی از طرف دولت تشویق می گردد.

پلان راهنمای تدریس درس(سی و پنجم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	میزان تولید انواع محصولات زراعتی درکشورهای پیشرفته جهان	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	ازشاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی آشنائی کامل با میزان تولید انواع محصولات زراعتی درکشورهای پیشرفته جهان اهداف جزیی - دربارهٔ میزان تولید انواع محصولات زراعتی درکشورهای پیشرفته جهان آگاهی حاصل نمایند - تولید انواع محصولات زراعتی را در کشورهای جهان بدانند. - به ارزش و اهمیت محصولات زراعتی پی‌ببرند. - شاگردان متیقن شوند که در کشورهای پیشرفته زراعت به شکل عصری آن صورت گرفته و حاصلات بیش‌تر می‌دهد.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، مباحثه ای، کار گروهی، سؤال و جواب	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	کتاب درسی ورهنمای معلم، جدول یا چارت صادرات و واردات، درصورت امکان استفاده ازسی دی‌های کمپیوترو انترنت.	
۵- شیوهٔ ارزیابی	شفاهی، کتبی، سؤال‌های جواب کوتاه، ارزیابی فعالیت‌ها	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** ادای سلام واحوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش وظیفهٔ خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید. **ایجاد انگیزه** درباره اندازهٔ تولید، انواع محصولات زراعتی از قبیل: گندم، جو، جواری، برنج در کشورهای پیشرفته جهان چه معلومات دارید؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

زمان به دقیقه	**فعالیت‌های یاد گیری شاگردان**	**۷- فعالیت‌های تدریسی معلم(آموزش مفاهیم و ارزیابی)**
۳۵ دقیقه	عنوان درس جدید را مشاهده نمایند. - درس جدید را خاموشانه مطالعه نمایند. - به لغات و اصطلاحات جدید دقت نمایند. - به توضیح معلم محترم گوش دهند. - به سؤال‌ها جواب دهند. - شاگردان به گروه‌ها تقسیم شوند وبالای موضوع تعیین شده بحث نمایند و بعداً نمایندۀ گروه نتیجه بحث را به دیگران ارائه نماید. - مشکلات وسؤال‌های خود را مطرح کنند. - به سؤال‌ها جواب دهند. وظیفه فعالیت خارج از صنف را یاد داشت نمایند.	- نوشتن عنوان درس جدید روی تخته، - توصیه مطالعه خاموشانه. - لغات واصطلاحات جدید را روی تخته بنویسید. - درس جدید میزان تولید انواع محصولات زراعتی درکشورهای پیشرفته جهان را توضیح دهید. - شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نمائید و موضوع مورد بحث را بر اساس هدایت کتاب درسی واضح سازید. - از کار گروهی نظارت نمایید. - مشکلات وسوال‌های شاگردان را حل نمایید. - سوالات پایانی درس جدید را طرح نمایید. - وظیفه فعالیت خارج از صنف را توضیح نمایید.

۸- **جواب به سؤالات متن درس**

۱- جواب (ج) درست است

۲- جواب (ب) درست است

۳- جواب (د)درست است

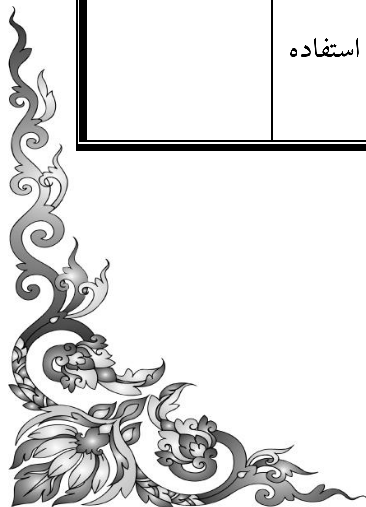
۹- **دانستنی‌ها برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)**

درکتاب درسی راجع به سطح تولید انواع محصولات زراعتی کشورهای پیشرفته جهان درجدول‌ها معلومات مفصل ارائه شده است که بسیار مفید تازه و دقیق می‌باشد. باید تذکر داد که ساحۀ زراعت منطقه چرنوزیم روسیه از حاصل خیز ترین مناطق جهان مقام بلندی را داراست. منطقه هوانگهو وسینکیانگ در چین، سند وگنگا در هند، حوزۀ آمودریا وسیر دریا درشمال افغانستان، حوزۀ دانیوب وراین در اروپا، حوزۀ نیل درمصر و دریای میسی‌سی‌پی در ایالات متحدۀ امریکا ازجملۀ حوزۀهای بزرگ محصولات زراعتی به حساب می‌آید و همچنان در امریکای جنوبی دریای پارانا واقع در ارجنتاین قابل ذکر است.

پلان راهنمای تدریس درس (سی و ششم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>۱- موضوع درس</td><td colspan="2">انرژی و اهمیت آن در جهان.</td></tr>
<tr><td>۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)</td><td colspan="2">از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند:
- هدف کلی
آشنایی با اهمیت انرژِی درجهان.
- اهداف جزیی
- با منابع مهم انرژی در جهان آشنا شوند.
- نقش منابع انرژی را درانکشاف صنایع بدانند.
- اهمیت اقتصادی منابع انرژی را توضیح نمایید.
- شاگردان متیقن شوند که بدون انرژی انکشاف تولید محصولات زراعتی و صنعتی نا ممکن است.</td></tr>
<tr><td>۳- روش‌های تدریس</td><td colspan="2">، توضیح درس، کار انفرادی، کار گروهی</td></tr>
<tr><td>۴- مواد ممد وضروری تدریس</td><td colspan="2">چارت انواع انرژی درجهان، کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر، در صورت امکان نمایش فلم‌های جغرافیایی، ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوتر و انترنت</td></tr>
<tr><td>۵- شیوهٔ ارزیابی</td><td colspan="2">شفاهی، کتبی، سوال‌های جواب کوتاه، استفاده از چارت</td></tr>
<tr><td rowspan="2">۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف</td><td rowspan="2">فعالیت مقدماتی: ادای سلام و احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش وظیفهٔ خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید.
ایجاد انگیزه
انرژی درجهان چه اهمیت دارد ودرکدام بخش از آن استفاده صورت می گیرد؟</td><td>زمان به دقیقه</td></tr>
<tr><td>۱۰ دقیقه</td></tr>
</table>

۷- **فعالیت‌های تدریس معلم(آموزش مفاهیم وارزیابی)**	**فعالیت‌های یاد گیری شاگردان**	زمان به دقیقه
- بعد از تطبیق مرحله مقدماتی عنوان درس را روی تخته نوشته واز شاگردان سؤال شود که چند نوع انرژی را می‌شناسید؟ درباره آن معلومات دهید. - در بارهٔ تحول بزرگ صنعتی که درقرن هجدهم با اختراع ماشین بخار صورت گرفت معلومات داده شود. - شاگردان را بخاطر انجام فعالیت صنفی به گروه‌های مناسب تقسیم نمایید و وظیفه هر گروه را بر اساس هدایت کتاب درسی مشخص سازید. - سؤال‌های پایانی درس مطرح شود ومشکلات وسوال‌های شاگردان حل و جواب داده شود. - به شاگردان وظیفه خارج از صنف داده شود.	- شاگردان عنوان درس جدید را مشاهده می‌نمایند. و با هم تبادل نظر می‌نمایند. به توضیحات معلم محترم گوش می‌دهند. در گروه‌ها کار صنفی را انجام می‌دهند و باهم گروه‌ها همکاری می‌کنند. سوال‌ها و مشکلات درس را با معلم محترم مطرح می‌کنند. فعالیت خارج از صنف را یاد داشت می‌گیرند.	۳۵ دقیقه

۸- **جواب به سؤالات متن درس**

۱- انرژِی توانایی و قدرت کار را گویند. انرژی در حقیقت تحرک، جنبش و حرکت است که این تحرک وحرکت ساحهٔ وسیعی از بخش‌های صنایع، تجارت، حمل ونقل و فعالیت‌های اقتصادی، اجتماعی وفرهنگی را در بر می‌گیرد.

۲- منابع مهم انرژِی عبارت اند از: زغال سنگ، نفت، گاز، آب، باد ونور آفتاب.

۳- انرژی در ساحات مختلف اقتصادی و تخنیکی؛ مانند: صنایع، تجارت حمل و نقل، فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی اهمیت زیاد دارد.

۹- **دانستنی‌ها برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)**

صنایع پتروشیمی

در اروپا کشورهای مانند: بلجیم، انگلستان، آلمان، فرانسه، ایتالیا، و هالند دارای مراکز عمدهٔ پتروشیمی اند. صنعت پتروشیمی اشتقاق مواد کیمیاوی از مواد نفتی یا گاز طبیعی است. این صنعت به‌مرور زمان گسترش یافته طوری که امروز ایجاد مواد مصنوعی پلاستیکی، مواد غیر القلی، گوگرد، امونیا وغیره را نیز دربر می‌گیرد واز آن بیشتر درصنایع زراعتی، ساختمانی، نساجی و تولید پلاستیک مصنوعی استفاده صورت می‌گیرد.

بنیان این صنعت در خلال جنگ جهانی زمانی که احتیاج به مواد کیمیاوی (مخصوصاً مواد منفجره)فزونی یافته بود، از امریکا سر چشمه گرفت. بعد از جنگ جهانی دوم صنعت پتروشیمی به سرعت قابل ملاحظه توسعه یافت. کشورهای اروپای غربی، امریکا و جاپان از مالکین عمدهٔ این صنعت به شمار می‌روند همچنان در کشورهای دیگر؛ مانند: کانادا، آسترالیا، روسیه، اروپای شرقی ودر کشورهای نفت خیز خلیج فارس وایران نیز صنعت پتروشیمی توسعه و رونق خوبی یافته است.

پلان راهنمای تدریس درس (سی وهفتم)
زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	**انواع انرژی**	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی وذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی آشنایی با انواع انرژی در جهان. اهداف جزیی - منابع انرژی را بدانند. - آشنایی با کشورهایی که در تولید برق حرارتی ظرفیت بلندی دارند. - اهمیت اقتصادی انواع انرژی را درجهان مقایسه نمایند. - شاگردان متیقن شوند که بر علاوه انرژی باد، آفتاب و آب انرژی مواد فوسیلی، هستوی و حرارتی نیز موجود است.	
۳- روش‌های تدریس	توضیح درس، کار انفرادی، کار گروهی.	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	تصاویر کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر، در صورت امکان نمایش فلم‌های جغرافیایی، ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوتر و انترنت.	
۵- شیوهٔ ارزیابی	شفاهی، کتبی، سؤال‌های جواب کوتاه، فعالیت‌ها، کار عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی**: ادای سلام و احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش وظیفهٔ خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید. **ایجاد انگیزه** در جهان از کدام نوع منابع انرژی بیشتر استفاده صورت می گیرد؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

زمان به دقیقه	فعالیت‌های یاد گیری شاگردان	**۷- فعالیت‌های تدریسی معلم(آموزش مفاهیم وارزیابی)**
۳۵ دقیقه	- شاگردان نظریات خود را به یک‌دیگر تبادله نمایند. در نقشه ساحات تولید برق آبی و اتومی را ببینند. سوال‌های داخل متن را جواب گویند. در گروه‌ها سهم فعال گیرند. سوال‌های پایانی درس را جواب گویند. - سؤال‌ها و مشکلات را مطرح نمایند. - وظیفه خارج ازصنف را بدانند و اجرا نمایند.	- در مورد انواع انرژی از شاگردان نظر خواسته شود که کدام نوع آن‌را می‌شناسند؟ و از کدام آن‌ها درمنازل استفاده می‌نمایند؟ کشورهایی که در تولید برق آبی و برق اتومی مقام‌های بلند دارند در نقشه نشان دهید. سؤال‌های داخل متن درس را مطرح نمایید. - شاگردان را به گروه‌های مناسب تقسیم نموده و وظایف آن‌ها را بر اساس هدایت کتاب درسی مشخص کنید. - سؤال‌های پایانی درس را مطرح کنید. - سؤال‌های شاگردان را جواب گویید. - وظیفهٔ فعالیت خارج از صنف را به شاگردان مشخص کنید.

۸- جواب به سؤالات متن درس

۱- صحیح ترین جواب را انتخاب کنید.

جواب (ب) صحیح است.

۲- جواب (ج) صحیح است.

۳- یکی ازخطرات بزرگ انرژی هسته‌یی آزاد شدن مواد رادیو اکتیف است. این مواد می‌تواند به هوا، دریاها و بحرها راه یابند وتا هزاران متر پخش شود، حتا مقادیر کمی آن می‌تواند به آهستگی به حیات وحش، محصولات زراعتی، حیوانات، مزارع و انسان‌ها آسیب برساند.

۹- دانستنی‌ها برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)

انرژی حاصله از مد و جذر

نیروی حاصله ازجذر (پایین رفتن آب) ومد (بالاآمدن آب) درنواحی ساحلی برای بهره برداری از این نیرو توربین‌هایی در نواحی ساحلی نصب می‌کنند، که به قدرت آب می‌چرخند وانرژی تولید می‌کنند. انرژی مولده حرارت زمین را (جیوترمل) گویند که از هستهٔ زمین به استقامت طبقات قشر خارجی آن سرایت می‌کند.

درجه حرارت طبقات داخلی زمین به تدریج افزایش می‌یابد. اگر درسطح کره زمین در نواحی معتدله حرارت آن به ۲۰درجه سانتی گرید بالغ گردد، در طبقات داخلی زمین افزایش درجه حرارت متفاوت است، به این مفهوم که به

ضخامت ۶۰ الی ۹۰ کیلو متر طبقه منتل و قشر خارجی زمین در هر ۹۰ متر عمق ۲ الی ۳ درجه سانتی گرید حرارت بالا می‌رود، اما در طبقات داخلی منتل و هسته داخلی و خارجی زمین حرارت تدریجاً افزایش می‌یابد که در هسته داخلی به ۵۰۰۰ درجه سانتی گرید می‌رسد، به این اساس حرارت زمین (جیوترمل) باعث گرمی آب‌های ساحه آتشفشانی گردیده و در آیسلند توسط این آب‌های گرم زمین تماماً مرکز گرمی‌های شهر از آن استفاده می‌نماید. در بعضی کشورهای جهان مانند: ایالات متحدۀ امریکا، جزیره نمای کامچاتکا در روسیه، جزیرۀ آیسلند و زیلاند جدید، آب‌های گرم بالا صعود می‌کند و از گرمی و حرارت آن برای گرم ساختن گل‌خانه ها، منازل مسکونی، حمام‌ها و فابریکه‌های تولید برق استفاده می‌نمایند، حتا درجۀ حرارت این آب‌های گرم بیش ازصد درجۀ سانتی گرید می‌رسد.

پلان راهنمای تدریس درس (سی وهشتم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	**نفت درجهان**	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی آشنایی با منابع نفت در جهان اهداف جزیی - آشنایی با مناطق نفت خیز جهان - منشای پیدایش نفت جهان را بدانند. - شاگردان اهمیت اقتصادی نفت را توضیح نمایند. - شاگردان متیقن شوند که نفت بقایای مواد عضوی می‌باشد.	
۳- روش‌های تدریس	توضیح، کارانفرادی و کار گروهی.	
۴- مواد ممد وضروری تدریس	نقشه منابع نفت جهان، کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر، در صورت امکان نمایش فلم‌های جغرافیایی، ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوتر و انترنت.	
۵- شیوهٔ ارزیابی	شفاهی، کتبی، سؤال‌های جواب کوتاه، استفاده از نقشه، ارزیابی فعالیت‌ها، کارعملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی**: ادای سلام واحوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش وظیفهٔ خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید. **ایجاد انگیزه** چرا نفت در جهان از اهمیت مهمی برخوردار است؟	زمان به دقیقه ۱۰دقیقه

۷- **فعالیت‌های تدریسی معلم(آموزش مفاهیم وارزیابی)**	**فعالیت‌های یاد گیری شاگردان**	زمان به دقیقه
- بعد از نوشتن عنوان درس درباره منشأ پیدایش نفت توضیحات دهید. - درمورد اهمیت اقتصادی نفت از شاگردان نظربخواهید. - حوزه‌های نفتی جهان را درنقشه نشان دهید. - سؤال‌های داخل متن را مطرح و جواب آن‌ها را نیز بگویید. - شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نمایید ووظایف آن‌ها را بر اساس هدایت کتاب درسی مشخص سازید. - سؤال‌های پایانی درس را مطرح نمایید. - وظیفهٔ فعالیت خارج از صنف را به شاگردان توضیح نمایید.	- به توضیحات معلم محترم گوش دهند. - شاگردان نظریات خود را به هم‌صنفان ارایه نمایند. - درباره حوزه‌های نفتی جهان صحبت کنند. - سؤال‌های داخل متن را جواب گویند. - در کار گروهی سهم فعال گیرند. سوال‌ها و مشکلات خویش رامطرح کنند. وظایف فعالیت خارج ازصنف را یاد داشت کنند.	۳۵ دقیقه

۸- **جواب به سؤالات متن درس**

۱- نفت بقایای حیوانات ونباتات است که دردوره‌های جیولوجی به مرور زمان زیر طبقات رسوبی قرار گرفته، دراثر تخمر، فشار، حرارت و طول زمان باعث تشکیل نفت شده است.

۲- توسعه صنعت نفت اروپا درنیمهٔ قرن ۱۹ بنابر افزایش تقاضا؛ استعمال نفت به حیث یک منبع روشنایی بود؛ ولی درسال‌های ۱۹۰۰ الی ۱۹۱۰ میلادی که صنعت موتر سازی در جهان انکشاف و توسعه یافت، نفت درکشتی‌های صید ماهی و خطوط آهن به کار رفت و از آن زمان به بعد نفت اهمیت بیشتری کسب نمود.

۳- مراکزمهم تولید نفت قارهٔ آسیا عبارت اند از: عربستان سعودی، عراق، کویت، امارات متحدهٔ عربی، قطر، روسیه، ایران، افغانستان، اندونیزیا و غیره.

۴- در امریکای لاتین مراکز عمدهٔ نفت عبارت اند از: وینزویلا و اکوادور.

صحیح ترین جواب را انتخاب کنید.

۱- جواب (ب) صحیح است

۲- جواب (ب) صحیح است

۹- دانستنی‌ها برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)

تصفیۀ نفت: هدف از تصفیۀ نفت به دست آوردن محصولات آن به وسیلۀ تقطیر است. در ایالات متحدۀ امریکا نفت را تصفیه کردند که ۶۰ تا ۷۰ درصد نفت سفید داشت. تصفیه خانه‌ها در محل استخراج نفت خام و یا در بندر گاه‌های نفتی در مجاورت بازارهای فروش قرار گرفته بود.

درابتدای پیدایش صنعت نفت آن را به منظور استفاده‌های گوناگون مورد استعمال قرار می‌دادند و ازجمله محصولات با ارزش به شمار می‌رفت. حجم تجارت نفت نیز در بازارها زیاد نبود، تصفیه خانه‌ها در محل استخراج نفت خام اعمار می‌شد تا در مصارف حمل ونقل صرفه جویی شود؛ زیرا تصفیه خانه‌هایی که دور از ساحۀ نفت واقع اند آن کشورها محصول نفت خام را به وسیلۀ تمدید پایپ لاین‌ها به‌دست می‌آورند. با آغاز رفت و آمد به وسیلۀ موترها و با افزایش تقاضای مردم تمام محصولاتی که از تصفیۀ نفت خام حاصل می‌گردید، ارزش پیدا کرد و بازارها در تعیین محل تصفیه خانه‌های موثر واقع شد، مخصوصاً در دوران دو جنگ جهانی درنقاط مختلف جهان تصفیه خانه‌های زیادی ساخته شد.

پلان راهنمای تدریس درس (سی ونهم)
زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین طالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	**گاز طبیعی در جهان**	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی آشنایی با ذخایر گاز طبیعی در جهان اهداف جزیی - آشنایی با منشای پیدایش گاز طبیعی. - مراکز مهم تولید گاز طبیعی در جهان را بدانند. اهمیت اقتصادی گاز طبیعی را در جهان توضیح نمایید. - شاگردان متیقن شوند که زخایر گاز طبیعی با زخایر نفت یک‌جا می‌باشد، اما در بعضی جاها به صورت تنهایی نیز یافت می گردد.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، کار انفرادی، کار گروهی	
۴- مواد ممد وضروری تدریس	نقشهٔ گاز طبیعی جهان، کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر، در صورت امکان نمایش فلم‌های جغرافیایی، ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوتر و انترنت	
۵- شیوهٔ ارزیابی	شفاهی، کتبی، ارزیابی فعالیت‌ها، سؤال‌های جواب کوتاه، کار عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی:** ادای سلام واحوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش وظیفهٔ خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید. **ایجاد انگیزه** گاز طبیعی چیست؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

۷- **فعالیت‌های تدریسی معلم(آموزش مفاهیم وارزیابی)**	**فعالیت‌های یاد گیری شاگردان**	زمان به دقیقه
- بعد ازتطبیق مراحل مقدماتی عنوان درس را روی تخته نوشتهٔ درباره گاز طبیعی معلومات دهید. - ساحات گاز طبیعی را در روی نقشه نشان دهید. - سؤال‌های داخل متن را مطرح و جواب گویید. - شاگردان را به گروه‌های مناسب تقسیم نموده ووظایف هر گروه را بر اساس هدایت کتاب درسی مشخص نمایید. - سؤال‌های پایانی درس را مطرح کنید. - سؤال‌های شاگردان را جواب گویید. - وظیفهٔ فعالیت خارج از صنف را به شاگردان مشخص کنید.	- عنوان درس جدید را مشاهده نمایند. - به توضیحات معلم محترم گوش دهند. - ساحات گاز طبیعی را در نقشه ببینند. - سؤال‌های داخل متن را جواب گویند. - در گروه‌ها سهم فعال گیرند. - سؤال‌های پایان درس را جواب گویند. - سؤال‌ها و مشکلات خویش را مطرح نمایند. - وظایف خارج از صنف را یاد داشت نمایند.	۳۵ دقیقه

۸- **جواب به سؤالات متن درس**

جواب صحیح را انتخاب نماید

۱- جواب (الف) صحیح است.

۲- جواب (ب) صحیح است

۳ – جواب (ب) صحیح است

۴- مراکز مهم گاز طبیعی آسیا عبارت اند از: امارات متحده عربی، ایران، افغانستان، ازبکستان و ترکمنستان.

۹- **دانستنی‌ها برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)**

گاز طبیعی

گاز طبیعی از بالای ذخایر نفتی بوجود می‌آید که در استخراج نفت از قوهٔ آن استفاده صورت می‌گیرد. از جانب دیگر گازطبیعی از جملهٔ محروقات مهم بوده، که نخست به گاز مایع مبدل شده و سپس در بالون‌ها جابه‌جا می‌شود که در مسایل پخت و پز و مرکز گرمی‌ها از آن استفاده به عمل میاید.

استفاده از آن درجهان به سرعت قابل ملاحظه‌یی افزایش یافته است. توزیع جغرافیایی نفت خام و ذخایر گاز طبیعی تقریباً شبیه یک‌دیگر اند، در هنگام حفر چاه نفت چانس بیشتر در این است که اول به گاز طبیعی و بعد به نفت برمی خورند، تا امروز در جهان به مخازنی که نفت بدون گاز وجود داشته باشد، به ملاحظه نرسیده اند.

امریکا در گذشته هم از گاز طبیعی به‌حیث مواد محروقاتی وهم در صنایع کیمیاوی استفاده می‌کرد، بعداً استعمال بیش‌تر آن را در استخراج نفت برای وارد کردن فشار به فرورفته‌گی‌های نفتی زمین که فاقد فشار لازم بود، به‌کار می‌بردند و به تدریج در نواحی نفت خیز در تخنیک استفاده از گاز طبیعی مهارت پیدا کردند. در سابق قسمت اعظم گازی که در تصفیه خانه‌ها استخراج می‌شد، در همان محل سوختانده می‌شد که در حقیقت بدون استفاده می‌ماند.

پلان راهنمای تدریس درس (چهلم)
زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	**زغال سنگ در جهان**	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی آشنایی با توزیع زغال سنگ در جهان. اهداف جزیی - با انواع زغال سنگ در جهان آشنا شوند. - مراکز مهم تولید زغال سنگ در جهان را بدانند. - به اهمیت اقتصادی زغال سنگ پی ببرند. - مناطق مهم تولیدی زغال سنگ را درجهان معرفی نمایند. - شاگردان متیقن شوند که زغال سنگ Bituminous (قیری) قابلیت کوکس شدن را دارد.	
۳- روش‌های تدریس	توضیح درس، کار انفرادی، کار گروهی	
۴- مواد ممد وضروری تدریس	نقشه جهان، کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر، در صورت امکان نمایش فلم‌های جغرافیایی، ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوتر و انترنت.	
۵- شیوهٔ ارزیابی	شفاهی، کتبی، ارزیابی فعالیت‌ها، سؤال‌های جواب کوتاه، کار عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی**: ادای سلام و احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش وظیفهٔ خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید. **ایجاد انگیزه** از زغال سنگ برای کدام کارها استفاده می‌شود؟	زمان به دقیقه ۱۰دقیقه

۷- **فعالیت‌های تدریسی معلم(آموزش مفاهیم وارزیابی)**	**فعالیت‌های یاد گیری شاگردان**	زمان به دقیقه
- بعد از تطبیق مراحل مقدماتی و نوشتن عنوان درس در بارۀ اهمیت اقتصادی زغال سنگ معلومات ارائه نمایید. - مناطقی که درآن منابع زغال سنگ وجود دارد در نقشه جهان نشان دهید. - سؤال‌های داخل متن را مطرح وجواب آن‌را توضیح نمایید. - شاگردان را به گروه‌های مناسب تقسیم نموده ووظایف هر گروه را بر اساس هدایت کتاب درسی مشخص نمایید. - سؤال‌های پایانی درس را مطرح کنید. - سؤال‌های شاگردان را حل نمایید. - وظایف خارج از صنف را به شاگردان توضیح نمایید.	- به توضیحات معلم محترم گوش دهند. - اهمیت اقتصادی زغال سنگ را بدانند. - درباره مناطق تولید زغال سنگ باهم صحبت کنند. - سؤال‌های داخل متن را جواب گویند. - در کار گروهی سهم فعال گیرند. - سؤال‌ها و مشکلات خویش را مطرح کنند. - وظایف خارج از صنف را یاد داشت کنند.	۳۵ دقیقه

۸- **جواب به سؤالات متن درس**

جواب درست را در کتابچه های تان حلقه بکشید

۱- جواب (الف) درست است.

۲- جواب (الف) درست است

۳- جواب (ب) درست است.

۴- ساحات زغال سنگ آلمان عبارت انداز: ساحۀ رور، برلین وکولن و ساحۀ سار که ساحۀ رور مهم ترین منطقۀ زغال سنگ در اروپای غربی می‌باشد.

۵- برتری زغال سنگ کوک نسبت به دیگر زغال‌های سنگ این است که زغال سنگ کوک بدون دود می‌سوزد و حرارت زیادی تولید می کند.

۶- زغال سنگ موارد استعمال زیاد دارد، در حال حاضر از زغال سنگ در فابریکه‌های تولید برق، تسخین منازل، حرکت ریل‌ها ودر صنایع کیمیاوی مانند: نیلون، پلاستیک، عطر، دواها و اشیای ترکیبی استعمال می‌شود.

۷- در حال حاضر چین زغال سنگ خویش را از ناحیۀ هوانگهو و جنوب منچوریا استخراج می‌نماید.

۹- دانستنی‌ها برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)

اکثریت کشورهای جهان از معادن زغال سنگ کشور خویش بهره برداری می کنند، زمانی انگلستان در استخراج زغال سنگ از مقام خوبی برخوردار بود؛ اما در حال حاضر استخراج زغال سنگ ذریعهٔ ماشین توسط کشورهای ایالات متحدهٔ امریکا، فرانسه، ایتالیا، هالندو آلمان صورت می گیرد و زغال سنگ انگلستان اهمیت خود را از دست داده است.

زغال سنگ دارای مقدار کاربن و ترکیبات القلی و مقدار آب است.

زغال سنگ رابر اساس مقدار کاربن و فرار مواد موجود از آن و همچنین رنگ، سختی وعمر آن‌ها طبقه بندی می کنند.

زغال سنگ معمولاً از ۸۰ درصد کاربن تشکیل یافته است اهمیت اقتصادی و صنعتی زغال سنگ بسته به مقدار کاربن آن است واضح است. که به هر اندازه‌یی که کاربن زغال سنگ بیشتر باشد خوب‌تر می‌سوزد وانرژی حرارتی زیادتر تولید می کند.

از زغال سنگ مادهٔ خوب کوک به دست می‌آید که در کوره‌های ذوب فلزات به کارمی‌رود.

نوع زغال سنگ خوب دارای ۹۳.۵ درصد کاربن، ۲.۸۱ در صد هایدروجن، ۰.۹۷ درصد نایتروجن و ۲.۷۲ درصد آکسیجن است. این نوع زغال سنگ بسیار خوب می‌سوزد و حرارت زیاد تولید می‌کند و خاکستر کمی برجا می گذارد. این نوع زغال سنگ را مخصوص دوران اول زمین شناسی (جیولوجی) می‌دانند.

پلان راهنمای تدریس درس (چهل ویکم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	**توزیع جغرافیایی منابع انرژی درجهان**	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی **آ**شنایی با توزیع جغرافیایی منابع انرژی. اهداف جزیی - **آ**شنایی به این‌که چگونه منابع انرژی درجهان توزیع شده. - مراکز مهم منابع انرژی در جهان را بدانند. - به اهمیت اقتصادی توزیع منابع انرژِی پی ببرند. - از نقشه زخایر نفتی و تصفیه خانه‌ها استفاده نمایند. - شاگردان متیقن شوند که در تمام جهان منابع انرژی به صورت مساوییانه تقسیم نه گردیده است.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، کار انفرادی، کار گروهی	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	نقشه معادن نفت درجهان، کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر، در صورت امکان نمایش فلم‌های جغرافیایی، ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوتر و انترنت.	
۵- شیوهٔ ارزیابی	شفاهی، کتبی، ارزیابی فعالیت‌ها، سؤال‌های جواب کوتاه، کار عملی	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	**فعالیت مقدماتی**: ادای سلام و احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش وظیفهٔ خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید. **ایجاد انگیزه** جلب توجه شاگردان به یک تصویر منابع انرژی.	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

۷- **فعالیت‌های تدریسی معلم(آموزش مفاهیم وارزیابی)**	**فعالیت‌های یاد گیری شاگردان**	زمان به دقیقه
- تامین ارتباط درس نو با درس قبلی. - راجع به توزیع جغرافیایی منابع انرژی در جهان ازشاگردان نظر بخواهید. - مراکزعمدهٔ تولید منابع انرژی جهان را توضیح ودر نقشه نشان دهید. - شاگردان را به گروه‌های مناسب تقسیم نموده و وظایف هر گروه را بر اساس هدایت کتاب درسی مشخص کنید. - سؤال‌های پایانی درس را مطرح کنید. - به شاگردان فعالیت خارج ازصنف را توضیح نمایید.	- به توضیحات معلم محترم گوش دهند. - شاگردان نظریات یک‌دیگر را بشنوند. - درمورد تصاویر بامعلم محترم خود صحبت کنند. - در گروه‌ها سهم فعال گیرند. - سؤال‌های درس را جواب دهند. - وظیفه فعالیت خارج از صنف را یاد داشت کنند.	۳۵ دقیقه

۸- **جواب به سؤالات متن درس**

جواب صحیح را حلقه بکشید

۱- جواب (د) صحیح است.

۲- جواب(الف) صحیح است.

۳- در اروپا نواحی غربی، جنوبی ومرکزی آن دارای نیروی برق آبی فراوان میباشد.

۴- در آسیا مناطق گاز طبیعی عبارت انداز روسیهٔ آسیایی، قطر، عربستان سعودی، امارات متحدهٔ عربی، ایران، افغانستان، ازبکستان و ترکمنستان.

۵- منابع زغال سنگ اروپا در کشور های: فرانسه، بلژیک، هالند، آلمان، انگلستان و پولند قرار دارد.

۹- دانستنی‌ها برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)

آسیا: دراکثر قسمت‌های براعظم آسیا منابع زغال سنگ وجود دارد. هنوز هم با تکنالوژی فعلی استخراج آن گران تمام می‌شود، ولی ممکن است به موازات پیشرفت تکنالوژی صنایع استخراجی زغال سنگ بعدها از نظر اقتصادی سودمند شود. آسیا منابع معدنی و نفت فراوان وکافی دارد. مشکل کشورهای آسیایی این است که آسیا سرزمین وسیع بوده، منابع معدنی و وسایل مربوط به هم در یک جا وبه فاصله‌های مناسب از هم قرار ندارند، که این فواصل زیادموجب بلند رفتن قیمت اجناس صنعتی می‌شود.

ذخایر زغال سنگ و نفت هند محدود است. جاپان ذخایر زغال سنگ کافی دارد؛ ولی جنسیت آن خوب نبوده، فاقد زغال کوک است. ذخایر نفت جاپان نا چیز است معادن زغال سنگ چین ذخایرش بیش تر از ذخایر بریتانیای کبیر است. زغال سنگ آن از کیفیت خوب بر خوردار بوده، از این رو در صنایع سنگین مورد استفاده قرار می گیرد.

ذخایرنفتی چین امروز تا حدی احتیاجات این کشور را مرفوع می‌سازد.

اروپا: در برخی قسمت‌های اروپا منابع نفت وجود دارد که این نفت ازمیدان‌های رومانیه به دست می‌آمد؛ ولی اکنون نمی تواند احتیاجات خود این کشور را مرفوع سازد. در حال حاضر منابع بزرگ نفت و گاز که در بحیره شمال کشف گردیده، احتیاجات کشورهای اروپایی را تا حدی رفع می‌نماید. بیشتر احتیاجات نفتی آلمان را از انگلستان تامین می‌نماید و همچنان اروپای غربی از لحاظ داشتن زغال سنگ غنی می‌باشد.

پلان راهنمای تدریس درس (چهل و دوم)
زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>۱- موضوع درس</td><td colspan="2">معادن و اهمیت آن در جهان</td></tr>
<tr><td>۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)</td><td colspan="2">از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند:
- هدف کلی
معلومات در بارهٔ معادن و اهمیت آن در جهان
- اهداف جزئی
- شاگردان به استقرار منابع انرژی معدنی در جهان آشنا شوند.
- شاگردان اهمیت منابع انرژی معدنی را در جهان بدانند.
- انواع منابع انرژی معدنی را معرفی نمایند.
- اهمیت اقتصادی منابع انرژی و معادن فلزی جهان را توضیح کنند.
- شاگردان متیقن شوند که در جهاان انواع معادن مانند مواد سوخت، سنگ تعمیراتی منرال ها، فلزات و غیره وجود دارد.</td></tr>
<tr><td>۳- روش‌های تدریس</td><td colspan="2">توضیحی، کار انفرادی، کار گروهی</td></tr>
<tr><td>۴- مواد ممد وضروری تدریس</td><td colspan="2">تصویر معادن درجهان، کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر، در صورت امکان نمایش فلم‌های جغرافیایی، ویدیویی، تلویزیونی، سی دی‌های کمپیوتر و انترنت.</td></tr>
<tr><td>۵- شیوهٔ ارزیابی</td><td colspan="2">شفاهی، کتبی، ارزیابی فعالیت‌ها، سؤال‌های جواب کوتاه، کار عملی</td></tr>
<tr><td rowspan="2">۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف</td><td rowspan="2">فعالیت مقدماتی: ادای سلام و احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش وظیفهٔ خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید.
ایجاد انگیزه
موجودیت معادن در یک کشور چه اهمیت دارد؟</td><td>زمان به دقیقه</td></tr>
<tr><td>۱۰ دقیقه</td></tr>
</table>

زمان به دقیقه	**فعالیت‌های یاد گیری شاگردان**	**۷- فعالیت‌های تدریسی معلم(آموزش مفاهیم وارزیابی)**
۳۵ دقیقه	به عنوان درس جدید متوجه شوند. - شاگردان درس را خاموشانه مطالعه نمایند. و آنچه نمی دانند می‌پرسند. - شاگردان به توضیحات معلم محترم گوش دهند. - شاگردان نکات مهم درس را بپرسند. در گروه فعالیت داخل صنف را اجرا کنند. سوال‌ها را جواب دهند. سوال‌های مشکل خود را بپرسند. وظایف فعالیت خارج از صنف را یاد داشت کنند.	نوشتن عنوان درس جدید روی تخته - توصیهٔ مطالعه خاموشانهٔ درس و یاد داشت اصطلاحات مشکل. - نکات مهم درس را روی تخته نوشته و محتوای درس جدید را توضیح کنید. - جواب به سؤالات مشکل شاگردان - شاگردان را به گروه‌های مناسب تقسیم نموده و وظایف هرگروه را بر اساس هدایت کتاب درسی مشخص نمایید. - سؤال‌هایی ازدرس جدید را مطرح کنید. - سؤال‌های شاگردان را حل کنید. - به هدف ارزیابی سوالات اخیر درس را مطرح نمایید. - وظیفه فعالیت خارج از صنف را توضیح نمایید.

۸- جواب به سؤالات متن درس

۱ – مواد معدنی را که می‌شناسیم عبارت اند از: زغال سنگ، نفت و گاز، معادن فلزی؛ مانند: آهن، مس، فلزات قیمتی، طلا، نقره و غیره.

۲ – فلزات در بلند بردن سطح زنده‌گی مردم و رشد اقتصادی ممالک از اهمیت خوبی برخوردار است. از فلزات علاوه براین‌که وسایل کار آمد ساخته می‌شود انکشاف فعالیت‌های: اقتصادی، تجارت، تخنیک و غیره تا حد زیاد با استفاده انکشاف و پیشرفت صنایع فلزی مربوط می‌باشد.

۳- مواد سوخت، نفت، گاز و زغال سنگ منبع انرژی اند که ازآن برای حرکت ماشین ها، ریل، روشنایی استفاده شده، استعمال آن در فابریکه‌های: تولید برق، حرکت ریل‌ها و وسایل حمل ونقل حایز اهمیت زیاد می‌باشد.

۹- دانستنی‌ها برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)

منابع انرژی در جهان

- زغال سنگ

مناطق تولید زغال سنگ در اروپا مثل روسیه، انگلستان، بلجیم، فرانسه، آلمان و پولند از لحاظ تاریخی نخستین مراکز صنایع اروپا بوده اند.

اروپا ازطریق استحصال زغال سنگ احتیاجات خود را رفع می‌کند و روسیه بزرگ‌ترین تولید کنندهٔ زغال سنگ در

جهان می‌باشد. زغال سنگ انگلستان منبع تامین انرژی به شمار می‌رود. درحال حاضر تقاضا برای خرید زغال سنگ انگلستان کمتر شده است. زغال سنگ فرانسه در نزدیک مرزهای بلجیم درشمال قرار دارد و استخراج آن به شکل فنی صورت می گیرد. فرانسه قادربه تولید زغال سنگ با کیفیت برای تولید فولاد و برق نمی‌باشد و درنتیجه مقدار زیادی زغال سنگ را از مناطق سارو رور آلمان وارد می نماید.

- نفت و گاز

در ایالات متحدهٔ امریکا منابع زیر زمینی ایالات جنوبی شامل: نفت، گاز طبیعی وزغال سنگ است مقادیر قابل ملاحظهٔ نفت در ایالات تکزاس، اوکلاهما، ارکانزاس و مسی سی پی ومسا چوست وجود دارد. ذخایر نفت این نواحی از غنی ترین ذخایر جهان می‌باشد. در امریکای لاتین زغال سنگ، نفت و گاز به مقادیر قابل توجهی استخراج می‌شود. کشور کولمبیا از لحاظ زغال سنگ و کشور وینزویلا از لحاظ تولید نفت از جملهٔ کشورهای مهم به شمار می‌روند.

افریقا: در افریقا در دههٔ اخیر استخراج نفت رونق خوبی پیدا کرده، کشور لیبیا و نایجیریا از جملهٔ تولید کننده‌گان عمدهٔ نفت افریقا به حساب می آیند.

پلان راهنمای تدریس درس(چهل و سوم)
زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	شیوه‌های استخراج معادن	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	ازشاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی آشنایی یا شیوه‌های استخراج معادن. اهداف جزیی - بدانند که چطور معادن استخراج می گردد. - شیوه استخراج زغال سنگ را بدانند. - به ارزش اقتصادی استخراج معادن پی‌ببرند. - شاگردان متیقن شوند که استخراج معادن و استفاده نمودنش به موقعیت جغرافیایی چگونگی تولید، حالت جیولوجیکی، مقدار و ارزش آن ارتباط مستقیم دارد.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، مباحثه یی، کار گروهی، سؤال و جواب	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	تصاویر از معادن، کتاب، تخته، تباشیر. کتاب درسی، رهنمای معلم، در صورت امکان سی دی‌های کمپیوتر، فلم‌های ویدیویی و انترنت.	
۵- شیوهٔ ارزیابی	شفاهی، کتبی، سؤال‌های جواب کوتاه، ارزیابی فعالیت‌ها	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** ادای سلام واحوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش وظیفهٔ خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید. **ایجاد انگیزه** موجودیت معادن در یک کشور چه ارزش دارد؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

۷- فعالیت‌های تدریسی معلم(آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یاد گیری شاگردان	زمان به دقیقه
- نوشتن عنوان درس جدید روی تخته. - مطالعهٔ خاموشانه را توصیه نمایید. - نقشه معادن را پیش روی صنف نصب نمایید - نکات مهم درس واصطلاحات را روی تخته بنویسید. - نکات مهم واصطلاحات را توضیح کنید. - محتوای شیوه‌های استخراج معادن را توضیح دهید - شاگردان را به خاطر انجام فعالیت داخل صنف درگروه‌ها تنظیم نمایید - موضوع فعالیت داخل صنف را طبق هدایت کتاب درسی مشخص نمایید. - از کار گروهی نظارت نمایید. - سؤال‌های پایانی درس جدید را مطرح کنید. - مشکلات وسوال‌های شاگردان را حل نمایید. - وظیفه فعالیت خارج از صنف را توضیح کنید.	عنوان درس جدید را مشاهده نمایند. - درس جدید را خاموشانه مطالعه نمایند. - به نقشه معادن توجه نمایند - نکات مهم واصطلاحات را یاد داشت نمایند. - به توضیح نکات مهم واصطلاحات گوش دهند. - به توضیح درس دقت نموده گوش دهند. - درگروه‌ها فعالیت داخل صنف را اجرا نموده و بعداً نماینده گروه نتیجه بحث را به دیگران ارائه نماید. - به سؤالات جواب دهند. - سؤال‌ها و مشکلات خود را بپرسند. وظیفه فعالیت خارج از صنف را یاد داشت نمایند.	۳۵ دقیقه

۸- جواب به سؤالات متن درس:

۱- استخراج واستفاده از مواد معدنی به اندازه ومقدار، ارزش تجمع، وضعیت جیولوجیکی و موقعیت جغرافیایی ارتباط دارد. همچنان عوامل سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ممالك دراستخراج آن نیز موثر است.

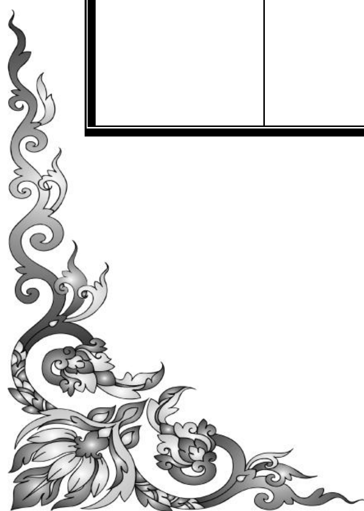
۲- استخراج مواد معدنی مراحل زیر را می‌پیماید: تجسس و مطالعات جیولوجیکی، تثبیت ذخایر، کمیت، کیفیت، ارزش کار، برمه کاری، حفر کردن و جمع آوری مواد توسط ماشین، استخدام پرسونل مسلکی یا کار گرماهر، سرمایه گزاری، بازاریابی، مساعد نمودن راه‌های مواصلاتی و ترانسپورتی تماماً برای استخراج معادن ضروری است.

۹- دانستنی‌ها برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)

افغانستان از نظر داشتن ذخایر معدنی غنی می‌باشد؛ اما استفادهٔ اعظمی از آن منابع تا حال صورت نگرفته است، مهم ترین معادنی که در افغانستان وجود دارد عبارت از انواع ذخایرمعادن فلزی؛ مانند: آهن، سرب، جست، مس وغیره. ذخایر معادن فلزات قیمتی؛ مانند طلا، نقره و ذخایرمعادن عضوی؛ مانند: زغال سنگ، پترول و گاز طبیعی و ذخایر معدنیات رسوبی؛ مانند: نمک، گوگرد، آهک، گچ و ذخایر معادن احجار کریمه؛ مانند: لاجورد، یاقوت، زمرد لعل وغیره می‌باشد.

پلان راهنمای تدریس درس(چهل و چهارم)
زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>۱- موضوع درس</td><td colspan="2">انواع صنایع و اهمیت آن در جهان</td></tr>
<tr><td>۲- اهداف آموزشی
(دانشی، مهارتی، ذهنیتی)</td><td colspan="2">ازشاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند.
هدف کلی
آشنایی با انواع صنایع در جهان
اهداف جزیی
- شاگردان بدانند که ممالک بزرگ صنعتی جهان کدام‌ها اند.
- با طرز استفاده انسان‌های قدیم از تولیدات صنعتی آگاهی یابند.
- پیشرفت تولیدات صنعتی را دربخش‌های مختلف بدانند.
- به اهمیت صنایع پی ببرند.
- در نقشه کار در صنایع، مناطق مهم تولیدی را مشخص نمایند.
- شاگردان متیقن شوند که صنایع، شکل اولیه مواد خام را تغیر داده، مفیدیت، کیفیت و ارزش آن بلند می‌رود.</td></tr>
<tr><td>۳- روش‌های تدریس</td><td colspan="2">توضیحی، مباحثه یی، کار گروهی، سؤال و جواب</td></tr>
<tr><td>۴- مواد ممد و ضروری تدریس</td><td colspan="2">کتاب درسی، تخته، تباشیر، فلش کارت، تصاویرتولیدات صنعتی، درصورت امکان استفاده ازسی دی‌های کمپیوترو انترنت</td></tr>
<tr><td>۵- شیوهٔ ارزیابی</td><td colspan="2">شفاهی، کتبی، سؤال‌های جواب کوتاه، ارزیابی فعالیت‌ها</td></tr>
<tr><td rowspan="2">۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف</td><td rowspan="2">فعالیت مقدماتی: ادای سلام واحوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش وظیفهٔ خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید.
ایجاد انگیزه
آیا در بارهٔ اهمیت وانواع صنایع در جهان معلومات دارید؟</td><td>زمان به دقیقه</td></tr>
<tr><td>۱۰دقیقه</td></tr>
</table>

۷- فعالیت‌های تدریسی معلم(آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یاد گیری شاگردان	زمان به دقیقه
- نوشتن عنوان درس جدید روی تخته - طرح سؤالات از درس جدید. - تذکر ازصنایع مثل موتر، طیاره وغیره - هدایت به مطالعه خاموشانه درس جدید. - لغات واصطلاحات مشکل را حل کنید. - نکات مهم درس را روی تخته نوشته کنید. - درس جدید اهمیت وانواع صنایع در جهان را توضیح کنید. - شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نموده، وظیفهٔ فعالیت داخل صنف را مشخص نمایید. - ازکار گروهی نظارت نمایید. - ازدرس جدیدسؤال نمایید. - مشکلات وسوال‌های شاگردان را حل کنید. - فعالیت خارج از صنف را توضیح نمایید.	عنوان درس جدید را مشاهده نمایند. - اظهار نظر در موردسؤالات درس جدید. - خاموشانه مطالعه کنند و لغات و اصطلاحات مشکل را پرسان کرده دقت نمایند. - شاگردان یاد داشت کنند. - به توضیحات معلم محترم گوش دهند. - درگروه‌ها فعالیت خود را انجام داده و نتیجه بحث را نماینده گروه پیش روی صنف بیان کند. - در کار گروهی سهم فعال گیرند. - به سؤالات جواب دهند. - مشکلات وسوال‌های خود را بپرسند. وظیفه فعالیت خارج از صنف را یاد داشت نمایند.	۳۵ دقیقه

۸- جواب به سؤالات متن درس

۱- اهمیت صنایع در این است که شکل مواد اولیه و خام را تغییر داده مفاد، کیفیت و ارزش آن‌ها را بالا می‌برد. آن‌عده ازکشورهای جهان که بعد از انقلاب صنعتی برای انکشاف و رشد صنایع خویش کار کرده اند امروز کشورهای پیشرفته جهان محسوب می‌شوند.

۲- صنایع سبک به دستگاه‌های مکمل صنعتی گفته می‌شود که تمام پروسهٔ صنعتی را می‌پیماید تا مواد اولیه به مواد پخته تبدیل گردد؛ مثال خوب آن‌را صنایع مواد غذایی، نساجی، لباس، چرم وغیره تشکیل می‌دهد.

۳- صنایع شیشه سازی، سمنت سازی، صنایع فلزات، صنایع موتر سازی، طیاره سازی، کشتی، صنایع موبل سازی و غیره. صنایع ثقیله کار خانه‌های آهن و فولاد، صنایع نفتی و کیمیاوی، صنایع محصولات رابر.

۹- دانستنی‌ها برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)

صنایع عبارت از مراحل مختلف تغییر مواد خام به مواد پختهٔ مطلوب است که ضرورت انسان‌ها را مرفوع می‌سازد؛ مثلاً: پشم وپنبه به تکه، لبلبوشکربه بوره، آهن به پرزه وغیره.

کشورهای بزرگ اقتصادی ممالک بزرگ صنعتی اند که اقسام تولیدات صنعتی آن ها، بازارهای ممالک محتاج را پرکرده است. وسایل حمل ونقل زمینی، آبی، فضایی، وسایل مخابراتی، زراعتی، برقی، سرک سازی، ساختمان سازی، و سایل استخراجی، ابزار کار اهل کسبه، سفینه‌های فضایی و همه وسایل کار آمد در زنده گی منشأ صنعتی دارند. رادیو، تلویزیون، تیپ، کمپیوتر، انترنت، موبایل وسایل مخابراتی که آسانی و آسوده گی در کارها را به وجود می‌آورد.

پلان راهنمای تدریس درس(چهل وپنجم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	عوامل مؤثر در انکشاف صنعتی	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	ازشاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی آشنایی شاگردان با عوامل مؤثر درانکشاف صنعتی اهداف جزیی - عوامل مؤثر درانکشاف صنعتی را بدانند. - به اهمیت انکشاف تکنالوجی درصنعت پی ببرند. - عوامل طبیعی را در انکشاف صنعت توضیح نمایند. - با مواد خام، انرژی، نیروی کار، سرمایه گذاری، حمل ونقل، بازار فروش، اداره و منجمنت آگاهی حاصل نمایند. - شاگردان متیقن شوند که شرایط طبیعی و بشری در به میان آمدن انکشاف صنعتی تاثیر زیاد دارد.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، کارگروهی، مباحثه، سؤال و جواب	
۴- مواد ممد وضروری تدریس	کتاب درسی تصاویرصنعتی کتاب، رهنمای معلم، تخته، تباشیر، در صورت امکان استفاده از سی دی‌های کمپیوتر، فلم‌های ویدیوی و استفاده از انترنت	
۵- شیوۀ ارزیابی	شفاهی، کتبی، سؤال‌های جواب کوتاه، ارزیابی فعالیت‌ها	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** ادای سلام واحوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش وظیفۀ خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید. **ایجاد انگیزه** آیا می‌دانید که کدام عوامل درانکشاف صنایع تاثیر دارد؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

زمان به دقیقه	فعالیت‌های یاد گیری شاگردان	۷- فعالیت‌های تدریسی معلم(آموزش مفاهیم و ارزیابی)
۳۵ دقیقه	- عنوان درس جدید را مشاهده نمایند. - درس جدید را خاموشانه مطالعه نمایند. - به اصطلاحات جدید دقت نمایند. - نکات مهم وعمده درس را یاد داشت نمایند. - به توضیح معلم محترم دقت نموده، گوش دهند. - در فعالیت گروهی سهم فعال گیرند. - مشکلات وسوال‌های خود را مطرح کنند. - به سوالات جواب دهند. - وظیفه فعالیت خارج ازصنف را یاد داشت کنند.	- نوشتن عنوان درس جدید روی تخته. - توصیه مطالعه خاموشانه درس جدید. - اصطلاحات جدید را روی تخته بنویسید. - نکات مهم وعمده درس را روی تخته بنویسید. - اصطلاحات جدید و نکات عمده درس را توضیح دهید - از درس جدید سؤال کنید. - درس جدید اهمیت وانواع صنایع در جهان را توضیح دهید. - شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نموده، موضوع مورد بحث آن‌ها را بر اساس هدایت کتاب درسی واضح سازید. - مشکلات وسؤال‌های شاگردان را حل نمایید. - غرض ارزیابی سوالات پایانی درس را طرح نمایید. - وظیفهٔ فعالیت خارج از صنف را توضیح نمایید.

۸- **جواب به سؤالات متن درس**

۱- عوامل طبیعی که در انتخاب موقعیت یک فابریکه و انکشاف صنعتی تاثیر دارد؛ عبارت از: مواد اولیه، انرژی و زمین می‌باشد. قبل از این‌که یک فابریکه اعمار گردد. اول‌تر ازهمه زمین آن باید تثبیت گردد که یک موقعیت مناسب برای فابریکه باشد، دوم مواد اولیه که تمام مواد آن ازطبعیت تهیه می‌شود و در مرحلهٔ سوم انرژی که عامل سوم آن می‌باشد تاثیردارد.

۲- عوامل بشری مانند نیروی کار، سرمایه، بازارفروش و حمل ونقل در انکشاف صنایع دارای نقش مهم می‌باشد

- نیروی کاریکی ازعوامل مهم انکشاف صنعتی میباشد، مکان یابی، مهارت و تخصص بر کیفیت آن می افزاید. در گذشته نیروی کاری زیاد بود؛ اما امروز با ما شینی شدن صنایع نیروی کاری کم گردیده است.

- ایجاد یک کار خانه: باید سرمایه و پول کافی جهت خرید زمین، ماشین آلات، مواد اولیه، دست‌مزد کارگران وسایر مصارف موجود باشد.

- بازار فروش برای فروش تولیدات صنعتی وعوامل مهم ایجاد وانکشاف صنایع به حساب میاید. مناطق مختلف از نظر عایدات، قیمت اموال، حجم فروشات و همچنان تقاضا برای اجناس و اموال و به دست آوردن منفعت بیشتر تلاش می‌نمایند. حمل و نقل، انتخاب وسایل حمل ونقل، وزن اموال، طول مسافه، اندازه خسارهٔ اموال و غیره ارتباط دارد.

۹- دانستنی برای معلم (معلومات و فعالیت‌های اضافی)

مواد خام معدنی، استخراج آن به اشکال مختلف، خطوط مواصلات وسایط حمل ونقل، خطوط آهن، سرک، خطوط آبی، بنادر، بازارهای فروش، سرمایه گزاری، منجمنت و اداره در انکشاف صنعت رول ارزش‌مند دارند.

کشورهای بزرگ سرمایه داری ممالک بزرگ صنعتی اند. کشور عزیز ما افغانستان اززمان‌های قدیم مرکز مهم صنایع قالین، گلیم، شطرنجی، نمد، پوستین‌چه، آهن‌گری، زرگری، مس‌گری، کاشی سازی، کلالی، صنعت نساجی تکه‌های نخی، پشمی و ابریشمی و قاقمه، کرک، برک، قناویز، نرمه و کرباس بوده و تاکنون درنقاط مختلف افغانستان تولید می‌گردد. ازجملهٔ این صنایع قالین مهم ترین تولیدات دستی کشور است که به خارج نیز صادر می‌گردد که بازار خوبی در اروپا و امریکا دارد و سالانه عایدات کافی از این مدرک حاصل می‌گردد.

پلان راهنمای تدریس درس(چهل و ششم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	تجارت جهانی و اهمیت آن	
۲- اهداف آموزشی(دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	ازشاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی آشنایی با تجارت جهانی و اهمیت آن اهداف جزیی - تجارت جهانی و اهمیت آن‌را بدانند. - با معاملات تجارتی آشنایی حاصل نمایند. - ارزش و اهمیت تجارت را توضیح نمایند. - شاگردان متیقن شوند که تجارت حالا شکل بین المللی را اختیار نموده است.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، کارگروهی، مباحثه، سؤال و جواب	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر، تصاویر بازارهای تجارتی در صورت امکان استفاده ازسی دی‌های کمپیوترو انترنت	
۵- شیوۀ ارزیابی	شفاهی، کتبی، سؤال‌های جواب کوتاه، ارزیابی فعالیت‌ها	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** ادای سلام واحوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش وظیفۀ خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید.	زمان به دقیقه
	ایجاد انگیزه آیا می‌دانید که تجارت جهانی دربلند بردن سطح زنده‌گی بشرچه نقش دارد؟	۱۰ دقیقه

۷- فعالیت‌های تدریسی معلم(آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یاد گیری شاگردان	زمان به دقیقه
- نوشتن عنوان درس جدید به روی تخته - توصیهٔ مطالعهٔ خاموشانه درس جدید. - اصطلاحات جدید را روی تخته بنویسید. - نکات مهم و عمده درس را روی تخته بنویسید. - درس جدید تجارت جهانی و اهمیت آن را توضیح نمایید. - از درس جدید سؤال نمایید. - شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نموده، موضوع مورد بحث آن‌ها را بر اساس هدایت کتاب واضح سازید. - مشکلات وسوال‌های شاگردان را حل کنید. - غرض ارزیابی سوالات پایانی درس را طرح نمایید. - وظیفهٔ فعالیت خارج از صنف را توضیح کنید.	- عنوان درس جدید را مشاهده نمایند. - درس جدید را خاموشانه مطالعه نمایند. - به اصطلاحات جدید دقت نمایند. - نکات مهم وعمده درس را یاد داشت نمایند. - به توضیح معلم محترم گوش دهند. - به سؤال‌ها جواب دهند. - در گروه‌ها فعالانه سهم گیرید وبعداً نمایندهٔ گروه نتیجهٔ بحث را به هم صنفان ارائه نمایند. - مشکلات وسوال‌های خود را مطرح کنند. - سوالات را جواب دهند. - وظیفهٔ فعالیت خارج ازصنف را یاد داشت کنند.	۳۵ دقیقه

۸. جواب به سؤالات متن درس

۱- جهانی شدن یا گلوبالیزیشن با تجارت رابطهٔ مستقیم دارد؛ زیرا گلوبالیزیشن باعث پیشرفت تجارت جهانی و همچنان سبب ازدیاد جریان ترانسپورت و حمل ونقل ازطرف آسیا به اروپا امریکا و عکس آن گردید. درسال‌های اخیر تجارت جهانی بسیار فعال گردیده، به خصوص تجارت میان آسیا و جهان غرب بسیار انکشاف یافته است.

۲- اهمیت تجارت جهانی را در پیشرفت اقتصادی ممالک، بلند بردن سطح زنده‌گی مردم و رفع نیاز مندی‌های مردم می‌بینیم

۳- ممالکی مانند: جاپان، چین، انگلستان، فرانسه، ایالات متحدهٔ امریکا، عراق، پاکستان، هندوستان، عربستان سعودی، کویت، قطر، عراق، امارات متحدهٔ عرب، افریقای جنوبی وغیره در تجارت جهانی سهم فعال دارند.

۹- دانستنی‌ها برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)

صادرات بخش عمدهٔ از تجارت جهانی یا بین المللی را تشکیل می‌دهد و عبارت از اجناسی می‌باشد که تحت عنوان اقلام تجارتی ازیک کشور به کشور دیگری صادر شود؛ به طور عموم صادرات بر دو نوع است صادرات مرئی مانند: گندم، ماشین آلات و امثال آن و صادرات نامرئی مانند دریافت حق ترانزیت بیمه و جهان‌گردی.

صادرات مجدد دربرگیرندهٔ اشیا و محصولاتی اند که بدون هیچ تغییری پس از وارد شدن به یک کشور به کشور دیگر صادر می‌شود.

صادرات مجدد معمولاً در بنادر یا مناطق آزاد تجارتی صورت می‌گیرد. ترقی و پیشرفت کشورها مربوط به اندازه وتوسعه تولیدات آن‌ها می‌باشد و به وسیلهٔ تجارت داخلی و خارجی می‌توانیم سویهٔ اقتصادی و اندازه تولیدات کشورها را مقایسه نماییم. به هر اندازه‌یی که تولیدات و صادرات یک کشور زیاد باشد، به همان اندازه اسعار خارجی به آن کشور وارد شده، توانایی اقتصادی و قیمت پول مروج آن اهمیت پیدا نموده، بلند می‌رود.

پلان راهنمای تدریس درس(چهل و هفتم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	**شرح مطالب**	
۱- موضوع درس	تجارت جهانی یا بین المللی	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	ازشاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند هدف کلی آشنایی کامل با تجارت جهانی یا بین المللی اهداف جزیی - با محصولات تجارتی میان ممالک آشنا شوند. - تجارت جهانی بین المللی را بدانند. - به ارزش صادرات و واردات پی ببرند و به دیگران توضیح دهند. - شاگردان متیقن شوند که انتقال اموال نسبت به سابق بسیار ارزان و آسان شده و تجارت بین کشورها بیشتر گردیده، که این عامل باعث تجارت جهانی گردیده است.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، کارگروهی، مباحثه، سؤال و جواب	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر، در صورت امکان استفاده ازسی دی‌های کمپیوترو انترنت.	
۵- شیوۀ ارزیابی	شفاهی، کتبی، سؤال‌های جواب کوتاه، ارزیابی فعالیت‌ها	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** ادای سلام واحوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش وظیفۀ خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید **ایجاد انگیزه** آیا می‌دانید که کدام ممالک جهان درتجارت بین المللی سهیم استند؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

زمان به دقیقه	فعالیت‌های یاد گیری شاگردان	۷- فعالیت‌های تدریسی معلم(آموزش مفاهیم و ارزیابی)
۳۵ دقیقه	- عنوان درس جدید را مشاهده نمایند. - درس جدید را خاموشانه مطالعه نمایند. - به اصطلاحات جدید دقت نمایند - نکات مهم وعمده درس را یاد داشت نمایند. - به توضیح معلم محترم گوش دهند. - به سؤال‌ها جواب دهند. - درکارگروهی فعالانه سهم گیرند. - مشکلات وسوال‌های خود را مطرح نمایند. - به سوالات جواب دهند. - وظیفۀ فعالیت خارج ازصنف را یاد داشت کنند.	- نوشتن عنوان درس جدید به روی تخته - توصیۀ مطالعۀ خاموشانه درس جدید - اصطلاحات جدید را روی تخته بنویسید. - نکات مهم و عمده درس را روی تخته بنویسید. - درس جدید تجارت جهانی یا بین المللی را توضیح دهید. - از درس جدید سؤال نمایید. - شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع مورد بحث آن‌ها را بر اساس هدایت کتاب درسی واضح سازید. - مشکلات وسؤال‌های شاگردان را حل نمایید. - غرض ارزیابی سوالات اخیر درس را طرح نمایید. - فعالیت خارج از صنف را توضیح نمایید.

۸- جواب به سؤالات متن درس

۱- کشورهای فقیر ویا روبه انکشاف جهان قبلاً تنها مواد خام را صادرمی نمودند.

۲- انگلستان، آلمان، امریکا، فرانسه، جاپان، چین، پاکستان وغیره کشورها در تجارت سهم زیاد دارند.

۳- صادرات مواد صنعتی شده مفاد بیشتردارد به خاطری که اجناس تهیه شدۀ آن دارای قیمت گزاف می‌باشد. کشورهای انکشاف یافته مواد خام صنعتی خویش را از کشورهای روبه انکشاف و فقیر، به قیمت نازل خریداری می‌نمایند وآن‌را به مواد پخته تبدیل نموده و دو باره بالای همان کشورها به قیمت گزاف به فروش میرسانند.

۹- دانستنی‌ها برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)

هیچ کشوری ازنظر منابع و مواد اولیه و محصولات صنعتی خود کفا نیست؛ بنا براین کشورها با یک‌دیگر به تبادله وتجارت اموال می‌پردازند. تجارت جریان مواد محصولات و خدمات ازمنابع تولید کننده به جانب مصرف کننده صورت می‌گیرد. کشورهایی که ارزش صادرات آن‌ها بیش از واردات شان است، موازنهٔ تجارتی مطلوب دارند ومی توانند معیارهای زنده‌گی خود را بهبود ببخشند و با سود بیش‌تر سرمایه‌گذاری بهتری داشته باشند. کشورهایی که موازنهٔ تجارتی آن‌ها نا مطلوب است روزبه روز فقیر تر می‌شوند ومجبور اند برای تامین بودجهٔ خود از کشورهای دوست قرضه بگیرند.

- سازمان‌ها و پیمان‌های اقتصادی و تجاری

بسیاری ازکشورهای دنیا برای آن که بتوانند در تجارت بین المللی بهتر عمل کنند، تجارت خود را رونق می‌دهند، در پیمان‌ها و سازمان‌های تجارتی با یک‌دیگر متحد می‌شوند. این اتحاد معمولاً بین کشورهایی که دارای چوکات منابع معدنی، تولیدات کشاورزی وصنعتی مشابه فرهنگ مشترک یا روابط همسایه‌گی هستند، صورت می‌گیرد؛ مانند اوپک (OPEC) یا سازمان کشورهای صادر کنند ه نفت که در سال ۱۳۴۰ تآسیس شد. که کشورهای عربستان، ایران، عراق، کویت، و وینزویلا در آن شامل اند.

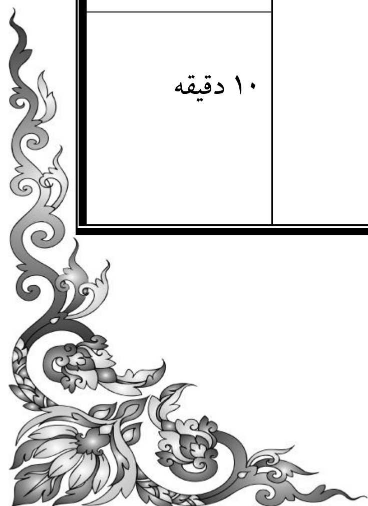
کشورهای اتحادیه آسیای جنوب شرقی؛ در سال۱۹۶۷ میلادی به وجود آمد و اعضای کنونی آن عبارت اند از اندونیزیا، مالیزیا؛ فیلپین، سنگاپور، تایلند و برونئی.

ایکو: سه کشور: ایران، ترکیه وپاکستان درسال ۱۳۴۳ هـ . ش. — ۱۹۶۴ م. سازمان همکاری‌های اقتصادی (ایکو) را به وجود آوردند. اکنون اعضای ایکو به یازده کشور می‌رسد، که افغانستان نیزدر آن عضویت دارد.

هدف از تشکیل این سازمان، گسترش همکاری‌های اقتصادی بین کشورهای عضو می‌باشد.

پلان راهنمای تدریس درس(چهل وهشتم)
زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	مناطق آزاد تجارتی و مفهوم آن	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	ازشاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی آشنایی کامل با مناطق آزاد تجارتی. اهداف جزیی - ممالک و مناطقی را که در آن تجارت آزاد صورت می‌گیرد بدانند. - به مفهوم تجارت آزاد پی ببرند. - با ممالک که سهم بیشتر درتجارت آزاد دارند. آگاهی حاصل نمایند. - نقشه کار مشترک را تحلیل و توضیح نمایند. - شاگردان متیقن شوند که تجارت آزاد تجارتی است که بدون هیچ گونه قید انجام شود.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، کارگروهی، مباحثه، سؤال و جواب.	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر، در صورت امکان استفاده ازسی دی‌های کمپیوترو انترنت	
۵- شیوهٔ ارزیابی	شفاهی، کتبی، سؤال‌های جواب کوتاه، ارزیابی فعالیت‌ها.	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** ادای سلام واحوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش وظیفهٔ خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید. **ایجادانگیزه** آیا به مفهوم مناطق آزاد تجارتی پی برده اید؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

۷- فعالیت‌های تدریسی معلم(آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یاد گیری شاگردان	زمان به دقیقه
- نوشتن عنوان درس جدید به روی تخته - توصیه مطالعه خاموشانه درس جدید. - اصطلاحات جدید را روی تخته بنویسید. - نکات مهم و عمده درس را روی تخته بنویسید. - درس جدید مناطق آزاد تجارتی را توضیح دهید - از درس جدید مناطق آزاد تجارتی سؤال نمایید - شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع مورد بحث آن‌ها را بر اساس هدایت کتاب درسی واضح سازید. - مشکلات وسؤال‌های شاگردان را حل نمایید. - غرض ارزیابی از سوالات پایانی درس استفاده نمایید. - فعالیت خارج از صنف را توضیح نمایید.	- عنوان درس جدید را مشاهده نمایند. - درس جدید را خاموشانه مطالعه نمایند. - به اصطلاحات جدید دقت نمایند. - نکات مهم وعمدۀ درس را یاد داشت نمایند. - به توضیح معلم محترم گوش دهند. - به سؤال‌ها جواب دهند. - درگروه‌ها روی موضوع تعیین شده بحث نمایند و بعداً نماینده گروه نتیجه بحث را به دیگران ارایه کند. - مشکلات وسوال‌های خود را مطرح نمایند - به سؤال‌ها جواب دهند. - وظیفۀ فعالیت خارج ازصنف را یاد داشت کنند.	۳۵ دقیقه

۸- جواب به سؤالات متن درس

۱- مناطق مهم تجارتی عبارت از: اروپای غربی، امریکای شمالی، شرق وجنوب آسیا، کشورهای خلیج فارس، اتحاد شوروی سابق و اروپای شرقی می‌باشد.

۲- اموال تجارتی به تمام مناطق جهان انتقال می‌یابد؛ اما بیشترین آن دربعضی از مناطق جهان مانند: اتحادیۀ اروپا صورت می‌گیرد؛ زیرا تجارت میان اعضای این اتحادیه بدون قیودات گمرکی و سرحدی انجام می‌یابد.

۳- به خاطر این‌که صادرات ممالك پیشرفته جهان نسبت به واردات آن‌ها زیاد تر می‌باشد؛ بنابران در تجارت بین المللی

نقش مهم را ایفا می‌نماید.

پلان راهنمای تدریس درس(چهل و نهم)
زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	سازمان تجارت جهانی	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	ازشاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی آشنایی کامل با سازمان تجارت جهانی اهداف جزیی - با اهداف سازمان تجارت جهانی آگاهی حاصل نمایند. - به ارزش وظایف سازمان تجارت جهانی پی ببرند. - وظایف سازمان تجارت جهانی WTO را تشریح نمایند. - در نقشه سازمان تجارت جهانی کشورهای عضو را معرفی نمایند. - شاگردان متیقن شوند که سازمان تجارت جهانی در مورد آزادی و سهولت‌های تجارت جهانی فیصله‌ها می کند.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، کارگروهی، مباحثه، سؤال و جواب.	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر، در صورت امکان استفاده ازسی دی‌های کمپیوترو انترنت	
۵- شیوهٔ ارزیابی	شفاهی، کتبی، سؤال‌های جواب کوتاه، ارزیابی فعالیت‌ها.	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** ادای سلام واحوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش وظیفهٔ خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید. **ایجاد انگیزه** آیا می‌دانید که چه باعث شد تا سازمان تجارت جهانی تآسیس گردد؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

۷- فعالیت‌های تدریسی معلم(آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یاد گیری شاگردان	زمان به دقیقه
- نوشتن عنوان درس جدید به روی تخته. - توصیه مطالعه خاموشانه درس جدید. - لغات واصطلاحات جدید را روی تخته بنویسید. - نکات مهم و عمده درس را روی تخته بنویسید. - درس جدید سازمان تجارت جهانی را توضیح دهید. - از درس جدید سازمان تجارت جهانی سؤال نمایید. - شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع مورد بحث آن‌ها را طبق هدایت کتاب درسی مشخص نمایید. - از کارگروهی آنها نظارت نمایید. - مشکلات وسوال‌های شاگردان را حل کنید. - غرض ارزیابی از سوالات پایانی درس استفاده نمایید. - وظیفه فعالیت خارج از صنف را توضیح نمایید.	- عنوان درس جدید را مشاهده نمایند. - درس جدید را خاموشانه مطالعه نمایند. - به لغات واصطلاحات جدید دقت کنند. - نکات مهم وعمده درس را یاد داشت نمایند. - به توضیح معلم محترم گوش دهند. - به سؤال‌ها جواب دهند. - درگروه‌ها روی موضوع تعین شده بحث نمایند و بعداً نماینده گروه نتیجه بحث را به دیگران ارایه نماید. - مشکلات وسوال‌های خود را مطرح نمایند. - به سؤال‌ها جواب دهند. - وظیفه فعالیت خارج ازصنف را یاد داشت کنند.	۳۵ دقیقه

۸- جواب به سؤالات متن درس

۱- سازمان تجارت جهانی در اول جنوری سال ۱۹۹۵ م. تآسیس گردید و دفتر مرکزی آن در ژینو موقعیت دارد.

۲- وظایف عمدۀ سازمان تجارت جهانی عبارت ازانکشاف تجارت جهانی، حل معضلات تجارتی واز بین بردن موانع تجارتی می‌باشد.

۳- جهات مثبت سازمان تجارتی این است که تجارت جهانی یگانه راه بهتر وسریع پیشرفت و آبادی جهان است. در تجارت جهانی نه تنها در رابطه به تجارت اموال و اشیا مذاکرات و توافقات صورت می‌گیرد؛ بلکه در ارتباط با خدمات وغیره حقوق ملکیتی نیز می‌تواند مباحثه و موافقه صورت گیرد.

جهات منفی سازمان تجارت جهانی این است که در بعضی موارد فیصله‌ها به نفع همه اعضا نمی‌باشد. به خصوص کشورهای روبه انکشاف به مشکل می‌توانند برای فروش اموال شان در بازارهای کشورهای پیشرفتۀ غربی امکانات مساعد را فراهم نمایند.

۹- دانستنی‌ها برای معلم(معلومات وفعالیت‌های اضافی)

سازمان تجارت جهانی عبارت از انکشاف تجارت جهانی، حل معضلات تجارتی و ازبین بردن موانع تجارتی می‌باشد. در سازمان تجارت جهانی نه تنها در رابطه به تجارت اموال و اشیا مذاکرات و توافقات صورت می‌گیرد؛ بلکه در ارتباط با خدمات و غیره حقوق ملکیتی نیز می‌تواند مباحثه و موافقه به عمل آید سازمان‌های تجارتی جهان اکنون درحال رشد و توسعه بوده که دراین‌جا اسمای بعضی از آن‌ها را ذکرمی‌کنیم.

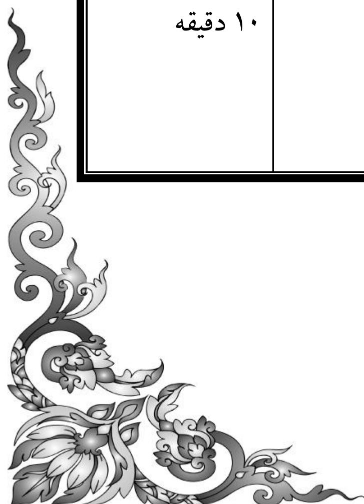
A- PEC: شورای همکاری اقتصادی آسیا واقیانوس آرام ASIA DEVELOPMENT: بانک توسعوی آسیا، بانک توسعوی ملی امریکا، انجمن تجارتی آزاد اروپا.

اکوECO : سازمان همکاری‌های اقتصادی، جامعهٔ اقتصادی کشورهای غرب افریقا، سازمان همکاری اقتصادی و توسعوی، اوپک OPEC (سازمان کشورهای صادر کنندهٔ نفت)، بانک جهانی، بانک توسعوی اسلامی، صندوق بین المللی پول، جامعه و بازار مشترک کارا بـــیـین (Caribbean) وسازمان توسعهٔ صنعتی ملل متحد.

پلان راهنمای تدریس درس(پنجاهم)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	توریزم و اهمیت جهانی آن	
۲- اهداف آموزشی(انشی، مهارتی، ذهنیتی)	ازشاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی آشنایی کامل با توریزم و اهمیت جهانی آن اهداف جزیی - در بارۀ اهمیت جهانی توریزم معلومات حاصل نمایند. - مناطق مهم توریستی جهان را بدانند. - اهمیت جهانی توریزم را توضیح نمایند. - شاگردان متیقن شوند که شمار زیادی از کشورها از طریق توریزم عایدات بسیار به دست می‌آورند.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، کارگروهی، مباحثه، سؤال و جواب	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر، در صورت امکان استفاده ازسی دی‌های کمپیوترو انترنت.	
۵- شیوۀ ارزیابی	شفاهی، کتبی، سؤال‌های جواب کوتاه، ارزیابی فعالیت‌ها.	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** ادای سلام واحوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش وظیفۀ خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید. **ایجاد انگیزه** دربارۀعواید مناطق توریستی معلومات دارید؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

زمان به دقیقه	فعالیت‌های یاد گیری شاگردان	۷- فعالیت‌های تدریسی معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)
۳۵ دقیقه	- عنوان درس جدید را مشاهده نمایند. - درس جدید را خاموشانه مطالعه نمایند. - به اصطلاحات جدید دقت نمایند. - نکات مهم وعمده درس را یاد داشت نمایند - به توضیح معلم محترم گوش دهند. - به سؤال‌ها جواب دهند. - درگروه‌ها روی موضوع تعیین شده بحث نموده و بعداً نمایندهٔ گروه نتیجه بحث را به دیگران ارایه نماید. - مشکلات وسوال‌های خود را مطرح نمایند. - به سؤال‌ها جواب دهند. - وظیفه فعالیت خارج ازصنف را یاد داشت کنند.	- نوشتن عنوان درس جدید به روی تخته - توصیه مطالعه خاموشانه درس جدید. - اصطلاحات جدید را روی تخته بنویسید. - نکات مهم و عمدهٔ درس را روی تخته بنویسید. - درس جدید توریزم واهمیت جهانی آنرا توضیح دهید. - از درس جدید سؤال نمایید. - شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع مورد بحث آن‌ها را بر اساس هدایت کتاب درسی واضح سازید. - از کارگروهی نظارت نمایید. - مشکلات وسوال‌های شاگردان را حل کنید - غرض ارزیابی سوالات پایانی درس را طرح نمایید. - وظیفه فعالیت خارج از صنف را توضیح نمایید.

۸- جواب به سؤالات متن درس

۱- بهترشدن وسایل اساسی زنده‌گی وتفریح، پیشرفت وسایل حمل ونقل ومواصلات است که در این اواخرتعداد آن‌ها نسبت به سابق بیشترشده است. سفرهای توریستی در کشورهای پیشرفته، زیاد تر دررخصتی‌ها صورت می گیرد که داخل و خارج کشور برای تفریح وسیاحت می‌روند.

۲- اهمیت اقتصادی توریزم جهانی دراین است که توریزم می‌تواند از راه رشد وتوسعهٔ اقتصادی ممالک را کمک کند. زمانی‌که توریست‌ها وسیاحین به یک کشورسفر می‌کنند مجبور هستند در آن کشور برای صرف غذا، اقامت در هوتل، مهمان خانه، ترانسپورت، جاهای تفریحی و دیدنی؛ مانند: پارک ها، موزیم‌ها و غیره اماکن تاریخی و دیدنی و هم‌چنان به خاطر خرید تحایف، وسایل و لوازم پول بپردازند که بدون شک در اقتصاد همان کشور نقش عمده دارد.

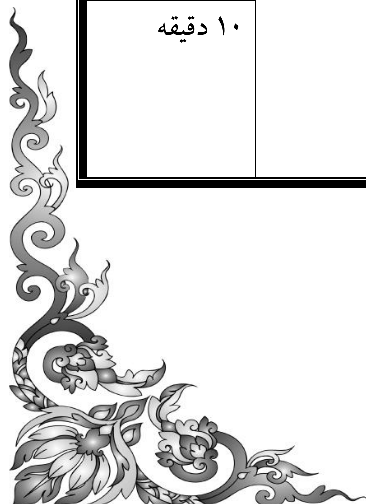
۳- اهمیت کلتوری توریزم در این است که توریست‌ها به کشورهای دیگر سفر می‌نمایند، با کلتورو فرهنگ کشورهای میزبان آشنا می‌شوند و می‌توانند از بسیاری عنعنات و ارزش‌های تفریح آن‌ها استفاده نمایند. انگیزه سفرهای توریستی وسیاحت آشنایی با جاهای دیدنی و تاریخی در سراسر جهان، تحقیق و ریسرچ و سیرهای علمی است که بغرض معلومات بیشتر به آن اقدام می کنند.

۹- دانستنی‌ها برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)

توریزم مجموعهٔ فعالیت‌هایی است که مردم در اوقات فراغت انجام می‌دهند؛ مانند: رفتن به میله، سفرهای داخلی در پارک‌ها و جاهای دیدنی، مناظر زیبای طبیعت و اماکن مقدس که در اوقات فراغت و رخصتی‌ها برای تفریح و استراحت می‌روند. کشورهایی که مناطق توریستی دارند، سیاحین را زیاد تر جلب می‌کنند و آن‌ها باید اقامت‌گاه ها(هوتل‌ها و مهمان خانه ها)، وسایل وتآسیسات زنده‌گی، ورزش، وسایل نقلیه و دیگر امکانات امنیتی را فراهم نمایند تا از عایدات زیاد مستفید گردند.

پلان راهنمای تدریس درس(پنجاویکم)
زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	الف: مناطق و کشورهای مهم توریستی جهان	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی).	ازشاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی آشنایی کامل شاگردان با مناطق و کشورهای مهم توریستی جهان. اهداف جزیی - کشورهای مهم توریستی جهان را بدانند. - با مناطق مهم توریستی جهان آشنایی حاصل نمایند. - ازعایدات مناطق توریستی آگاهی کسب نمایند. - منفعت مادی و معنوی توریزم را توضیح نمایند. - شاگردان متیقن شوند که آثار دلچسپ تاریخی ومناطق کلتوری، بیشتر سیاهین را به خود جلب می کند.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، کارگروهی، مباحثه، سؤال و جواب	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر، تصاویر مناطق توریستی جهان، در صورت امکان استفاده ازسی دی‌های کمپیوترو انترنت	
۵- شیوۀ ارزیابی	شفاهی، کتبی، سؤال‌های جواب کوتاه، ارزیابی فعالیت‌ها.	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** ادای سلام واحوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش وظیفۀ خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید. **ایجاد انگیزه** آیا مناطق مهم توریستی جهان را نام گرفته می‌توانید؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

۷- فعالیت‌های تدریسی معلم(آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یاد گیری شاگردان	زمان به دقیقه
- نوشتن عنوان درس جدید به روی تخته - توصیهٔ مطالعه خاموشانه درس جدید. - اصطلاحات جدید را روی تخته بنویسید. - نکات مهم و عمدهٔ درس را روی تخته بنویسید. - درس جدید مناطق و کشورهای مهم توریستی جهان را توضیح دهید. - از درس جدید سؤال نمایید. - شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع مورد بحث آن‌ها را طبق هدایت کتاب واضح سازید. - از کارگروهی نظارت نمایید. - مشکلات وسوال‌های شاگردان را حل کنید. - غرض ارزیابی سوالات پایانی درس را طرح نمایید. - وظیفه فعالیت خارج از صنف را توضیح دهید.	- عنوان درس جدید را مشاهده نمایند. - درس جدید را خاموشانه مطالعه نمایند. - به اصطلاحات جدید دقت نمایند. - نکات مهم وعمده درس را یاد داشت نمایند. - به توضیح معلم محترم گوش دهند. - به سؤال‌ها جواب دهند. - درگروه‌ها روی موضوع تعین شده بحث نمایند و بعداً نمایندهٔ گروه نتیجه بحث را به دیگران ارایه نماید. - مشکلات وسوال‌های خود را مطرح نمایند. - به سؤال‌ها جواب دهند. - وظیفه فعالیت خارج ازصنف را یاد داشت کنند.	۳۵ دقیقه

۸- جواب به سؤالات متن درس

۱- امکانات خدماتی و رفاهی خوب برای ورزش‌های زمستانی در کوه‌های آلپ که از مهم‌ترین مراکز توریزم زمستانی اروپا به شمار می‌رود، در کشورهای اروپا و امریکای شمالی مساعد گردیده است.

۲- شرق میانه یکی از بزرگترین ساحات توریستی مذهبی درجهان است

۳- اکثریت توریست‌ها از ممالک پیشرفته اند و به اکثر ممالک جهان نیز سفر می کنند

۴- عواملی که سبب شگوفایی توریزم در ممالک روبه انکشاف می گردد؛ عبارت از: رشد وتوسعهٔ ترانسپورتیشن است.

- ممالک روبه انکشاف در اکثریت موارد برای توریست‌ها جالب اند؛ زیرا که از طبیعت وهوای خوب برخورداراند و همچنان یک توریست می‌تواند معمولاً به مصرف کم در آن جا روزهای شان را سپری نماید. ممالک روبه انکشاف تلاش می‌ورزند که به خاطر تقویهٔ اقتصاد مملکت شان ساحات توریستیی را رونق بخشند و توریست‌های زیاد را جذب کنند.

۹- دانستنی‌ها برای معلم(معلومات وفعالیت‌های اضافی)

مناطق و کشورهای مهم توریستی جهان؛ عبارت از: کشورهای اروپای مرکزی، جنوبی و جنوب‌غربی، امریکای شمالی، آسیایی و ممالک روبه انکشاف می‌باشد.

- کشورهای اروپای مرکزی، جنوبی و جنوبغربی به شمول ساحۀ مدیترانه یکی از مهم‌ترین مناطق توریستی جهان است، ممالک این منطقه سالانه عواید بسیارزیاد را ازطریق توریزم به دست می‌آورند.

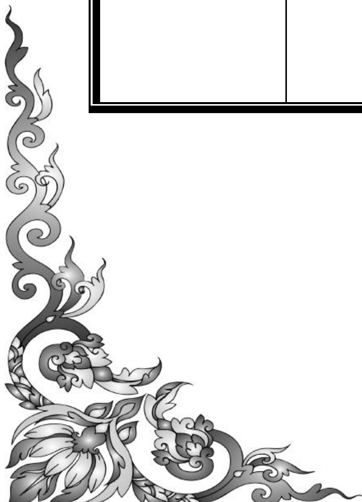
- ایالات متحدۀ امریکا و کانادا با داشتن انواع مناظر طبیعی؛ مثلاً: آبشارنیاگارا، پارک‌های ملی، گرند کینیین (Grand Canyon)، کالورادو، جهیل‌های پنجگانه ایالات متحده امریکا. باغ‌های وحش، موزیم‌ها و مراکز کلتوری برای سیاحان وجهان‌گردان ازجمله مراکز مهم توریستی به حساب می‌آیند.

- قارۀ آسیاکه در حقیقت مهد تمدن‌ها و ادیان بزرگ بوده، ازمناطق بسیار خوب توریستی جهان برخور دار است، شرق میانه خصوصاً عربستان سعودی که مکه معظمه در آنجا قرار دارد زیارت گاه مسلمانان جهان بوده، میلیون‌ها مسلمان جهان سالانه در آن‌جا مراسم حج را به جا می‌آورند.

- ممالک روبه انکشاف دراکثریت موارد برای توریست‌ها جالب اند؛ زیرا از طبیعت و هوای خوب بر خوردار اند و همچنان یک توریست می‌تواند معمولاً به مصرف کم در این کشورها روزهای زیادی را سپری کند.

پلان راهنمای تدریس درس(پنجاودوم)
زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	منابع جذب توریزم	
۲- اهداف آموزشی(دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	ازشاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی آشنایی کامل شاگردان با منابع جذب توریزم اهداف جزیی - منابع جذب توریزم را بدانند. - با منابع طبیعی که باعث جذب توریست‌ها می‌شود آگاهی حاصل نمایند. ارزش منابع جذب توریزم را تشریح نمایند. - شاگردان متیقن شوند که در سازمان بین المللی سیاحت ۱۶۱ کشور عضویت دارد.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، کارگروهی، مباحثه، سؤال و جواب	
۴- مواد ممد وضروری تدریس	کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر، در صورت امکان استفاده ازسی دی‌های کمپیوترو انترنت	
۵- شیوۀ ارزیابی	شفاهی، کتبی، سؤال‌های جواب کوتاه، ارزیابی فعالیت‌ها	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** ادای سلام واحوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش وظیفۀ خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید. **ایجاد انگیزه** آیا می‌دانید که کدام منابع باعث جذب توریزم می گردد؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

۷- **فعالیت‌های تدریسی معلم(آموزش مفاهیم و ارزیابی)**	**فعالیت‌های یاد گیری شاگردان**	**زمان به دقیقه**
- نوشتن عنوان درس جدید به روی تخته - توصیهٔ مطالعهٔ خاموشانه درس. - اصطلاحات جدید را روی تخته بنویسید. - نکات مهم و عمده درس را روی تخته بنویسید. - درس جدید منابع جذب توریزم را توضیح دهید. - از درس جدید سؤال نمایید. - شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع مورد بحث آن‌ها را بر اساس هدایت کتاب درسی واضح سازید. - از کارگروهی نظارت نمایید. - مشکلات وسوال‌های شاگردان را حل نمایید. - غرض ارزیابی از سوالات پایانی استفاده نمایید. - فعالیت خارج از صنف را توضیح نمایید.	- عنوان درس جدید را مشاهده نمایند. - درس جدید را خاموشانه مطالعه نمایند. - به اصطلاحات جدید دقت کنند. - نکات مهم وعمده درس را یاد داشت نمایند. - به توضیح معلم محترم گوش دهند. - به سؤال‌ها جواب دهند. - درگروه‌ها روی موضوع تعیین شده بحث نمایید و بعداً نمایندهٔ گروه نتیجه بحث را به دیگران ارایه نماید. - مشکلات وسوال‌های خود را مطرح نمایند - به سؤال‌ها جواب دهند. - وظیفه فعالیت خارج ازصنف را یاد داشت کنند.	۳۵ دقیقه

۸- **جواب به سؤالات متن درس**

۱- (ص)

۲- (ص)

۳- (ص)

۴- (غ)

۵- (ص)

۹- **دانستنی‌ها برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)**

منابعی که سبب جذب توریست‌ها در جهان می‌شود سه نوع است.

۱- مناظر طبیعی۲- ارزش‌های کلتوری ۳- آثار تاریخی

۲- بعضی ازمناطق جهان ساحات بسیار خوب طبیعی دارند که سبب جذب توریست‌ها می‌شوند؛ مانند: کشورهای اروپای جنوبی، اروپای غربی، امریکای شمالی، امریکای مرکزی، امریکای جنوبی، آسیای جنوب‌شرقی و آسترالیا.

۳- شهرها ومناطق تاریخی و کلتوری که دارای آبدات تاریخی، مجسمه ها، موزیم ها، نمایشگاه‌ها و مراکز فرهنگی و تاریخی اند سبب جذب توریست‌های جهان می‌شوند؛ مانند: شهرهای مشهور اروپا، امریکا، آسیا و افریقا؛ همچنان سازمان جهانی توریزم که در چوکات سازمان ملل متحد فعالیت می‌نماید یک سازمان خاص است که مسایل بین المللی را در عرصه توریزم حل و فصل می‌نماید.

پلان راهنمای تدریس درس(پنجاو سوم)
زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	حمل ونقل جهانی واهمیت آن	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	ازشاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی آشنایی کامل شاگردان با حمل ونقل جهانی و اهمیت آن. اهداف جزیی - در مورد حمل ونقل زمانه‌های قدیم آگاهی حاصل نمایند. - حمل ونقل را در عصر حاضر بدانند. - ارزش تغییرات و انکشاف منابع بشری را در رابطه به حمل ونقل توضیح نمایند. - شاگردان متیقن شوند که حالا رابطه ترانسپورتی بین کشورها توسعه یافته است و حمل نقل جهانی را انکشاف داده است.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، کارگروهی، مباحثه، سؤال و جواب	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر، تصاویر در رابطه به حمل ونقل، در صورت امکان استفاده ازسی دی‌های کمپیوترو انترنت	
۵- شیوۀ ارزیابی	شفاهی، کتبی، سؤال‌های جواب کوتاه، ارزیابی فعالیت‌ها	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** ادای سلام واحوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش وظیفۀ خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید. **ایجاد انگیزه** دربارۀ حمل ونقل جهانی و اهمیت آن چه می‌دانید؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

۷- فعالیت‌های تدریسی معلم(آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یاد گیری شاگردان	زمان به دقیقه
- نوشتن عنوان درس جدید به روی تخته. - توصیۀ مطالعۀ خاموشانه. - اصطلاحات جدید را روی تخته بنویسید. - نکات مهم و عمده درس را روی تخته بنویسید.	- عنوان درس جدید را مشاهده نمایند. - درس جدید را خاموشانه مطالعه نمایند. - به اصطلاحات جدید دقت نمایند. - نکات مهم وعمده درس را یاد داشت نمایند.	

- درس جدید حمل ونقل جهانی و اهمیت آنرا توضیح دهید. - از درس جدید سؤال نمایید. - شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نموده، موضوع مورد بحث آن‌ها را بر اساس هدایت کتاب درسی واضح سازید - از کارگروهی نظارت نمایید. - مشکلات وسوال‌های شاگردان را حل نمایید. - غرض ارزیابی سوالات پایانی درس را مطرح نمایید. - فعالیت خارج از صنف را توضیح نمایید.	- به توضیح معلم محترم گوش دهند. - به سؤال‌ها جواب دهند. - درگروه‌ها روی موضوع تعین شده، بحث نمایید و بعداً نماینده گروه نتیجه بحث را به دیگران ارایه نماید. - مشکلات وسوال‌های خود را مطرح نمایند. - به سؤال‌ها جواب دهند. - وظیفه فعالیت خارج ازصنف را یاد داشت کنند.	۳۵ دقیقه

۸- جواب به سؤالات متن درس

۱- عواملی که سبب انکشاف حمل ونقل جهانی شده عبارت انداز:

- ازدیاد نفوس: نفوس زیاد ایجاب ترانسپورت بیشترا می‌کند

- تغییرات و انکشاف در جوامع بشری: دربسیاری ممالک جهان خواسته‌های مردم بالا رفته و مردم نظر به زمان گذشته روزانه مصروفیت‌های زیاد کاری و تفریحی دارند که از ترانسپورت استفادهٔ بیشتر صورت می‌گیرد.

- رشد اقتصادی: ازدیاد عایدات سبب ازدیاد وسایل ترانسپورتی شده؛ بنابرآن در ممالک پیشرفته جهان اکثریت مردم موترهای شخصی دارند؛ همچنان حمل ونقل اموال و اجناس نیز بیشتر شده است.

- انکشاف ساحوی: دربعضی از جوامع پیشرفته بشری مردم از ساحهٔ کارشان دورترزنده‌گی می‌کنند، رفت و آمد آن‌ها باعث رشد ترانسپورت گردیده است.

- بهتر شدن راه‌های ترانسپورتی: راه‌های بهتر، حمل ونقل را آسان‌تر ساخته است حمل ونقل با وجود آنکه در زنده‌گی ما از اهمیت خاصی برخوردار است سبب مشکلات زیر می‌شود:

— آلوده ساختن محیط زیست: وسایل ترانسپورتی توسط دود و گازهای آلوده؛ مانند: نایتروجن دای اکساید، فضا را آلوده ساخته سبب تعفن و سروصدا در محیط زیست می‌شود.

۲- تأخیر و نرسیدن به وقت مسافرین و اموال بر اساس تراکم و ازدیاد وسایل ترانسپورتی در راه‌ها که بعضی اوقات سبب مسدود شدن را ه نیز می‌گردد.

- بی امنیتی: حمل ونقل سبب حوادث ترافیکی می‌گردد که بر اساس آن یک تعداد جان‌های شان را از دست می‌دهند.

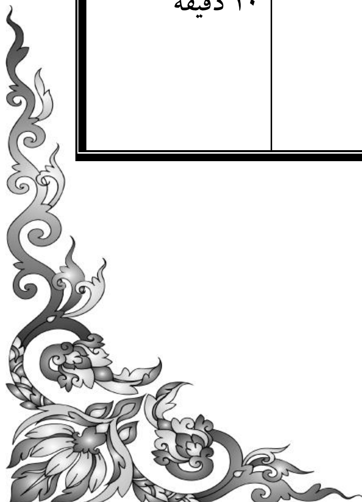
- اشغال زمین‌های مثمر توسط خطوط و راه‌های ترانسپورتی.

۹- دانستنی‌ها برای معلم(معلومات و فعالیت‌های اضافی)

انتقال اموال، مردم، انرژی و معلومات کتبی را از یک محل به محل دیگر حمل ونقل می‌گویند. به صورت عموم حمل و نقل به سه نوع صورت می‌گیرد: حمل ونقل زمینی، حمل ونقل آبی و حمل و نقل هوایی. در حمل ونقل زمینی تمام اشیا و اجناس از یک‌جا به جای دیگر توسط موتر، ریل، کراچی، حیوانات و غیره صورت می‌گیرد. در حمل و نقل بحری توسط کشتی‌ها از یک مملکت به مملکت دیگر و یا از یک قارهٔ به قارهٔ دیگر صورت می‌گیرد و حمل و نقل هوایی توسط طیاره به سرعت انجام می‌یابد.

پلان راهنمای تدریس درس(پنجاوچهارم)
زمان تدریس: (یک ساعت درسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- موضوع درس	انواع حمل ونقل	
۲- اهداف آموزشی (دانشی، مهارتی، ذهنیتی)	ازشاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: هدف کلی آشنایی کامل با انواع حمل ونقل. اهداف جزیی - شاگردان انواع حمل ونقل را بدانند. - با وسایل حمل ونقل آشنا شوند. - وسایل حمل ونقل قدیم را با معاصر مقایسه بتوانند. - ارزش حمل و نقل را توضیح می‌نمایند. - شاگردان متیقن شوند که ترانسپورت آبی نسبت به دیگر ترانسپورت‌ها ارزان است.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، کارگروهی، مباحثه، سؤال و جواب	
۴- مواد ممد و ضروری تدریس	کتاب درسی، رهنمای معلم، تخته، تباشیر، تصاویر وسایل حمل ونقل، در صورت امکان استفاده ازسی دی‌های کمپیوترو انترنت	
۵- شیوۀ ارزیابی	شفاهی، کتبی، سؤال‌های جواب کوتاه، ارزیابی فعالیت‌ها	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** ادای سلام واحوال‌پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، پرسش وظیفۀ خارج از صنف، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن بادرس جدید. **ایجاد انگیزه** دربارۀ انواع حمل ونقل چه می‌دانید؟	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه

زمان به دقیقه	فعالیت‌های یاد گیری شاگردان	۷- فعالیت‌های تدریسی معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)
۳۵ دقیقه	- عنوان درس جدید را مشاهده نمایند. - درس جدید را خاموشانه مطالعه نمایند. - به اصطلاحات جدید دقت نمایند. - نکات مهم وعمده درس را یادداشت نمایند. - به توضیح معلم محترم گوش دهند. - به سؤال‌ها جواب می‌دهند. - درگروه‌ها روی موضوع تعیین شده بحث نمایند و بعداً نمایندهٔ گروه نتیجه بحث را به دیگران ارایهٔ نماید. - مشکلات وسوال‌های خود را مطرح نمایند. - به سؤال‌ها جواب دهند. - وظیفه فعالیت خارج ازصنف را یادداشت کنند.	- نوشتن عنوان درس جدید به روی تخته - توصیهٔ مطالعهٔ خاموشانه - اصطلاحات جدید را روی تخته بنویسید. - نکات مهم و عمدهٔ درس را روی تخته بنویسید. - در درس جدید انواع حمل ونقل را توضیح دهید. - از درس جدید سؤال‌ها نمایید. - شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نموده موضوع مورد بحث آن‌ها را بر اساس هدایت کتاب واضح سازید. - از کارگروهی نظارت کنید. - غرض ارزیابی سوالات پایانی درس را طرح نمایید. - مشکلات وسوال‌های شاگردان را حل نمایید. - فعالیت خارج از صنف را توضیح نمایید.

۸- جواب به سؤال‌های متن درس

۱- سه نوع سیستم ترانسپورتی را می‌شناسیم: ۱- هوایی ۲- بحری ۳- زمینی

۲- درانتخاب ترانسپورت عوامل زیر تاثیر دارند: قیمت بارکردن و تخلیه کردن، فاصله، اندازه ومقدار اموال. دراین اواخر رقابت درانتخاب انواع ترانسپورت افزایش پیدا کرده و شرکت‌ها از ترانسپورت توقعات دیگری دارند. یکی ازعوامل مهمی که در انتخاب ترانسپورت وجود دارد، وسیلهٔ نقلیه می‌باشد؛ به طورمثال: برای انتقال بعضی از محصولاتی‌که باید زود تر و به وقت معین به محل فروش برسد، از فرسوده شدن و خراب شدن آن باید جلوگیری صورت گیرد. انتخاب ترانسپورت سریع السیراقتصادی پنداشته می‌شود. درانتقال اجناس قیمتی وظریف به قیمت انتقال آن چندان توجه نمی‌شود؛ اما می‌خواهند که با اطمینان انتقال گردد.

۹- دانستنی‌ها برای معلم(معلومات وفعالیت‌های اضافی)

حمل نقل به صورت عموم از طریق هوا توسط طیاره، از طریق ابحار، بحیره‌ها ودریاها، توسط کشتی واز طریق خشکه توسط ریل وموتر صورت می‌گیرد. هر نوع وسایل ترانسپورتی و راه‌ها و خطوط مربوط آن مشخصات خاص خود را دارند. یک تعداد از وسایل حمل ونقل می‌تواند همه چیزرا انتقال دهد. یک تعداد دیگر خاص به خاطرانتقال یک نوع ازمحصولات ساخته شده که در رفتار آن‌ها هم تفاوت وجود دارد.